

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ Δ.Μ.Υ.Π.

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΤΟ ΠΟΛΥΜΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ Η
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ : ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΜΑΙΡΗ
ΕΠΙΒΛ. ΚΑΘΗΤ: ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΟΥΝΤΑΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2003

*Για την εκπόνηση της πτυχιακής μου εργασίας, ευχαριστώ θερμά του
καθηγητή μου Κωνσταντίνο Τσουντα για την πολύτιμη καθοδήγηση
του και όλους όσους με βοήθησαν στην εξεύρεση υλικού.*

Αφιερωμένο στους γονείς μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Συντομογραφίες.....σελ:1
Πρόλογος.....σελ:2
Εισαγωγή.....σελ:3

Μέρος Α' Ο ΠΟΕ.

Κεφάλαιο 1 Το νέο θεσμικό πλαίσιο του ΠΟΕ

1.1. Το θεσμικό πλαίσιο του ΠΟΕ, η δομή και οι λειτουργίες του.....σελ:5
1.2. Η ΓΣΔΕ και ο Γύρος της Ουρουγουάης.....σελ:8
1.3. Η λήψη αποφάσεων και ορισμένες άλλες ρυθμίσεις.....σελ:9
1.4. Το κοινό καθεστώς του ΠΟΕ στον τομέα των εμπορευμάτων.....σελ:10
1.4.1. Η πρόσβαση στις αγορές.....σελ:10
1.4.2. Οι πολυμερείς κανόνες εμπορικής άμυνας.....σελ:12
1.4.3. Οι εξαιρέσεις και οι διασφαλιστικές ρήτρες.....σελ:14

Κεφάλαιο 2 (Μέρος Α') Ορισμένες βασικές συμφωνίες για τα εμπορεύματα.

2.1. Η Συμφωνία για την γεωργία.....σελ:17
2.1.1. Η Συμφωνία για την εφαρμογή των υγειονομικών και φυτουγειονομικών μέτρων.....σελ:21
2.1.2. Η προστασία του Συστήματος Διατροφής.....σελ:22
2.2. Η Συμφωνία για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και για τα είδη ένδυσης.....σελ:22
2.2.1. Το βασικό πλαίσιο της Συμφωνίας.....σελ:23
2.2.2. Οι κύριες ρυθμίσεις.....σελ:23
2.3. Η Συμφωνία για τα επενδυτικά μέτρα στον τομέα του εμπορίου.....σελ:29
2.3.1. Πεδίο εφαρμογής.....σελ:29
2.3.2. Εξαίρεση, παρέκκλιση, μεταβατική περίοδος.....σελ:30
2.3.3. Η διαφάνεια.....σελ:30

Κεφάλαιο 2 (Μέρος Β')

2.4. Η Συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.....σελ:31
2.5. Οι Συμφωνίες για την συμπλήρωση των Κωδίκων του γύρου του Τόκυο.....σελ:39

2.6. Η Συμφωνία για τα μέτρα διασφάλισης.....σελ:43	
2.6.1. Οι προϋποθέσεις εφαρμογής των μέτρων διασφάλισης.....σελ:44	
2.6.2. Η διαδικασία έρευνας.....σελ:46	
2.6.3. Η εφαρμογή των μέτρων διασφάλισης.....σελ:47	
2.6.4. Η διάρκεια ισχύος και η επανεξέταση των μέτρων διασφάλισης.....σελ:48	
2.6.5. Η βαθμιαία επιστροφή.....σελ:49	
2.6.6. Τα προσωρινά μέτρα διασφάλισης.....σελ:49	
2.6.7. Τα αντισταθμιστικά ανταλλάγματα και τα ανταποδοτικά μέτρα.....σελ:49	
2.6.8. Τα μέτρα διασφάλισης και οι αναπτυσσόμενες χώρες.....σελ:50	
2.6.9. Η εξασφάλιση της διαφάνειας.....σελ:51	
2.6.10. Η επίλυση των διαφορών.....σελ:52	

Κεφάλαιο 3 Η Γενική Συμφωνία για τις συναλλαγές στο τομέα των υπηρεσιών.

3.1. Το ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο σύναψης της Γενικής Συμφωνίας.....σελ:53	
3.2. Οι στόχοι της Γενικής Συμφωνίας.....σελ:54	
3.3. Το πεδίο εφαρμογής της Συμφωνίας.....σελ:55	
3.4. Οι γενικές υποχρεώσεις και πειθαρχίες.....σελ:56	
3.5. Οι ειδικές αναλήψεις υποχρεώσεων.....σελ:62	
3.6. Ο μηχανισμός της προοδευτικής απελευθέρωσης.....σελ:63	
3.7. Οι θεσμικές ρυθμίσεις.....σελ:64	
3.8. Τα Παραρτήματα και τα συνημμένα κείμενα.....σελ:65	

Μέρος Β΄ Η Ε.Ε.

Κεφάλαιο 4 Το εμπόριο της Ε.Ε. και οι ΓΤΟ.

4.1. Η Ε.Ε. διαδραματίζει ενεργό ρόλο στο έργο του ΠΟΕ.....σελ:70	
4.1.1. Οι σχέσεις της Ένωσης με την GATT.....σελ:70	
4.2. Η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.....σελ:71	
4.2.1. Τα επιτεύγματα της Ε.Κ. για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.....σελ:72	
4.3. Το Εξωτερικό Εμπόριο της Ε.Ε.....σελ:75	
4.4. Η Δημιουργία της ΕΚΑΧ.....σελ:77	
4.5. Χαλυβουργία.....σελ:77	
4.5.1. Μέτρα για ενισχύσεις στον τομέα της χαλυβουργίας.....σελ:78	
4.5.2. Εξωτερικά μέτρα.....σελ:78	
4.6. Η Κοινή Αγροτική Πολιτική.....σελ:79	
4.6.1. Οι στόχοι της ΚΑΠ.....σελ:80	
4.6.2. Η Γεωργική Συμφωνία της 15 ^{ης} Δεκεμβρίου 1993 στη Γενεύη.....σελ:81	
4.7. Η Κοινή Αλιευτική Πολιτική.....σελ:83	
4.7.1. Ο γενικός στόχος της Ε.Ε. και οι στόχοι της ΚΑΠ.....σελ:83	
4.8. Πράσινη Βίβλος: οι γενικ. αρχές της νομοθ. τροφίμων στην Ε.Ε.....σελ:86	

4.8.1. Ισοδυναμία ελέγχων.....σελ:87	σελ:87
4.9. Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί.....σελ:89	σελ:89
4.9.1. Οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει το περιβάλλον και η ανθρώπινη υγεία από τα μεταλλαγμένα.....σελ:91	σελ:91
4.9.2 Η αντιμετώπιση των ΓΤΟ από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο.....σελ:92	σελ:92
4.10. Μεταφορές και Τηλεπικοινωνίες.....σελ:92	σελ:92

Κεφάλαιο 5 Οι υπό ένταξη χώρες της Ε.Ε. και οι χώρες ΑΚΕ.

5.1. Τα κριτήρια της Ε.Ε. για τις υπό ένταξη χώρες.....σελ:94	σελ:94
5.2. Το εμπόριο των νέων κρατών μελών.....σελ:94	σελ:94
5.3. Η διεύρυνση της Ε.Ε με την ένταξη των νέων κρατών μελών στο τομέα της γεωργίας.....σελ:105	σελ:105
5.4. Οι τρίτες χώρες (ΑΚΕ). Η Συμφωνία του Κότονου.....σελ:106	σελ:106
5.4.1. Η δημιουργία ενός νέου πλαισίου εμπορικής συνεργασίας.....σελ:107	σελ:107
5.5. Κοινό καθεστώς που εφαρμόζεται στις εισαγωγές ορισμένων τρίτων χωρών.....σελ:108	σελ:108

Συμπεράσματα.....σελ:110	σελ:110
---------------------------------	---------

Βιβλιογραφία.....σελ:112	σελ:112
---------------------------------	---------

ΣΥΝΤΟΜΟΤΡΑΦΙΕΣ

- 1) ΠΟΕ: Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου.
- 2) Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση.
- 3) Ε.Κ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα.
- 4) ΓΣΔΕ (GATT): Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου.
- 5) ΣΕΕΠ: Σώμα Εξέτασης της Εμπορικής Πολιτικής.
- 6) ΡΕΜ: Η ρήτρα της εθνικής μεταχείρισης.
- 7) ΡΕΜΚ: Η μεταχείριση του μάλλον ευνοούμενου κράτους.
- 8) ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών.
- 9) ΔΝΤ: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.
- 10) ΑΜΕ: Αθροιστική Μέτρηση Ενισχύσεων.
- 11) FAO: Η Επιτροπή του Κώδικα Διατροφής.
- 12) ΚΑΚ: Κοινότητα Ανεξάρτητων Κρατών.
- 13) ΟΙΕ: Οργανισμός Προστασίας Ζώων.
- 14) ΓΣΑΜ: Γενικό Συμβούλιο Αλιείας.
- 15) ΑΠΑ: Αρχή Πολιτικής Αεροπορίας.
- 16) ΔΝΟ: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.
- 17) ΕΟΚΠ: Εποπτικό Όργανο Κλωστοϋφαντουργικών Προϊόντων.
- 18) ΑΚΕ: Αφρική, Καραϊβική, Ειρηνικός. (Τρίτες Χώρες).
- 19) TRIMS: Trade Related Investment Measures (Η Συμφωνία για τα επενδυτικά μέτρα στο τομέα του εμπορίου.
- 20) TRIPS: Trade Related Intellectual Property Rights (Η Συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.
- 21) ΠΟΠ: Προστατευμένη Ονομασία Προέλευσης.
- 22) ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.
- 23) ΓΔΕ: Γενική Διεύθυνση Εμπορίου.
- 24) ΕΚΑΧ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα.
- 25) ΚΑΕ: Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.
- 26) ΚΑΠ: Κοινή Αγροτική Πολιτική, Κοινή Αλιευτική Πολιτική.
- 27) ΚΓΠ: Κοινή Γεωργική Πολιτική.
- 28) ΣΕΚ: Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.
- 29) ΧΜΠΑ: Χρηματοδοτικό μέσο προσανατολισμού της αλιείας.
- 30) ΥΦΥ: Υγειονομικά και Φυτοϋγειονομικά

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στο πλαίσιο της πτυχιακής εργασίας του ΤΕΙ Καλαμάτας στο τμήμα Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας, ανέλαβα την εκπόνηση της παρούσας εργασίας με θέμα «Το Πολυμερές Εμπόριο και η Προστασία της Υγείας».

Το αντικείμενο της εργασίας μου είναι η Τελική Πράξη που ενσωματώνει τα αποτελέσματα των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης στο Μαρακές οι οποίες διήρκεσαν οκτώ συνολικά χρόνια (1986-1994) με βάση και τα συμφέροντα των Μελών της GATT. Με βάση τα αποτελέσματα αυτά η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα προσαρμόσει την κοινοτική έννομη τάξη στις συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης. Στο πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου και της Συμφωνίας για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της ενεργούν δυνάμει των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ που αφορούσαν στην κοινή εμπορική πολιτική, στη διαπραγμάτευση και σύναψη διεθνών συμφωνιών και στις συμφωνίες σύνδεσης που περιλαμβάνουν αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Στην παρούσα εργασία γίνεται ουσιαστική παρουσίαση και ανάλυση των νέων τομέων των εμπορικών διαπραγματεύσεων σχετικών με τα γεωργικά προϊόντα, τα προϊόντα κλωστοϋφαντουργίας και τα είδη ένδυσης, τα μέτρα επενδύσεων σχετικά με το εμπόριο, τα σχετικά με το εμπόριο μέτρα προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, την ενίσχυση των μέτρων διασφάλισης, το νέο ενισχυμένο μηχανισμό επίλυσης των διαφορών και πάνω απ' όλα, την εξαιρετικής σημασίας Γενική Συμφωνία για το Εμπόριο των Υπηρεσιών.

Επίσης στην εργασία δίνεται έμφαση στην προστασία της υγείας, του περιβάλλοντος, του ανθρώπου, των τροφίμων και γενικά στην προστασία της βιώσιμης ανάπτυξης. Για την προστασία της υγείας και του καταναλωτή μπορούμε να εφαρμόσουμε στρατηγικές για την καταπολέμηση των ζωνοσόων, διασφάλιση των τροφίμων, διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στην διεθνή αγορά, κτλ.

Οι σελίδες που ακολουθούν αποτελούν μία πρώτη προσέγγιση αυτών των νέων ρυθμίσεων της GATT, που έχουν πρακτική σημασία στο πλαίσιο της αναμόρφωσης του διεθνούς εμπορικού συστήματος, αναμένοντας την ολοκλήρωση, το 2005, των εργασιών του νέου Γύρου, που ξεκινάει στη Ντόχα, το 2000.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Γύρος της Ουρουγουάης έλκει την καταγωγή του στην ετήσια υπουργική συνάντηση της GATT του 1982, όπου οι ΗΠΑ άσκησαν συντονισμένες πιέσεις για ένα νέο Γύρο εμπορικών διαπραγματεύσεων με επίκεντρο τον τομέα των υπηρεσιών. Στη συνάντηση αυτή καθορίστηκαν οι βασικοί στόχοι του μελλοντικού Γύρου της Ουρουγουάης, στόχοι που επαναλήφθηκαν με τη Διακήρυξη της Punta del Este (έναρξη των διαπραγματεύσεων του Κύκλου της Ουρουγουάης, 1986) με την οποία άρχισαν επισήμως οι πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις.

Συνολικός στόχος της Διακήρυξης ήταν η δημιουργία ενός σταθερού, αλλά φιλελευθεροποιημένου χαρακτήρα, δεσμού ανάμεσα στο εμπόριο και το χρήμα, τη χρηματοδότηση και την ανάπτυξη, ενώ επιμέρους βασικοί στόχοι είναι: η απελευθέρωση του εμπορίου σε πολλούς τομείς που ενδιέφεραν τις αναπτυσσόμενες χώρες, η ένταξη στη μελλοντική συμφωνία νέων θεμάτων σχετικά με τα εμπορεύματα, η ενδυνάμωση των μέτρων διασφάλισης απέναντι στις περιοριστικές εμπορικές πολιτικές και η δημιουργία ενός νομικού πλαισίου για το εμπόριο των υπηρεσιών.

Στις σελίδες που ακολουθούν θα εξετασθεί μια σειρά από βασικά θέματα που απασχόλησαν τον Γύρο της Ουρουγουάης και που αναλύονται στο πρώτο από τα δύο μέρη τις παρούσας εργασίας.

Συγκεκριμένα στο πρώτο μέρος γίνεται μία ανάλυση του παγκόσμιου οργανισμού εμπορίου που θεσπίζει κοινό πλαίσιο των εμπορικών συναλλαγών και έχει ευρύτερο αντικείμενο αφού καλύπτει τα εμπορεύματα τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών, καθώς και άλλους τομείς (επενδύσεις, πνευματική ιδιοκτησία), εφόσον σχετίζονται με εμπορικές συναλλαγές. Περιγράφονται οι βασικές συμφωνίες για τα εμπορεύματα όπως είναι η συμφωνία για την γεωργία περιλαμβανομένων των υγειονομικών και φυτουγειονομικών μέτρων, η συμφωνία για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και είδη ενδύσεως, για τα μέτρα διασφάλισης (οι προϋποθέσεις εφαρμογής των μέτρων διασφάλισης, η εφαρμογή των μέτρων διασφάλισης, η εξασφάλιση της διαφάνειας, κτλ.).

Επίσης, το πρώτο μέρος περιλαμβάνει τις συμφωνίες που είχαν ήδη συνταχθεί στο πλαίσιο του Γύρου του Τόκιο (Κώδικες για την τελωνειακή εκτίμηση, τις κρατικές προμήθειες, τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο, τις άδειες εισαγωγής), αλλά και τις επιδοτήσεις ή τα αντισταθμιστικά δικαιώματα, ενώ τέλος περιλαμβάνει και μια σειρά ιδιαιτέρως ενδιαφερόντων θεμάτων, όπως τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας συνδεδεμένα με το εμπόριο, τα μέτρα επενδύσεων σχετικά με το εμπόριο και τις διαπραγματεύσεις στον τομέα των υπηρεσιών.

Παράλληλα με τον νέο γύρο των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία της ανθρώπινης, ζωικής ζωής, υγείας και για την προφύλαξη των φυτών από τους κινδύνους που προέρχονται από διάφορα πρόσθετα, μολυσματικές προσμίξεις, τοξίνες ή παθογόνους οργανισμούς, τα οποία υπάρχουν στα προϊόντα διατροφής, ή για την προστασία μιας χώρας από ζημιές που προέρχονται από την εισδοχή, εγκατάσταση ή διάδοση επιβλαβών οργανισμών. Για την προστασία της υγείας και του καταναλωτή μπορούμε να εφαρμόσουμε στρατηγικές για την καταπολέμηση των ζωνοσόων, διασφάλιση των τροφίμων, διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στην διεθνή αγορά, κτλ.

Επίσης βασική πτυχή του γενικότερου στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης είναι η προστασία του περιβάλλοντος όπου συμφωνήθηκαν διαπραγματεύσεις με στόχο την μείωση ή κατάργηση των δασμολογικών ή μη δασμολογικών εμποδίων στα αγαθά και υπηρεσίες.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας ασχολείται με τις εμπορικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τις υπό ένταξη χώρες της Ε.Ε. και με τις τρίτες χώρες (ΑΚΕ).

Σήμερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί τον πρώτο παγκόσμιο παράγοντα του διεθνούς εμπορίου, μπροστά από τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ιαπωνία. Σε ένα πλαίσιο ισχυρής αύξησης των διεθνών συναλλαγών, αντιπροσωπεύει το ένα πέμπτο του παγκόσμιου εμπορίου. Η ικανότητα της Ένωσης να διαδραματίζει βασικό ρόλο στις γενικές διαπραγματεύσεις εξαρτάται, ωστόσο, περισσότερο από την αποτελεσματικότητα της κοινής εμπορικής πολιτικής της παρά από τον όγκο των συναλλαγών της.

Οι υπό ένταξη χώρες θα πρέπει να πληρούν τα πολιτικά και οικονομικά κριτήρια και να έχουν σημειώσει εξαιρετική πρόοδο στη διαδικασία υιοθέτησης του κοινοτικού κεκτημένου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης (Δεκέμβριος 2002) αποφάσισε την ένταξη των υποψήφιων χωρών στην ΕΕ την 1η Μαΐου 2004 (υπογραφή της Συνθήκης ένταξης των 10 νέων κρατών-μελών στην Αθήνα)

Όσον αφορά το στόχο της συμφωνίας του Κότονου είναι η δημιουργία ενός νέου πλαισίου για την συνεργασία μεταξύ των μελών της ομάδας κράτη της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της. Το πλαίσιο αυτό θα προσαρμοσθεί στη νέα παγκόσμια κατάσταση για να προωθήσει και να επιταχύνει την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των κρατών ΑΚΕ, να συμβάλει στην ασφάλεια και να προωθήσει ένα σταθερό δημοκρατικό πολιτικό περιβάλλον. Το θέμα της ενσωμάτωσης της αειφόρου διαχείρισης του περιβάλλοντος προσεγγίζει πολλά θέματα όπως, τα τροπικά δάση, τους υδάτινους πόρους, κτλ. Παράλληλα το νέο πλαίσιο επιφέρει σημαντικές τροποποιήσεις στο υπάρχον σύστημα για να το καταστήσει σύμφωνο προς τους κανόνες του ΠΟΕ και να επιτρέψει στα κράτη ΑΚΕ να συμμετέχουν πλήρως στο διεθνές εμπόριο.

ΜΕΡΟΣ Α΄ Ο ΠΟΕ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ι ΤΟ ΝΕΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΟΕ

1.1. Το θεσμικό πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, η δομή και οι λειτουργίες του

Με τις συμφωνίες του Μαρακές, σύμφωνα και με τη Διακήρυξη της Punta del Este (έναρξη των διαπραγματεύσεων του Κύκλου της Ουρουγουάης, 1986) ιδρύθηκε ο ΠΟΕ, που θεσπίζει κοινό πλαίσιο των εμπορικών συναλλαγών¹.

Ο ΠΟΕ αποτελεί Διεθνή Οργανισμό που βασίζεται σε διεθνή συνθήκη και έχει νομική προσωπικότητα. Έχει ευρύτερο αντικείμενο αφού καλύπτει εκτός από τα εμπορεύματα, τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών, καθώς και άλλους τομείς (επενδύσεις, πνευματική ιδιοκτησία), εφόσον σχετίζονται με εμπορικές συναλλαγές.

Η Τελική Πράξη αποτελεί ενιαία δέσμευση, στην οποία δεν μπορούν να διατυπωθούν επιφυλάξεις και τα κράτη-μέλη δεσμεύονται να σεβαστούν όλες τις σχετικές πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες, ενώ τα νέα κράτη-μέλη οφείλουν, σταδιακά, να προβούν σε απελευθέρωση των συμβατική διαπραγματευόμενων μορφών εμπορικών συναλλαγών.

Ο ΠΟΕ διαθέτει δομή διεθνούς οικονομικού οργανισμού και επιτελεί συγκεκριμένες λειτουργίες.

Η δομή. Στο πλαίσιο του ΠΟΕ λειτουργούν τα εξής όργανα:

- ❖ **Η Υπουργική Διάσκεψη:** Συγκροτείται από το σύνολο των κρατών-μελών, συνέρχεται κάθε δύο χρόνια και έχει ως αρμοδιότητα τη λήψη σχετικών αποφάσεων.
- ❖ **Το Γενικό Συμβούλιο:** αποτελείται από όλα τα μέλη, συνέρχεται όποτε κριθεί αναγκαίο και ασκεί τις λειτουργίες του στο ενδιάμεσο των υπουργικών διασκέψεων, για όσα θέματα προβλέπονται από τον ΠΟΕ.
- ❖ **Η Γραμματεία:** Επικεφαλής είναι ο Γενικός Διευθυντής. Η Γραμματεία χειρίζεται τα διοικητικά θέματα.

1. Α. Μπρεδήμας, *Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο: Οι συμφωνίες των Πολυμερών Εμπορικών Διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάη*, τεύχος Β΄, Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1996, σελ: 17-18.

❖ **Επικουρικά όργανα:** Προβλέπεται η λειτουργία συμβουλίων και επιτροπών, για διάφορους τομείς. Τρία από αυτά έχουν ως αντικείμενο την επίβλεψη της λειτουργίας τριών συμφωνιών του Γύρου της Ουρουγουάης: το Συμβούλιο Εμπορευματικών Συναλλαγών, το Συμβούλιο για το Εμπόριο Υπηρεσιών και το Συμβούλιο για τα TRIPs.

Οι λειτουργίες του ΠΟΕ είναι οι εξής πέντε:

❖ Αποτελεί την **κοινή θεσμική υποδομή** για τη διεξαγωγή εμπορικών σχέσεων ανάμεσα στα Μέλη σε θέματα που περιλαμβάνονται στις σχετικές συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης, περιλαμβανομένης και της Γενικής Συμφωνίας, και για την προαγωγή τους. Δηλαδή στην αρμοδιότητα του ΠΟΕ εμπίπτουν όλες οι πολυμερείς συμφωνίες που υπογράφηκαν στο Μαρακές. Επίσης έχουν εξαναγκαστό χαρακτήρα για τα κράτη-μέλη. Αντιθέτως, οι παράπλευρες εμπορικές συμφωνίες για το εμπόριο των πολιτικών αεροσκαφών και για τις κρατικές προμήθειες είναι μερικώς ενσωματωμένες στο σύστημα του ΠΟΕ και γεννούν υποχρεώσεις μόνο για τα κράτη-μέλη που τις έχουν αποδεχτεί. Τη διαχείριση των πολυμερών συμφωνιών διασφαλίζουν το Γενικό Συμβούλιο και τα ειδικευμένα συμβούλια².

❖ Ως **κοινή θεσμική υποδομή πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων**, έχει το μονοπώλιο για τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις, που αφορούν στους τομείς που έχουν προσαρτηθεί στις συμφωνίες, δηλαδή στον τομέα των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών και της πνευματικής ιδιοκτησίας, που άπτονται του εμπορίου. Μπορεί, επίσης, να αποτελέσει το πλαίσιο για άλλες πολυμερείς διαπραγματεύσεις με βάση τις αποφάσεις της Υπουργικής Διάσκεψης. Έτσι, μετά την ολοκλήρωση του Γύρου της Ουρουγουάης συνεχίστηκαν οι διαπραγματεύσεις και το Φεβρουάριο του 1997, υπογράφηκε συμφωνία για τις βασικές τηλεπικοινωνιών, καθώς και συμφωνία για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

Το 2000 ξεκίνησαν νέες διαπραγματεύσεις για τη γεωργία και για τις υπηρεσίες, οι οποίες εντάχθηκαν στο διευρυμένο πρόγραμμα της 4^{ης} Υπουργικής Διάσκεψης της Ντόχα (Κατάρ), το Νοέμβριο του 2001. Το πρόγραμμα αυτό προβλέπει, μεταξύ άλλων, διαπραγματεύσεις και άλλες δραστηριότητες σχετικά με τους τελωνειακούς δασμούς σε προϊόντα εκτός από τα γεωργικά, το εμπόριο και το περιβάλλον, τους κανόνες του ΠΟΕ σε διάφορους τομείς, όπως είναι τα μέτρα αντι-ντάμπινγκ και οι επιδοτήσεις, τις επενδύσεις, την πολιτική του ανταγωνισμού, τη διευκόλυνση των συναλλαγών, τη διαφάνεια των κρατικών αγορών, την πνευματική ιδιοκτησία και διάφορα ζητήματα σχετικά με τις δυσκολίες εφαρμογής των κανόνων του ΠΟΕ από τις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι διαπραγματεύσεις αυτές προβλέπεται να ολοκληρωθούν την 1^η.1.2005.

2. Κ. Τσουντας, «Στοιχεία Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Δικαίου», Διδακτικές σημειώσεις, 2003, βλ. κεφ. Το νομικό πλαίσιο των διεθνών οικονομικών σχέσεων.

❖ **Ο ΠΟΕ ως κοινή θεσμική υποδομή διαχείρισης του διεθνούς εμπορικού συστήματος.**

Έχει ως γενική αποστολή την εφαρμογή, τη διοίκηση και τη λειτουργία του νέου πολυμερούς εμπορικού συστήματος και καλείται, μέσω των οργάνων του, να λάβει όλες τις αναγκαίες αποφάσεις (ερμηνεία των διατάξεων, εξαιρέσεις, τροποποιήσεις, κτλ.). Επίσης, συνεργάζεται με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και με την ομάδα της Παγκόσμιας Τράπεζας. Εκτός από τη γενική του αποστολή έχει δύο συγκεκριμένες διοικητικές αρμοδιότητες, δηλαδή τη διαχείριση του Μηχανισμού εξέτασης της εμπορικής πολιτικής και του Μνημονίου συμφωνίας για την επίλυση των διαφορών.

❖ **Διαχειρίζεται τον Μηχανισμό εξέτασης της εμπορικής πολιτικής.** Στόχος του μηχανισμού αυτού είναι: α) η τακτική συλλογική εξέταση των εμπορικών πολιτικών και των πρακτικών των κρατών-μελών, ώστε να διασφαλίζεται ο σεβασμός των υποχρεώσεών τους και β) η εκτίμηση, με βάση τη διαφάνεια, των εθνικών και διεθνών επιπτώσεων των πολιτικών και των πρακτικών αυτών.

Αρμόδιο όργανο είναι το Σώμα Εξέτασης της Εμπορικής Πολιτικής (ΣΕΕΠ). Πρόκειται ουσιαστικά για το Γενικό Συμβούλιο, που διαθέτει, όπως και το Όργανο Επίλυσης Διαφορών (ΟΕΔ), τον Πρόεδρό του και εσωτερικό κανονισμό. Ο μηχανισμός προβλέπει την περιοδικότητα των ελέγχων. Κατά κανόνα, διενεργούνται κάθε δέκα χρόνια για τα μέλη του ΠΟΕ. Για τα λιγότερο αναπτυγμένα μέλη μπορούν να προσδιορίζονται μεγαλύτερες περίοδοι, ενώ για τα πιο αναπτυγμένα κράτη, αντιθέτως, προβλέπεται ότι θα ελέγχονται κάθε δύο χρόνια τα τέσσερα σημαντικότερα (Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ΗΠΑ, Ιαπωνία και Καναδάς) και κάθε τέσσερα χρόνια τα δεκαέξι επόμενα σημαντικότερα³.

❖ **Το μνημόνιο συμφωνίας για την επίλυση των διαφορών.**

Την διαχείριση του Μνημονίου Συμφωνίας έχει το Όργανο Επίλυσης Διαφορών (ΟΕΔ) που αποτελείται από αντιπροσώπους όλων των Μελών της συμφωνίας ίδρυσης του ΠΟΕ. Ουσιαστικά πρόκειται για το ίδιο το Γενικό Συμβούλιο του ΠΟΕ που συνέρχεται όταν κριθεί αναγκαίο προκειμένου να επιτελέσει τα καθήκοντα του ΟΕΔ. Οι αρμοδιότητες του είναι η συγκρότηση των ειδικών ομάδων (panels), η έγκριση των εκθέσεων τους, καθώς και του δευτεροβάθμιου δικαιοδοτικού οργάνου, η εξασφάλιση της επίβλεψης εφαρμογής των συστάσεων και αποφάσεων, και η χορήγηση αδείας για αναστολή των παραχωρήσεων⁴, κτλ.

3. Κ. Τσουντας, ..., ό.π.

4. Α. Μπρεδήμας, ..., ό.π., σελ: 107-108.

Η ειδική ομάδα, συγκροτείται κατά κανόνα από τρία μέλη, εξαιρετικά καταρτισμένα και ανεξάρτητα, που προτείνονται από το Γενικό Διευθυντή. Μπορεί να ζητήσει τη γνώμη ομάδας εμπειρογνομόνων και οφείλει να έρχεται σε τακτικές διαβουλεύσεις με τους διαδίκους προκειμένου να βρεθεί αμοιβαίως ικανοποιητική λύση για το εξεταζόμενο θέμα.

Σε αντίθετη περίπτωση η ειδική ομάδα υποβάλλει στο ΟΕΔ τα πορίσματά της με τη μορφή γραπτής έκθεσης όπου αναγράφει τις διαπιστώσεις και τις συστάσεις της. Το ΟΕΔ εγκρίνει την έκθεση, εκτός αν κάποιο μέρος ασκήσει έφεση στο αρμόδιο μόνιμο όργανο, το οποίο αποτελείται από επτά μέλη που ορίζει το ΟΕΔ για τετραετή θητεία. Οι αποφάσεις του οργάνου αυτού εγκρίνονται από το ΟΕΔ και γίνονται αποδεκτές από τους διαδίκους, εκτός αν το ΟΕΔ αποφασίσει, συναινετικά, να μην εγκρίνει την έκθεση. Οι διαδικασίες αυτές είναι εμπιστευτικές. Με συμφωνία τους, τα μέρη σε διαφορά μπορούν να προσφύγουν εναλλακτικώς σε διαιτησία.

1.2. Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου και ο γύρος της Ουρουγουάης.

Η ανάγκη ενός διεθνούς οργάνου για την εφαρμογή των κανόνων του παγκόσμιου εμπορίου ήταν ευρέως αναγνωρισμένη. Έτσι, το Τμήμα IV του Χάρτη της Αβάνας για την εμπορική πολιτική, επέζησε και οι διατάξεις του έγιναν δεκτές από 23 κράτη. Οι διατάξεις αυτές, γνωστές ως Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου, άρχισαν να ισχύουν από την 1 Ιανουαρίου 1948. Έκτοτε διοργανώθηκαν οκτώ γύροι πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων με σκοπό να προωθηθεί η υπαγωγή του παγκοσμίου εμπορίου σε καθεστώς ελεύθερης αγοράς. Στον τερματισμό των εργασιών του 8^{ου} Γύρου της Ουρουγουάης συμμετείχαν 123 συμβαλλόμενα μέρη της ΓΣΔΕ, αυξήθηκαν δε σε 128 στις αρχές του 1995.

Με σκοπό την προοδευτική επίτευξη της απελευθέρωσης του παγκοσμίου εμπορίου, η ΓΣΔΕ ενέκρινε πλήθος βασικών αρχών που η πιο θεμελιώδης, είναι η αρχή της κατάργησης των διακρίσεων. Άλλες αρχές είναι: η ευνοϊκότερη μεταχείριση για τα αναπτυσσόμενα κράτη, κατάργηση των ποσοτικών περιορισμών και απαγόρευση των επιδοτήσεων στις εξαγωγές, επιβολή δασμών ως μόνο νόμιμο μέσο προστασίας και διαφάνεια της εμπορικής νομοθεσίας των επί μέρους κρατών⁵.

Ο Γύρος της Ουρουγουάης

Ο Γύρος της Ουρουγουάης, που ξεκίνησε στην Punta del Este τον Σεπτέμβριο 1986, υπήρξε ο εντυπωσιακότερος, πλέον φιλόδοξος και παρατεταμένος στην ιστορία της ΓΣΔΕ.

5. www.europarl.eu.int

Οι διαπραγματεύσεις κάλυπταν τρεις πτυχές του διεθνούς εμπορίου, οι οποίες είναι οι εξής:

1) Απέβλεπαν στη βελτίωση της πρόσβασης στις αγορές μέσω δασμολογικών μειώσεων μεγάλης εμβέλειας που δεν είχαν προηγούμενο. Ελήφθησαν επίσης μέτρα για τη μείωση των μη δασμολογικών εμποδίων, ιδιαιτέρως των τεχνικών κανονισμών που είχαν ως αφετηρία εσωτερικές πολιτικές εκτιμήσεις. Όλες οι πτυχές της γεωργικής πολιτικής υπήχθησαν στη ΓΣΔΕ. Η συμφωνία για τη γεωργία καθιέρωνε νέους κανόνες για την ανάληψη δεσμεύσεων. Αποτέλεσε ένα πλαίσιο για μακροπρόθεσμη μεταρρύθμιση του εμπορίου των αγροτικών προϊόντων και των εσωτερικών γεωργικών πολιτικών εκάστου.

2) Το πεδίο εφαρμογής της ΓΣΔΕ επεκτάθηκε για να περιλάβει νέους τομείς οι οποίοι μέχρι τότε δεν αποτελούσαν αντικείμενο πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων, όπως είναι οι συμφωνίες για τις εμπορικές πτυχές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, για το εμπόριο υπηρεσιών, για τις αγορές προμηθειών του δημοσίου και για τα επενδυτικά μέτρα που σχετίζονται με το εμπόριο. Σημαντικά επιτεύγματα σημειώθηκαν επίσης σε σχέση με τους αυστηρότερους κανόνες των δημοσίων συμβάσεων και την επίλυση των διαφορών.

3) Αναθεωρήθηκαν τα μέτρα προστασίας των συναλλαγών της ΓΣΔΕ, ιδιαίτερα τα μέτρα κατά του ντάμπινγκ και κατά των επιδοτήσεων, τα μέτρα που βασίζονται στη ρήτρα διασφάλισης, οι τελωνειακές εκτιμήσεις, οι κανόνες προελεύσεως και αδειών εξαγωγής.

1.3 Η λήψη αποφάσεων και ορισμένες άλλες ρυθμίσεις

Υιοθετείται ρητώς το σύστημα λήψεως αποφάσεων της GATT, δηλαδή με τη μέθοδο της συναίνεσης. Αν αυτό δεν καταστεί δυνατό, θα γίνεται ψηφοφορία. Κάθε μέλος έχει μία ψήφο, πλην των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που όταν ασκούν δικαίωμα ψήφου θα έχουν τόσες ψήφους όσες αντιστοιχούν στα εκάστοτε μέλη τους. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με πλειοψηφία των ψηφίζόντων μελών, εκτός όταν αποφασίζεται διαφορετικά. Αυτή η εξαίρεση αφορά κατ' αρχάς της επίλυση των διαφορών όπου οι αποφάσεις λαμβάνονται υποχρεωτικά με συναίνεση, ενώ η ερμηνεία της συμφωνίας ίδρυσης του ΠΟΕ και των άλλων συμφωνιών λαμβάνονται με τα $\frac{3}{4}$ του συνόλου των Μελών⁶.

6. Α. Μπρεδήμας, ..., ό.π., σελ: 18-19.

Το ίδιο ποσοστό προβλέπεται και για τις αποφάσεις με τις οποίες εγκρίνονται οι εξαιρέσεις στις υποχρεώσεις των Μελών. Όσον αφορά τη τροποποίηση της Συμφωνίας για τον ΠΟΕ και των άλλων συμφωνιών, οι αποφάσεις λαμβάνονται με ποσοστά που ποικίλουν ανάλογα με την περίπτωση. Ο γενικός κανόνας είναι η πλειοψηφία των δύο τρίτων, αλλού χρειάζεται 3/4, ενώ προβλέπεται ομοφωνία σε ορισμένες περιπτώσεις.

Οι ορισμένες άλλες ρυθμίσεις είναι: τα Μέλη διακρίνονται στα αρχικά, που είναι τα μέλη της GATT 1947 και οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες τα οποία αποδέχονται το σύνολο των συμφωνιών του Γύρου της Ουρουγουάης και έχουν καταλόγους παραχωρήσεων και δεσμεύσεων (δασμολογικών και μη-δασμολογικών) για τα αγροτικά προϊόντα ή για τις υπηρεσίες. Επίσης διακρίνονται στα Μέλη που προσχωρούν, με όρους που συμφωνούνται μεταξύ αυτών και του ΠΟΕ.

1.4 Το κοινό καθεστώς του ΠΟΕ στον τομέα των εμπορευμάτων

Κατά την περίοδο εφαρμογής του GATT 1947 και του Χάρτη της Αβάνας, το καθεστώς των διεθνών συναλλαγών στον τομέα των εμπορευμάτων αποτελούσε ενιαίο σύνολο. Το σύστημα του ΠΟΕ θεσπίζει κοινό καθεστώς των συναλλαγών στον τομέα των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών.

Η Τελική Πράξη του Μαρακές, αν και αναγνωρίζει την ιδιαιτερότητα ορισμένων τομέων⁷, επιχείρησε να διατηρήσει την ενότητα του διεθνούς εμπορικού δικαίου. Το GATT 1994 αποτελεί το γενικό πλαίσιο του συστήματος του ΠΟΕ και προβλέπει μηχανισμούς πρόσβασης στις επιμέρους αγορές, θεσπίζει μηχανισμούς πολυμερούς εμπορικής άμυνας για την αντιμετώπιση δυσχερειών που οφείλονται στην απελευθέρωση των συναλλαγών και αναγνωρίζει εξαιρέσεις και αποκλίσεις αναγκαίες για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος.

1.4.1 Η πρόσβαση στις αγορές

Την πρόσβαση προϊόντων στις αγορές διασφαλίζουν:

- **Η αρχή της αποκλειστικής τελωνειακής προστασίας που περιλαμβάνει:**

1) *Τη νομιμότητα των τελωνειακών δασμών:* Δεν απαγορεύεται στα συμβαλλόμενα μέρη η επιβολή τελωνειακών δασμών, αλλά οι δασμοί που υπήρξαν αντικείμενο δασμολογικών διαπραγματεύσεων περιλήφθηκαν σε «καταλόγους παραχωρήσεων», έτσι, ώστε η δασμολόγηση από τη χώρα εισαγωγής για συγκεκριμένο προϊόν να μην υπερβαίνει τη συμφωνηθείσα (με βάση την παραχώρηση) τιμή.

7. Κ. Τσουντας,...ό.π.

Συνεπώς, οποιανδήποτε μεταγενέστερη αύξηση είναι ασυμβίβαστη με τις αναληφθείσες από το κράτος υποχρεώσεις, με μοναδική εξαίρεση την περίπτωση σοβαρής οικονομικής ή δημοσιονομικής κρίσης.

2) *Τον περιορισμό των τελωνειακών δασμών*: Θεσπίζεται η αρχή της ουσιαστικής μείωσης των τελωνειακών δασμών και ειδικότερα για τα βιομηχανικά προϊόντα θεσπίζει ποσοστό 3,8% αναφορικά με τις αναπτυγμένες χώρες.

3) *Την απαγόρευση των μη δασμολογικών φραγμών (προστατευτικών μέτρων)*: Ως μη δασμολογικός φραγμός εννοείται οποιοδήποτε μέτρο ή πρακτική, ανεξαρτήτως προέλευσης (κρατική ή ιδιωτικής), που έχει ως συνέπεια (ή και ως στόχο) να παρεμποδίσει την πρόσβαση σε εθνική αγορά εισαγόμενων προϊόντων είτε στη φάση της εισαγωγής είτε στη φάση της εμπορεύσεως. Στο πλαίσιο αυτό προβλέπονται τα εξής: α) Απαγόρευση των μη δασμολογικών φραγμών, που διαστρεβλώνουν τις εμπορικές συναλλαγές: Απαγορεύεται η θέσπιση ποσοτικών περιορισμών, δηλαδή διοικητικών μέτρων που καθορίζουν μονομερώς την ποιότητα ή την αξία των εισαγόμενων ή των εξαγόμενων προϊόντων, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η τιμή τους. Η απαγόρευση αυτή επιδέχεται περιορισμένες εξαιρέσεις, ιδίως στον αγροτικό τομέα και για λόγους που αφορούν στην ισορροπία του ισοζυγίου πληρωμών ή κοινού δικαίου⁸, β) Απαγόρευση των μη δασμολογικών φραγμών, που διαστρεβλώνουν την εμπορεύση των εισαγόμενων προϊόντων: Εκτός από τη ΡΜΕΚ, θεσπίζονται μέτρα για την καταπολέμηση των τεχνικών εμποδίων για τα βιομηχανικά και για τα αγροτικά προϊόντα, δηλαδή τις προδιαγραφές για τις διαδικασίες και μεθόδους παραγωγής που επηρεάζουν τα χαρακτηριστικά του προϊόντος.

• **Η αρχή της ίσης μεταχείρισης μεταξύ των εισαγόμενων προϊόντων (ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους-ΡΜΕΚ)**: Έχει α) Θετικό περιεχόμενο, δηλαδή αφορά σε εισαγόμενα (ή σε εξαγόμενα) «ομοειδή προϊόντα» και σε «ομοειδείς υπηρεσίες», συμπεριλαμβανομένων των πνευματικών δικαιωμάτων (με άμεση ισχύ στο εσωτερικό των κρατών-μελών) και είναι γενική, δηλαδή καλύπτει όλες τις παραχωρήσεις⁹, β) Αρνητικό περιεχόμενο: Σε περίπτωση εξαιρέσεων όπως επιβολή ποσοτικών περιορισμών, οι εξαιρέσεις αυτές είναι γενικές, δηλαδή ισχύουν έναντι όλων των άλλων κρατών και όχι επιλεκτικά. Αποκλίσεις από τη ΡΜΕΚ προβλέπονται σε ορισμένες περιπτώσεις, που αφορούν στο καθεστώς εμπορικών προτιμήσεων, δηλαδή για τις περιφερειακές οργανώσεις ολοκλήρωσης όπως τελωνειακές ενώσεις ή ζώνες ελεύθερων συναλλαγών, για τη διευκόλυνση της διασυνοριακής συνεργασίας και στις σχέσεις αναπτυγμένων-αναπτυσσόμενων χωρών.

8. Η απαγόρευση θέσπισης ποσοτικών περιορισμών εξειδικεύεται από ορισμένες ειδικές συμφωνίες: τελωνειακή εκτίμηση της αξίας των εισαγόμενων προϊόντων, ρυθμίσεις για τις άδειες εισαγωγής, και θέσπιση εναρμονισμένων αντικειμενικών κανόνων για την προέλευση των εμπορευμάτων.

9. Δηλαδή, όχι μόνο τους τελωνειακούς δασμούς, αλλά και τη φορολόγηση, τις μη δασμολογικές διαδικασίες, τις εμπορικές πρακτικές των κρατικών επιχειρήσεων, κτλ.

- Η αρχή της ίσης μεταχείρισης μεταξύ των εισαγόμενων και των εθνικών προϊόντων (ρήτρα της εθνικής μεταχείρισης-PEM): Αφορά τόσο στα εισαγόμενα εμπορεύματα όσο και στην παροχή υπηρεσιών και καλύπτει τους υπηκόους των κρατών-μελών του ΠΟΕ, αναφορικά με τα πνευματικά δικαιώματα. Καλύπτει όλα τα «ομοειδή προϊόντα». Αφορά μόνο στην έμμεση φορολόγηση και στην εμπόρευση των εισαγόμενων προϊόντων. Προβλέπονται ελάχιστες εξαιρέσεις, δηλαδή γενικής φύσης ή αναφορικά με την ασφάλεια, της υγεία, κτλ., αλλά λειτουργεί τόσο για τις αναπτυσσόμενες χώρες όσο και για τις ολοκληρωμένες περιφερειακές μορφές συνεργασίας.

1.4.2. Οι Πολυμερείς κανόνες εμπορικής άμυνας

Όλα τα κράτη ή οι ενώσεις κρατών, που έχουν εξωτερική εμπορική νομική προσωπικότητα, όπως είναι π.χ. η ΕΕ, μπορούν να επιβάλουν ανταποδοτικά μέτρα προκειμένου να προστατευθούν από παράνομες πρακτικές τρίτων χωρών ή για να αντιμετωπίσουν τομεακές δυσχέρειες που προκλήθηκαν από την απελευθέρωση των συναλλαγών. Για την αποφυγή καταχρήσεων θεσπίστηκε πολυμερές σύστημα, που διασφαλίζει την άμυνα των νόμιμων συμφερόντων των κρατών-μελών του ΠΟΕ. Έτσι, υπάρχουν ρυθμίσεις για την καταπολέμηση:

- ◆ **Της παράνομης πρακτικής των επιχειρήσεων (ντάμπινγκ).** Κάποιο προϊόν αποτελεί αντικείμενο ντάμπινγκ όταν πωλείται σε άλλη χώρα σε τιμή κατώτερη από την κανονική του, δηλαδή την τιμή στην οποία πωλείται στη χώρα προέλευσής του. Για την ύπαρξη ντάμπινγκ πρέπει να αποδειχτούν α) ότι το αλλοδαπό προϊόν πωλείται σε τιμή χαμηλότερη από την κανονική του αξία στο θιγόμενο κράτος¹⁰. Καλύπτονται αποκλειστικώς μόνο παρόμοια προϊόντα (έννοια δηλαδή, στενότερη από τα ομοειδή προϊόντα, που ισχύει στην περίπτωση της εφαρμογής της ΡΜΕΚ). β) η ύπαρξη σημαντικής ζημιάς ή η απειλή πρόκλησης σημαντικής ζημιάς σε κλάδο παραγωγής και γ) η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της εισαγωγής του προϊόντος που είναι αντικείμενο πρακτικής ντάμπινγκ και του υπόψη εθνικού κλάδου παραγωγής.

10. Υπάρχουν 5 κριτήρια καθορισμού της κανονικής τιμής του προϊόντος: α) η συγκριτική τιμή του προϊόντος στην αγορά της χώρας προέλευσης, β) η συγκριτική τιμή του προϊόντος στην αγορά τρίτης χώρας, γ) το κόστος παραγωγής στη χώρα προέλευσης αυξημένο «ευλόγως», δηλαδή λαμβάνοντας υπόψη τις δαπάνες πώλησης και το κέρδος, δ) η πρώτη μεταπώληση σε ανεξάρτητο αγοραστή σε περίπτωση έλλειψης τιμής στην εξαγωγή ή, αν αυτή δεν καθορίστηκε, σύμφωνα με τις συνήθειες εμπορικές σχέσεις και ε) σε περίπτωση διαμετακόμισης σε τρίτη χώρα, γίνεται σύγκριση της τιμής που ισχύει στην τρίτη αυτή χώρα ή ακόμα στη χώρα προέλευσης.

Το μόνο επιτρεπτό μέτρο ανταπόδοσης (αντι-ντάμπινγκ) είναι η αύξηση των τελωνειακών δασμών στα προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ. Οι αυξήσεις αυτές είναι αυτοτελείς και δεν μπορούν να συνδυάζονται με τις περιπτώσεις επιδοτήσεων στις εξαγωγές. Το ύψος του δασμού δεν πρέπει να υπερβαίνει τη διαφορά μεταξύ της κανονικής τιμής του εισαγόμενου προϊόντος και της τιμής πώλησης του κατά την εξαγωγή.

◆ **Της παράνομης πρακτικής των κρατών (οι επιδοτήσεις εξαγωγών).** Η ύπαρξη επιδότησης εξαγωγής προϋποθέτει ότι το κράτος (ή οι φορείς του) χορηγεί οικονομική ενίσχυση σε επιχειρήσεις, οι οποίες αντλούν όφελος. Οι ενισχύσεις αυτές πρέπει, επίσης να χορηγούνται σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις ή και μόνο σε μία και σε βάρος των υπολοίπων. Η διακριτική χορήγησή τους αποτελεί διάκριση, που καταλύει τον ανταγωνισμό μεταξύ των οικονομικών εταίρων. Η επιδότηση πρέπει να προκαλεί ή να απειλεί να προκαλέσει σοβαρή ζημία¹¹ σε κλάδο εθνικής παραγωγής δηλαδή, σε σύνολο εθνικών παραγωγών προϊόντων που αποτελεί μείζον τμήμα της εθνικής παραγωγής ομοειδών προϊόντων. Το κράτος που επιθυμεί να λάβει αντισταθμιστικά μέτρα (πρόκειται ουσιαστικά για τελωνειακή δασμολόγηση), οφείλει να αποδείξει την ύπαρξη παράνομης πρακτικής άλλου κράτους, ότι δηλαδή, η επιδότηση θα προκαλέσει ή απειλεί να προκαλέσει σημαντική ζημία σε δεδομένο κλάδο της εθνικής παραγωγής. Αν συντρέχει τέτοια περίπτωση, το θιγόμενο κράτος-μέρος μπορεί να επιβάλει αντισταθμιστικό μέτρο, το ύψος του οποίου δεν μπορεί να υπερβαίνει το εκτιμώμενο ποσό της επιδότησης. Σε περίπτωση ανάγκης μπορεί να θεσπιστεί προσωρινό μέτρο για διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 4 μήνες.

● **Τα μέτρα διασφάλισης:** Θεσπίζεται σύστημα πολυμερούς ελέγχου προσφυγής στα μέτρα αυτά, που αφορούν στην ανάκληση ή στην τροποποίηση παραχωρήσεων (δηλαδή κατ' απόκλιση από τη ΡΜΕΚ).

▶ *Προϋποθέσεις θέσπισης μέτρων διασφάλισης.* Τέτοια μέτρα μπορούν να εφαρμοστούν αν το προϊόν εισάγεται σε τόσο μεγάλες ποσότητες είτε σε απόλυτα μεγέθη είτε σε σύγκριση με την εγχώρια παραγωγή και υπό τέτοιες συνθήκες ώστε να προκαλείται ή να δημιουργείται κίνδυνος να προκληθεί σοβαρή ζημία στον εγχώριο κλάδο παραγωγής ομοειδών ή ευθέως ανταγωνιστικών προϊόντων. Ως σοβαρή ζημία εννοείται κάθε σημαντική συνολική επιβάρυνση της θέσης του οικείου εγχώριου κλάδου παραγωγής .

11. Η σοβαρή ζημία προκύπτει από τα εξής κριτήρια: η δημόσια ενίσχυση υπερβαίνει το 5% της τελικής αξίας του προϊόντος, καλύπτει τις απώλειες από την εκμετάλλευση κάποιου κλάδου παραγωγής ή κάποιας επιχείρησης ή συνίσταται σε άφεση χρέους έναντι του κράτους ή φορέα του. Επίσης, πρέπει να έχει αρνητικές συνέπειες, όπως είναι η διαστρέβλωση της ροής των συναλλαγών ή η αύξηση στο μερίδιο της αγοράς, με βάση συγκεκριμένες τεχνικές διατάξεις.

▶ *Εφαρμογή μέτρων διασφάλισης.* Τα μέλη μπορούν να εφαρμόσουν επιλεκτικά τα μέτρα διασφάλισης (π.χ. ποσοτικούς περιορισμούς). Σε περίπτωση κινδύνου πρόκλησης ανεπανόρθωτης ζημιάς, επιτρέπεται η θέσπιση προσωρινών μέτρων, που μπορούν να λάβουν μόνο τη μορφή δασμολογικών αυξήσεων (όχι ποσοτικών περιορισμών). Τα μέτρα πρέπει να στοχεύουν στην πρόληψη ή στην αντιμετώπιση σοβαρών ζημιών και στη διευκόλυνση της αναγκαίας προσαρμογής (δηλαδή να επιτρέψουν στους εγχώριους παραγωγούς να εκσυγχρονιστούν ή να μεταθέσουν τις δραστηριότητές τους σε άλλα προϊόντα ή σε άλλους τομείς). Απαγορεύεται η εκ νέου επιβολή μέτρου διασφάλισης για το ίδιο προϊόν και για χρονικό διάστημα ίσο με τη διάρκεια εφαρμογής του αρχικού μέτρου.

▶ *Η ισότιμη εφαρμογή.* Τα μέτρα διασφάλισης εφαρμόζονται στα εισαγόμενα προϊόντα, ανεξαρτήτως προέλευσης. Ωστόσο, κάποιο μέλος εισαγωγέας μπορεί να αναστείλει τις παραχωρήσεις ή άλλες αντίστοιχες υποχρεώσεις.

1.4.3. Οι εξαιρέσεις και οι διασφαλιστικές ρήτρες

Το GATT στοχεύει στην ευέλικτη λειτουργία του πολυμερούς εμπορικού συστήματος. Εκτός από το ειδικό καθεστώς συγκρότησης οικονομικών ενώσεων κρατών και την ευνοϊκή μεταχείριση κρατών-μελών του ΠΟΕ, λόγω του ανομοιογενούς επιπέδου ανάπτυξής τους, το GATT θεσπίζει και άλλες εξαιρέσεις γενικής φύσης, ώστε να επιτρέψει στα κράτη-μέλη του ΠΟΕ να αντιμετωπίσουν εξω-εμπορικές καταστάσεις που συνδέονται με την προάσπιση της δημόσιας τάξης τους. Άλλες εξαιρέσεις αφορούν σε ειδικές περιστάσεις¹².

1) Εξαιρέσεις γενικής φύσης.

❖ **Οι εκτός διεθνούς εμπορίου τομείς διακρίνουμε:**

✓ *Τα προϊόντα που συνδέονται με τις κρατικές λειτουργίες:* Τα κράτη μπορούν να ρυθμίζουν τις εισαγωγές και τις εξαγωγές του χρυσού και του αργύρου, λόγω της νομισματικής λειτουργίας τους, ενώ μπορούν να θεσπίσουν προστατευτικές διατάξεις (π.χ. καθεστώς άδειας εξαγωγής) για τους «εθνικούς θησαυρούς» (εθνική πολιτιστική κληρονομιά). Λόγω του ιδιαίτερου τρόπου κατασκευής τους εντάσσονται στην κατηγορία αυτή και τα αντικείμενα που κατασκευάζονται στις φυλακές.

✓ *Τα προϊόντα που εξαιρούνται λόγω της φύσης τους.* Δηλαδή: α) οι μη ανανεώσιμες μεταλλικές πρώτες ύλες, για τις οποίες τα κράτη που τις διαθέτουν στο έδαφός τους μπορούν να θεσπίσουν περιοριστικές διατάξεις, β) τα βασικά προϊόντα. Το καθεστώς τους δε ρυθμίζεται από ειδική πολυμερή συμφωνία.

12. Κ. Τσουντας, ..., ό.π.

❖ **Η προστασία της δημόσιας τάξης.** Τέσσερις λόγοι μπορούν να δικαιολογήσουν τη λήψη κρατικών προστατευτικών μέτρων, που αντίκεινται στους κανόνες του GATT είναι: 1) η προστασία της δημόσιας ηθικής, 2) η προστασία της υγείας και της ζωής των ανθρώπων των ζώων ή των φυτών, 3) ο σεβασμός των κατόχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και 4) η προστασία των καταναλωτών. Η θέσπιση των σχετικών κρατικών μέτρων δεν πρέπει να αποτελεί μέσο αυθαίρετης ή αδικαιολόγητης διάκρισης ούτε καλυμμένο περιορισμό του διεθνούς εμπορίου. Τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι τα απολύτως αναγκαία, δηλαδή δεν πρέπει να υπάρχει άλλη διάταξη συμβατή ή λιγότερο ασύμβατη με τους κανόνες του GATT.

2) Ειδικές εξαιρέσεις

Σε αντίθεση με τις γενικές εξαιρέσεις που είναι μόνιμες, προβλέπονται πρόσκαιρες εξαιρέσεις, προκειμένου να αντιμετωπιστούν συγκεκριμένες δυσχέρειες, συνήθως απρόβλεπτες, οι οποίες διαφεύγουν από τον κρατικό έλεγχο¹³.

❖ **Εξωτερικές δημοσιονομικές δυσχέρειες και θέσπιση ποσοτικών περιορισμών.** Τα κράτη μέλη του ΠΟΕ, που επιθυμούν να θεσπίσουν ποσοτικούς περιορισμούς για λόγους ισοζυγίου πληρωμών πρέπει να πληρούν ορισμένες ουσιαστικές και τυπικές προϋποθέσεις, δηλαδή:

✓ *Ουσιαστικές προϋποθέσεις.* Η ύπαρξη εξωτερικής οικονομικής κρίσης προϋποθέτει σημαντική πτώση των νομισματικών αποθεμάτων. Για το θέμα αυτό ζητείται η γνωμοδότηση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, ενώ την οριστική απόφαση λαμβάνει ο ΠΟΕ. Οι ποσοτικοί περιορισμοί πρέπει να είναι οι απολύτως αναγκαίοι, ώστε να αντιμετωπιστεί η κρίση και να αποτελούν την έσχατη λύση. Το κράτος-μέλος οφείλει να προβαίνει σε σταδιακή κατάργησή τους, ανάλογα με τη βελτίωση της εξωτερικής δημοσιονομικής κατάστασής του.

✓ *Τυπικές προϋποθέσεις.* Το κράτος-μέλος που επιβάλλει ποσοτικούς περιορισμούς οφείλει να τους γνωστοποιήσει στο Γενικό Συμβούλιο του Οργανισμού, ενώ οποιοδήποτε ενδιαφερόμενο μέλος μπορεί να ζητήσει την εξέτασή τους από της Επιτροπή για τους περιορισμούς ως προς το Ισοζύγιο Πληρωμών.

Όλα τα ομοειδή εισαγόμενα προϊόντα, ανεξαρτήτως χώρας προέλευσης, πρέπει να τύχουν της ίδιας αντιμετώπισης.

❖ **Εξαιρέσεις για λόγους ασφαλείας.** Η θέσπιση περιοριστικών μέτρων για λόγους ασφαλείας αποτελεί κυριαρχικό δικαίωμα του κράτους. Η σχετική απόφαση κοινοποιείται απλώς στον ΠΟΕ, χωρίς ειδική αιτιολόγηση και δε χρήζει έγκρισης.

13. Α. Μπρεδήμας ..., ό.π., σελ:19-20.

Η λήψη των μέτρων μπορεί να αφορά: 1) σε ορισμένα *προϊόντα*, δηλαδή στα προϊόντα που βρίσκονται εκτός εμπορίου (συνδέονται με την εθνική άμυνα), όπως είναι οι εύσχιστες ύλες (πυρηνικά) και το πολεμικό υλικό, 2) σε λόγους *διεθνούς ασφάλειας*, δηλαδή στο σεβασμό των υποχρεώσεων των μελών έναντι του ΟΗΕ, όπως είναι π.χ. η επιβολή οικονομικών κυρώσεων από το Συμβούλιο Ασφαλείας, 3) σε λόγους *εθνικής ασφάλειας*, δηλαδή σε καιρό πολέμου ή σοβαρής διεθνούς έντασης. Αν συντρέχει τέτοια περίπτωση, το κράτος-μέλος μπορεί να αποκλίνει από τις υποχρεώσεις έναντι του ΠΟΕ θεσπίζοντας μη δασμολογικά μέτρα, αλλά και οποιοδήποτε άλλο αυθαίρετο μέτρο ή μέτρο που εισάγει διακρίσεις ή αποτελεί καλυμμένο περιορισμό του διεθνούς εμπορίου.

❖ **Οι εξαιρέσεις και οι διασφαλιστικές ρήτρες του GATT.** Τα κράτη-μέλη, μπορούν, σε ειδικές περιπτώσεις να ζητήσουν από τον ΠΟΕ τη χορήγηση εξαίρεσης, για να απαλλαγούν από κάποια υποχρέωσή τους που απορρέει από τη συμφωνία του ΠΟΕ ή από κάποια πολυμερή εμπορική συμφωνία. Αν δε βρεθεί συμβιβαστική λύση, η απόφαση λαμβάνεται με ενισχυμένη πλειοψηφία των 2/3 των μελών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 (ΜΕΡΟΣ Α')

2. ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ

2.1. Η Συμφωνία για την γεωργία

Το GATT του 1947 εγκατέλειψε τον τομέα της γεωργίας. Ο ΠΟΕ την ενσωματώνει, θεσπίζοντας μεταβατικό καθεστώς, ενώ την προφυλάσσει με την σύναψη συμφωνίας για τα υγειονομικά και τα φυτοϋγειονομικά μέτρα έτσι, ώστε να μην υπάρχουν μη δασμολογικά εμπόδια στους τομείς αυτούς, που θα παρεμποδίσουν, αυθαιρέτως, το εμπόριο των γεωργικών προϊόντων¹⁴.

Γενικές Ρυθμίσεις: Ο μακροπρόθεσμος σκοπός της Συμφωνίας είναι η δημιουργία ενός δίκαιου και προσανατολισμένου στην αγορά εμπορικού συστήματος των γεωργικών προϊόντων, που θα συμβάλλει στην προοδευτική μείωση των γεωργικών ενισχύσεων και της προστασίας μέσα σε συμφωνημένη χρονική περίοδο, και που θα απολήγει στην διόρθωση και πρόληψη περιορισμών και διαστρεβλώσεων στις διεθνείς γεωργικές αγορές.

Πρακτικά περιλαμβάνονται όλα τα γεωργικά προϊόντα, συμπεριλαμβανομένων και των μεταποιημένων γεωργικών προϊόντων, πλην των ψαριών και των προϊόντων αλιείας, των δασικών προϊόντων, καθώς και ορισμένων άλλων δευτερεύουσων εξαιρέσεων.

Η Συμφωνία περιέχει διατάξεις που επιβάλλουν στα Μέλη υποχρεωτικές και ειδικές δεσμεύσεις σε τρία επίπεδα.

1) Συμφωνείται η πραγματοποίηση μειώσεων στους δασμούς των γεωργικών προϊόντων που αναγράφονται στους καταλόγους παραχωρήσεων, καθώς και άλλες δεσμεύσεις για πρόσβαση στις αγορές που προσδιορίζονται σ' αυτούς τους καταλόγους. Υιοθετείται η αμερικάνικη πρόταση για μετατροπή των διαφόρων μη-δασμολογικών περιορισμών (ποσοτικοί περιορισμοί, ελάχιστες τιμές εισαγωγής, και άλλα), σε δασμούς και σε επακόλουθη μείωση τους, ενώ τα Μέλη απαγορεύονται να επανέλθουν ή να θέσουν εκ νέου τέτοια μη-δασμολογικά εμπόδια.

Σημαντική θέση κατέχουν οι διατάξεις σχετικά με τα μέτρα διασφάλισης σε σχέση με τα γεωργικά προϊόντα για τα οποία προβλέπεται η μετατροπή των μη-δασμολογικών εμποδίων σε δασμούς. Τα μέτρα διασφάλισης συνίστανται στην επιβολή πρόσθετων δασμών, κάτω όμως από συγκεκριμένους όρους. Στις διατάξεις αυτές είναι εμφανής η μερική έστω, επίδραση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

14. Α. Μπρεδήμας ..., ό.π., σελ: 23-25.

Πιο αναλυτικά:

i) Πρόσθετος δασμός μπορεί να επιβληθεί όταν υπάρξει υπέρβαση του όγκου εισαγωγών ενός συγκεκριμένου προϊόντος σε σχέση προς ένα ορισμένο επίπεδο εισαγωγών που προσδιορίζεται ως εξής: Υπολογίζεται κατ' αρχάς η αναλογία των εισαγωγών ενός συγκεκριμένου προϊόντος σε σχέση με την εγχώρια κατανάλωση κατά τα τρία προ της εισαγωγής έτη. Στην συνέχεια προσδιορίζεται ένα επίπεδο εκκίνησης, με τον εξής τρόπο: όταν η αναλογία εισαγωγών εγχώριας κατανάλωσης είναι μέχρι και 10%, το επίπεδο εκκίνησης προσδιορίζεται στο 125% αυτής της αναλογίας, όταν η αναλογία υπερβαίνει το 10% αλλά όχι το 30%, το επίπεδο εκκίνησης είναι ίσο προς το 110% της αναλογίας, όταν τέλος η αναλογία είναι μεγαλύτερη του 30%, το επίπεδο εκκίνησης ανέρχεται στο 105% της αναλογίας.

ii) Πρόσθετος δασμός μπορεί να επιβληθεί όταν η τιμή του εισαγόμενου προϊόντος πέφτει κάτω από ένα επίπεδο εκκίνησης που συνδέεται με τον μέσο όρο των τιμών του προϊόντος κατά την εισαγωγή των ετών 1986-1988. Ο υπολογισμός αυτός γίνεται ως εξής: αν το επίπεδο εκκίνησης δεν υπερβαίνει κατά 10% τον προαναφερθέντα μέσο όρο, δεν επιβάλλεται πρόσθετος δασμός. Αν η διαφορά αυτή είναι 10-40%, ο πρόσθετος δασμός είναι το 30% της πλεόν του 10% διαφοράς. Αντίστοιχα, για διαφορά 40-60%, πρόσθετος δασμός αντιστοιχεί στο 50% της πλεόν του 40% διαφοράς, συν τον πρόσθετο δασμό για το ποσοστό διαφοράς 10-30% και ούτω καθεξής για διαφορές μεγαλύτερες του 60%-75%, ή πλεόν του 75%. Παρακινούνται όμως τα Μέλη να μην εφαρμόζουν τα μέτρα αυτά, όσο είναι δυνατόν, αν η πτώση των τιμών συνοδεύεται από πτώση του όγκου των εισαγωγών του προϊόντος¹⁵.

2) Προβλέπεται η μείωση των εσωτερικών ενισχύσεων για το σύνολο των γεωργικών προϊόντων, εκτός εκείνων που ικανοποιούν ορισμένα κριτήρια. Οι δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν τα Μέλη στο θέμα αυτό εκφράζονται με την μέθοδο της Συνολικής Αθροιστικής Μέτρησης Ενισχύσεων. Η Αθροιστική Μέτρηση Ενισχύσεων σημαίνει το ετήσιο επίπεδο ενίσχυσης, εκφρασμένο σε χρηματικούς όρους, ενός γεωργικού προϊόντος, ή και γενικά των παραγωγών γεωργικών προϊόντων, πλην εκείνων που εξαιρέθηκαν. Η Συνολική ΑΜΕ είναι το σύνολο των εσωτερικών ενισχύσεων προς όφελος των παραγωγών γεωργικών προϊόντων, είτε αυτά αφορούν συγκεκριμένα προϊόντα, είτε γενικά τους παραγωγούς είτε αποτελούν Ισοδύναμα Μέτρα Ενίσχυσης.

Ένα Μέλος θεωρείται ότι συμμορφώνεται με τις δεσμεύσεις μείωσης που ανέλαβε όταν οι ετήσιες εσωτερικές ενισχύσεις προς όφελος των παραγωγών δεν υπερβαίνουν τις αντίστοιχες δεσμεύσεις που το Μέλος ανέλαβε και καταχώρησε στον Κατάλογο του.

15. Α. Μπρεδήμας..., ό.π., σ. 26-28.

Δίδεται όμως η δυνατότητα στα Μέλη να μην μειώσουν τις εσωτερικές ενισχύσεις όταν δεν υπερβαίνουν το 5% της ολικής αξίας παραγωγής ενός προϊόντος ή, προκειμένου για ενισχύσεις μη συνδεδεμένες με συγκεκριμένο προϊόν, της αξίας της συνολικής γεωργικής παραγωγής του Μέλους(άρθρο 6§3). Για τις αναπτυσσόμενες χώρες Μέλη το ποσοστό αυτό είναι 10%.

Για τα μέτρα εσωτερικής στήριξης προβλέπεται ρήτρα δέουσας μετριοπάθειας από τα κράτη-μέλη του ΠΟΕ. Η ρήτρα αυτή, χαρακτηριζόμενη ως «ρήτρα ειρήνης» έχει την έννοια ότι τα Μέλη θα δείξουν μετριοπάθεια κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους στο πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας για τους Δασμούς και το Εμπόριο. Πιο συγκεκριμένα, κατά την διάρκεια της εξαετούς περιόδου εφαρμογής της Συμφωνίας για τα γεωργικά προϊόντα: α) Οι εσωτερικές ενισχύσεις που δεν διαστρεβλώνουν το διεθνές δίκαιο, δεν θεωρούνται ως επιδοτήσεις και δεν υπόκεινται στις δράσεις (αντισταθμιστικά δικαιώματα) που προβλέπονται τόσο στο άρθρο XVI της Γενικής Συμφωνίας (GATT 1994) όσο και στο Μέρος III της Συμφωνίας για τις επιδοτήσεις. Επίσης δεν υπόκεινται στις δράσεις σχετικά με την χωρίς παραβίαση εκμηδένιση ή παρεμπόδιση των οφελών από δασμολογικές παραχωρήσεις, δηλαδή δεν υπόκεινται σε διαβουλεύσεις και σε διαδικασίες επίλυσης των διαφορών. β) Οι εσωτερικές επιδοτήσεις που συνάδουν πλήρως με τις διατάξεις του άρθρου 6 της Συμφωνίας εξαιρούνται από την επιβολή αντισταθμιστικών δασμών, εκτός αν δεν διαπιστωθεί σοβαρή ζημία ή κίνδυνος πρόκλησης τέτοιας ζημίας. γ) Όσον αφορά τις εξαγωγικές επιδοτήσεις υπόκεινται σε αντισταθμιστικούς δασμούς μόνο στην περίπτωση που διαπιστωθεί η ύπαρξη ή ο κίνδυνος πρόκλησης σοβαρής ζημίας, εξαιτίας του όγκου της επίδρασης στις τιμές ή εξαιτίας άλλης επίδρασης.

3) Μείωση των εξαγωγικών επιδοτήσεων¹⁶: Καθιερώνεται ο γενικός κανόνας της απαγόρευσης χορήγησης εξαγωγικών επιδοτήσεων, που προσδιορίζονται στη Συμφωνία σε σχέση με εξαγωγές γεωργικών προϊόντων ή ομάδων προϊόντων που περιλαμβάνονται στον Κατάλογο του κάθε Μέλους, καθ' υπέρβαση των δεσμεύσεων που ανέλαβε, είτε ως προς τις δαπάνες είτε ως προς τις ποσότητες. Παράλληλα, απαγορεύονται οι εξαγωγικές επιδοτήσεις για κάθε γεωργικό προϊόν που δεν μνημονεύεται στον Κατάλογο. Επίσης προβλέπεται η μείωση των κυβερνητικών δαπανών μιας σειράς εξαγωγικών επιδοτήσεων, που ανέρχεται στο 36%, σε σχέση με τις κατά μέσο όρο δαπάνες της περιόδου 1986-1990, και πραγματοποιείται μέσα σε μια περίοδο 6 ετών. Ενώ για τις ποσότητες των γεωργικών προϊόντων που επιδοτούνται με σκοπό την εξαγωγή, η μείωση, για την ίδια χρονική περίοδο, ανέρχεται στο 21%. Θεσπίζεται δε ιδιαίτερη ρύθμιση για τις αναπτυσσόμενες χώρες, για τις οποίες η μείωση θα είναι αντίστοιχα 24% και 14%.

16. www.seve.gr/synedrio/_synedria/vlaxos.htm

Πιο συγκεκριμένα, η κατά τα ανωτέρω μείωση των εξαγωγικών επιδοτήσεων αφορά:

α) τη χορήγηση κυβερνητικών επιδοτήσεων σε είδος, σε παραγωγούς, συνεταιρισμούς, βιομηχανίες κλπ. ενός γεωργικού προϊόντος, που εξαρτώνται από την εξαγωγική του επίδοση.

β) την πώληση από την κυβέρνηση, με σκοπό την εξαγωγή, των κυβερνητικών αποθεμάτων σε τιμή κατώτερη της ισχύουσας στην εσωτερική αγορά.

γ) τις πληρωμές για την εξαγωγή του γεωργικού προϊόντος που χρηματοδοτούνται μέσω επιβολής στο προϊόν αυτό.

δ) τη χορήγηση ενισχύσεων με σκοπό τη μείωση του κόστους μάρκετινγκ της εξαγωγής των γεωργικών προϊόντων.

ε) τον καθορισμό των τιμών των εσωτερικών μεταφορικών μέσων για τα γεωργικά προϊόντα που πρόκειται να εξαχθούν σε επίπεδα χαμηλότερα από αυτά που προορίζονται για τις καθαρά εσωτερικές μεταφορές.

στ) τις επιδοτήσεις πρωτογενών γεωργικών προϊόντων, τα οποία έχουν ενσωματωθεί σε μεταποιημένα προϊόντα που εξάγονται.

Προβλέπεται πάντως μια μεταβατικού χαρακτήρα εξαίρεση. Συγκεκριμένα, ένα Μέλος μπορεί, στην διάρκεια ανάμεσα στο δεύτερο και πέμπτο έτος της περιόδου μείωσης των εξαγωγικών επιδοτήσεων, να χορηγήσει τέτοιες επιδοτήσεις πέραν των δεσμεύσεων που ανέλαβε, αλλά υπό ορισμένες προϋποθέσεις: πρώτο, ότι η υπέρβαση του συνόλου των δαπανών δεν ξεπερνά κατά το 3% τις δαπάνες που άλλως θα είχαν πραγματοποιηθεί. Δεύτερο, ότι το σύνολο των ποσοτήτων που ευνοούνται από αυτές τις αυξημένες επιδοτήσεις δεν ξεπερνά κατά 1,75% τις ποσότητες που άλλως θα είχαν προκύψει. Τρίτο, το σύνολο των δαπανών και ποσοτήτων για όλη την περίοδο εφαρμογής δεν υπερβαίνουν το σύνολο των αντιστοιχών μεγεθών που θα είχαν άλλως προκύψει.

Το ζήτημα της βοήθειας σε τρόφιμα

Η βοήθεια σε τρόφιμα επιτρέπεται υπό ορισμένες προϋποθέσεις: χορηγείται δωρεάν ή με όρους τουλάχιστον αντίστοιχους με τους προβλεπόμενους στην Σύμβαση για την βοήθεια σε τρόφιμα, δεν είναι συνδεδεμένη άμεσα ή έμμεσα με εμπορικές εξαγωγές γεωργικών προϊόντων προς τις χώρες αποδέκτες και πραγματοποιείται σύμφωνα με τις σχετικές διαδικασίες του FAO. Εξάλλου, με Υπουργική Απόφαση προσαρτημένη στην Τελική Πράξη του Γύρου της Ουρουγουάης, σχετικά με τα πιθανά αρνητικά αποτελέσματα των προγραμμάτων μεταρρύθμισης για τις λιγότερο ανεπτυγμένες και τις αναπτυσσόμενες χώρες-εισαγωγείς τροφίμων, τα ανεπτυγμένα Μέλη μπορούν να λαμβάνουν ορισμένα μέτρα σε σχέση με τη βοήθεια σε τρόφιμα, και συγκεκριμένα ότι χρειάζεται να δημιουργηθούν μηχανισμοί, ώστε οι ρυθμίσεις του Γύρου της Ουρουγουάης, για τη γεωργία να μην επηρεάσουν αρνητικά τη διαθεσιμότητα της βοήθειας σε τρόφιμα ή ότι μελλοντικές συμφωνίες για εξαγωγικές πιστώσεις γεωργικών προϊόντων θα υιοθετούν διαφοροποιημένη μεταχείριση για τις λιγότερο ανεπτυγμένες και τις αναπτυσσόμενες χώρες-εισαγωγείς τροφίμων.

2.1.1 Η Συμφωνία για την εφαρμογή των υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών μέτρων.

Προβλέπει την δυνατότητα θέσπισης προστατευτικών κανόνων για την προστασία της ανθρώπινης και ζωικής ζωής, υγείας και για την προφύλαξη των φυτών από τους κινδύνους που προέρχονται από διάφορα πρόσθετα, μολυσματικές προσμίξεις, τοξίνες ή παθογόνους οργανισμούς, τα οποία υπάρχουν στα προϊόντα διατροφής, ή για την προστασία μιας χώρας από ζημιές που προέρχονται από την εισδοχή, εγκατάσταση ή διάδοση επιβλαβών οργανισμών¹⁷.

- Ο «κώδικας καλής συμπεριφοράς»: Αναγνωρίζονται στα κράτη-μέλη θεμελιώδη δικαιώματα και υποχρεώσεις. Έχουν πλήρη αρμοδιότητα αξιολόγησης των κινδύνων και καθορισμού του «κατάλληλου» επιπέδου προστασίας. Τα θεσπιζόμενα μέτρα πρέπει να είναι απαραίτητα, επιστημονικά τεκμηριωμένα και να μην εισάγουν αυθαίρετες διακρίσεις ή καλυμμένους περιορισμούς στο εμπόριο. Προβλέπονται διαφανείς διαδικασίες, δηλαδή δημοσιότητα και κοινοποίηση των σχετικών μέτρων. Η συμφωνία εκφράζει τη βούληση διεθνούς εναρμόνισης και αναφέρεται στη δράση της Επιτροπής του «Codex Alimentarius» (Κώδικας Διατροφής), στο Διεθνές Γραφείο Επιζωοτιών και στις οργανώσεις που υπόκεινται στη Διεθνή Σύμβαση για την προστασία των φυτών. Έτσι, οποιοσδήποτε εθνικός κανόνας που είναι σύμφωνος με διατάξεις που θεσπίζουν οι πιο πάνω διεθνείς οργανισμοί, θεωρείται συμβατός. Αντιθέτως, αν κάποιο κράτος-μέλος θέλει να θεσπίσει κανόνες αυστηρότερης προστασίας, πρέπει να προβεί σε επιστημονική τεκμηρίωση ή να αποδείξει την ύπαρξη κατάλληλου επιπέδου υγειονομικής ή φυτοϋγειονομικής προστασίας. Τα κράτη-μέλη μπορούν να προβλέψουν διαδικασίες ελέγχου για το σεβασμό των κανόνων που έχουν θεσπίσει. Οι έλεγχοι αυτοί δεν πρέπει να παρεμποδίζουν, αυθαιρέτως ή αδικαιολογήτως, τις εισαγωγές (και γενικότερα τις εμπορικές συναλλαγές). Ισχύει, δηλαδή, ο κανόνας της εθνικής μεταχείρισης, που απαγορεύει οποιαδήποτε διάκριση μεταξύ ομοειδών εθνικών και ξένων προϊόντων.

17. Κ. Τσουντας..., ό.π.

2.1.2 Η προστασία του Συστήματος Διατροφής¹⁸.

Οι δύο σχετικοί οργανισμοί, του κώδικα Διατροφής(FAO) και του παγκόσμιου οργανισμού προστασίας ζώων(OIE), συνεργάζονται για την ανάπτυξη και προστασία του συστήματος διατροφής.

Τον Μάρτιο του 2001, πραγματοποιήθηκε συμβούλιο στο Βερολίνο Γερμανίας, του οργανισμού προστασίας ζώων(OIE), και του οργανισμού κώδικα διατροφής(FAO), με σκοπό τον σχηματισμό των κτηνιατρικών μέτρων για ανάπτυξη και προστασίας των ζώων και του συστήματος διατροφής. Δια τα σιτηρά πάρθηκαν ασφαλή μέτρα ταυτιζόμενα σε ένα ουσιώδες ικανοποιητικό και ασφαλές πρόγραμμα τροφίμων, κερδίζοντας στην εφαρμογή ασφάλειας και παραγωγής ζωοτροφών.

2.2 Η συμφωνία για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και για τα είδη ένδυσης

Το διεθνές εμπόριο των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων που αποτελεί το 6% του διεθνούς εμπορίου αγαθών διεπόταν , έως το 1995, από τις ρυθμίσεις της Συμφωνίας Πολυϊνικών Ινών¹⁹. Η συμφωνία αυτή, που συνάφθηκε το 1974, ανανεώθηκε τέσσερις φορές (1978, 1982, 1986 και 1990). Οι ρυθμίσεις της συμφωνίας και ιδιαίτερα οι διατάξεις της για περιορισμούς στις εισαγωγές²⁰ επικρίθηκαν ιδιαίτερα από τις αναπτυσσόμενες χώρες, που αποτελούν τους κύριους εξαγωγείς αυτών των προϊόντων, και οι οποίες θεωρούσαν ότι η Πολυϊνική Συμφωνία έχει μετατραπεί σε ένα θεσμοποιημένο μέσο προστατευτισμού των βιομηχανιών των ανεπτυγμένων χωρών.

Το θέμα των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων ήλθε στο πλαίσιο των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης με πρωτοβουλία των αναπτυσσόμενων χωρών, που επεδίωκαν με τον τρόπο αυτό την ένταξη των εν λόγω προϊόντων στους κανόνες και πειθαρχίες της GATT, και τελικά την απελευθέρωση του εμπορίου τους. Ένταξη που θα είχε ως άμεση συνέπεια την κατάργηση της Πολυϊνικής Συμφωνίας. Σύντομα κατέστη προφανές ότι οι βιομηχανικές χώρες, και ιδιαίτερα οι ΗΠΑ και οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες, δεν ήσαν διατεθειμένες να προχωρήσουν στην κατάργηση της Πολυϊνικής Συμφωνίας.

18. www.oie.int/eng/secu_sanitaire/eu_system.htm

19. Κ. Τσουντας..., ό.π.

20. Α. Μπρεδήμας ..., ό.π., σελ: 33-35.

Όπως δε τόνιζε ο τότε Γενικός Διευθυντής της GATT, η Πολυϊνική Συμφωνία έχει γίνει συστατικό μέρος της διεθνούς σκηνής, και ένα τέτοιο σύστημα που έχει αναπτυχθεί στην διάρκεια τόσο πολλών ετών δεν μπορεί να εξαρθρωθεί ξαφνικά και χωρίς την κατάλληλη προετοιμασία. Αυτή η θέση του Γενικού Διευθυντή της GATT αποτελεί και τη βάση του συμβιβασμού για τη σύναψη της Συμφωνίας για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και τα είδη ένδυσης του Γύρου της Ουρουγουάης, κεντρικό σημείο της οποίας αποτελεί η κατάρτιση ενός μεταβατικού προγράμματος για την προοδευτική ενσωμάτωση του τομέα αυτού στο πλαίσιο της GATT.

2.2.1 Το βασικό πλαίσιο της Συμφωνίας

Ένα βασικό χαρακτηριστικό της Συμφωνίας είναι ο προσωρινός μεταβατικός της χαρακτήρας. Η Συμφωνία ισχύει μέχρι την 31/1/2005. Το πεδίο εφαρμογής της Συμφωνίας: Καλύπτονται τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και τα είδη ένδυσης, και συγκεκριμένα αυτά που ορίζονται στους εξαψήφιους κωδικούς του Εναρμονισμένου Συστήματος Περιγραφής και Κωδικοποίησης των Εμπορευμάτων (ΕΣ σύστημα κατάταξης των εμπορευμάτων, που αντικατέστησε τα προηγούμενα συστήματα και κυρίως αυτό των Βρυξελλών).

Η Συμφωνία καλύπτει όλα τα Μέλη του ΠΟΕ στις μεταξύ τους σχέσεις στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας. Για τα μη –Μέλη του ΠΟΕ υπάρχει η δυνατότητα προσχώρησης στην Πολυϊνική Συμφωνία, που θα διέπει έτσι τις σχέσεις των χωρών αυτών με τα μέλη του ΠΟΕ.

Τέλος προβλέπεται η υποχρέωση των Μελών, προκειμένου να διευκολυνθεί η ενσωμάτωση των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στο σύστημα της GATT, να δίδουν τις δυνατότητες για συνεχή και αυτοδύναμη βιομηχανική προσαρμογή και αυξημένο ανταγωνισμό στις αγορές τους.

2.2.2 Οι κύριες ρυθμίσεις

Οι κύριες ρυθμίσεις της Συμφωνίας είναι οι εξής:

● **Η προοδευτική ενσωμάτωση στους κανόνες και πειθαρχίες της GATT.** Η ενσωμάτωση προβλέπεται ρητώς στην Συμφωνία, είναι δε προοδευτική, δηλαδή πραγματοποιείται κατά στάδια. Η διαδικασία ενσωμάτωσης στο γενικό σύστημα γίνεται σε δύο παράλληλες φάσεις. Η πρώτη αφορά στην ενσωμάτωση αυξανόμενου ποσοστού εισαγωγών των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και συγχρόνως στη δεύτερη φάση, προβλέπεται συντελεστής αύξησης για τους περιορισμούς έτσι, ώστε να καταργηθούν πλήρως στο τέλος της περιόδου (1.1.2005). Σε κάθε στάδιο οι συντελεστές αυξάνονται κατά κάποιο ποσοστό αντίστοιχο με εκείνο που τίθεται για την πλήρη ενσωμάτωση.

Τα κράτη αναλαμβάνουν υποχρέωση μη καταστρατήγησης και πρόληψης καταστρατηγήσεων. Η διαδικασία των σταδίων ισχύει για τα Μέλη που διατηρούν το δικαίωμα χρησιμοποίησης του μηχανισμού της μεταβατικής διασφάλισης.

Τα Μέλη όμως που έχουν γνωστοποιήσει την πρόθεση τους να μην χρησιμοποιήσουν τον μηχανισμό αυτό, θεωρούνται ότι έχουν ενσωματώσει εξ ολοκλήρου τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα στην GATT.

● **Το πρόγραμμα απελευθέρωσης²¹.** Η ενσωμάτωση των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στη GATT δεν θα είχε νόημα αν δεν συνοδευόταν από μέτρα για την απελευθέρωση του εμπορίου τους, δηλαδή τη μείωση ή εξάλειψη των υπαρχόντων περιορισμών, που υιοθετούνται κυρίως στο πλαίσιο της Πολυϊνικής Συμφωνίας. Το πρόγραμμα απελευθέρωσης περιλαμβάνει τις εξής ρυθμίσεις:

Κατά το πρώτο στάδιο, το επίπεδο του κάθε περιορισμού που προβλέπεται από τις διμερείς συμφωνίες της Πολυϊνικής Συμφωνίας αυξάνεται ετησίως κατά ένα ποσοστό ίσο με τον συντελεστή αύξησης που υιοθετείται γι' αυτό τον περιορισμό, επαυξημένο κατά 16%.

Κατά το δεύτερο στάδιο, το επίπεδο του περιορισμού του πρώτου σταδίου προσαυξάνεται κατά 21%, ενώ κατά το τρίτο στάδιο, το επίπεδο προσδιορισμού του δεύτερου σταδίου προσαυξάνεται αντίστοιχα κατά 27%. Σε πραγματικούς αριθμούς, υπολογίζεται ότι αν ο συντελεστής αυτός βάσει της Πολυϊνικής Συμφωνίας είναι 6%, γίνεται 7% για το πρώτο στάδιο, 8,7% για το δεύτερο, και πάνω από 11% για το τρίτο στάδιο, δηλαδή μια συνολική αύξηση 5%.

Όπως και στο θέμα της προοδευτικής ενσωμάτωσης, έτσι και στο ζήτημα του προγράμματος απελευθέρωσης τίποτα δεν εμποδίζει ένα Μέλος να καταργήσει τους περιορισμούς, με την προϋπόθεση ότι θα ενημερώσει τόσο το Μέλος εξαγωγέα, όσο και το Εποπτικό Όργανο Κλωστοϋφαντουργικών Προϊόντων (ΕΟΚΠ) μέσα σε τρεις μήνες από την έναρξη ισχύος της κατάργησης. Εξάλλου, ορισμένες ρυθμίσεις της Πολυϊνικής Συμφωνίας σχετικές με τους περιορισμούς, δηλαδή περί μεταβιβάσεως, μεταφοράς και πρότερης χρήσης ισχύουν και για τους περιορισμούς της παρούσας Συμφωνίας, χωρίς να τίθενται ποσοτικά όρια στην χρήση αυτών των ρυθμίσεων²².

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η Συμφωνία για τα Κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα επιτρέπει την διατήρηση των περιορισμών, δυνάμει της Πολυϊνικής Συμφωνίας. Οι υπόλοιποι περιορισμοί (μονομερείς ποσοτικοί περιορισμοί, διμερείς διακανονισμοί και άλλα μέτρα παρόμοιου αποτελέσματος) είτε είναι συμβατοί με την GATT είτε όχι, γνωστοποιούνται στο ΕΟΚΠ από το ενδιαφερόμενο Μέλος. Για τους περιορισμούς δε που δεν είναι συμβατοί με τις ρυθμίσεις της GATT, τα Μέλη που τους διατηρούν υποχρεούνται, είτε να τους προσαρμόσουν στις ρυθμίσεις αυτές μέσα σε 1 έτος από την θέση σε ισχύ της συμφωνίας για τον ΠΟΕ, είτε να τους καταργήσουν σταδιακά μέσα σε 6 μήνες από την παραπάνω ημερομηνία.

21. www.europa.eu.int

22. Α. Μπρεδήμας..., ό.π., σελ: 36-38.

◆ Η καταστρατήγηση των περιορισμών

Ως καταστρατήγηση των διατάξεων της Συμφωνίας ορίζεται η μεταφόρτωση ή αλλαγή δρομολογίου, η ψευδής δήλωση σχετικά με την χώρα ή τον τόπο καταγωγής, και η παραποίηση επισήμων εγγράφων.

Επειδή αυτό εμποδίζει την εφαρμογή της Συμφωνίας, τα Μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να θεσπίσουν τις αναγκαίες νομοθετικές ή διοικητικές ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση του θέματος καθώς και να προβαίνουν στις απαραίτητες ενέργειες για την πρόληψη, διερεύνηση και λήψη μέτρων κατά των πρακτικών καταστρατήγησης στο έδαφος τους.

Την πρωτοβουλία στο θέμα της καταστρατήγησης έχει το Μέλος που θίγεται από την καταστρατήγηση, και το οποίο μπορεί, όταν διαπιστώσει μια τέτοια κατάσταση, και εφόσον δεν έχει εφαρμοσθεί κανένα μέτρο αντιμετώπισης ή τα ληφθέντα μέτρα είναι ακατάλληλα, να ζητήσει από τα άλλα ενδιαφερόμενα Μέλη να έλθουν σε διαβουλεύσεις που πρέπει να γίνουν το πολύ μέσα σε 30 ημέρες. Αν οι διαβουλεύσεις δεν καταλήξουν σε αμοιβαίως ικανοποιητική λύση, το θέμα μπορεί να παραπεμφθεί στο Εποπτικό Όργανο Κλωστοϋφαντουργικών Προϊόντων.

Για την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων πρακτικών καταστρατήγησης, καθιερώνεται η υποχρέωση πλήρους συνεργασίας ανάμεσα στα Μέλη για την απόδειξη των πράξεων αυτών, και ειδικότερα η διερεύνηση των πρακτικών καταστρατήγησης, η ανταλλαγή εγγράφων, εκθέσεων και πληροφοριών, καθώς και η διευκόλυνση των επισκέψεων και επαφών επιτόπου.

Επίσης, ρυθμίζεται το θέμα των ψευδών δηλώσεων σχετικά με τα προϊόντα. Αν διαπιστωθεί τέτοια περίπτωση, τα Μέλη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα κατά των εμπλεκόμενων προσώπων. Αν ένα Μέλος θεωρήσει ότι δεν λήφθηκαν τα κατάλληλα μέτρα, μπορεί να ζητήσει διαβουλεύσεις με το άλλο ενδιαφερόμενο Μέλος και αν δεν υπάρξει ικανοποιητική λύση, να παραπέμψει το θέμα στο ΕΟΚΠ.

◆ Η μεταβατική διασφάλιση

Ο όρος μεταβατική διασφάλιση έχει την έννοια ότι εφαρμόζεται μόνο κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου ενσωμάτωσης, δηλαδή μέχρι το 2005. Η εφαρμογή του μηχανισμού της προσωρινής διασφάλισης γίνεται σε δύο στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο, το Μέλος εισαγωγέας στο έδαφος του πρέπει να αποδείξει την εισαγωγή ενός προϊόντος σε ποσότητες που μπορούν, λόγω του μεγέθους τους να δημιουργήσουν σοβαρή ζημιά. Πρέπει να υπάρχει αιτιώδης συνάφεια ανάμεσα στην αυξημένη εισαγωγή και στη σοβαρή ζημιά, δηλαδή να μην οφείλεται η ζημιά σε άλλους παράγοντες, όπως η τεχνολογική αλλαγή ή η αλλαγή στην προτίμηση των καταναλωτών.

Κατά το δεύτερο στάδιο προσδιορίζονται το ή τα Μέλη στα οποία αποδίδεται η ζημιά ή η απειλή της, στη βάση της μεγάλης αύξησης των εισαγωγών από κάθε Μέλος ξεχωριστά, και με ορισμένα κριτήρια. όπως το μερίδιο αγοράς, η σύγκριση με τις άλλες πηγές εισαγωγών κ.α.

Στη συνέχεια το θιγέν Μέλος μπορεί να αναλάβει δράσεις διασφάλισης που αφορούν το κάθε Μέλος-εξαγωγή χωριστά.

Προτού όμως προχωρήσει στη λήψη αυτών των μέτρων, πρέπει να έλθει σε διαβουλεύσεις με το ή τα Μέλη που θα θιγούν από αυτά, και μεταξύ άλλων, σημειώνει το συγκεκριμένο επίπεδο στο οποίο προτείνει να περιορισθούν οι εισαγωγείς του προϊόντος, το οποίο όμως δεν μπορεί να είναι χαμηλότερο του επιπέδου εισαγωγής πριν από την αύξηση των ποσοτήτων. Αν τα δύο Μέλη συμφωνήσουν, κοινοποιούν την σχετική συμφωνία στο ΕΟΚΠ, που απλώς εξετάζει αν η συμφωνία είναι αιτιολογημένη σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της Συμφωνίας για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα. Αν δεν υπάρξει συμφωνία το Μέλος που πρότείνει τα μέτρα διασφάλισης μπορεί να προχωρήσει την εφαρμογή τους.

◆ Η ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση

Η μεταχείριση αυτή αφορά έξι διαφορετικές περιπτώσεις:

1) **Τα Μέλη που δεν μετέχουν στην Πολυϊνική Συμφωνία.** Στην Συμφωνία περιέχεται γενική διάταξη ότι τα Μέλη δίνουν την δέουσα προσοχή στην κατάσταση αυτών των Μελών και στο μέτρο του δυνατού, τους παρέχουν ειδική μεταχείριση κατ' εφαρμογή των διατάξεων της Συμφωνίας. Η εξειδίκευση της διάταξης αυτής γίνεται σχετικά με την μεταβατική διασφάλιση, όπου θεσπίζεται ότι τα εν λόγω Μέλη μπορούν αν θέλουν να διατηρήσουν το δικαίωμα χρήσης της μεταβατικής διασφάλισης, υπό την προϋπόθεση ότι θα ενημερώσουν το ΕΟΚΠ μέσα σε 6 μήνες από τη θέση σε ισχύ του ΠΟΕ. Η προθεσμία αυτή για τα Μέλη που μετέχουν στην Πολυϊνική Συμφωνία είναι μόνο 60 ημέρες. Παράλληλα προβλέπεται ότι η ενσωμάτωση των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων για τα Μέλη που ενημέρωσαν κατά τα παραπάνω το ΕΟΚΠ, γίνεται με κοινοποίηση προς αυτό μέσα σε 12 μήνες από τη θέση σε ισχύ της Συμφωνίας.

2) **Οι μικροί εξαγωγείς και νεοεισερχόμενοι εξαγωγείς.** Η ειδική μεταχείριση μερικών εξαγωγέων έχει ως σκοπό να τους δώσει αυξημένες δυνατότητες πρόσβασης ή σημαντικές ευκαιρίες αντίστοιχα. Πιο συγκεκριμένα, προβλέπεται στο θέμα του προγράμματος απελευθέρωσης πιο ευνοϊκή μεταχείριση των Μελών, των οποίων οι εξαγωγείς που υπόκεινται σε περιορισμούς αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 1,2% του συνολικού όγκου περιορισμών, οι οποίοι ισχύουν σ' ένα Μέλος-εισαγωγή την 31.12.1991.

3) **Οι εξαγωγείς ορισμένων κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων.** Θεσπίζεται ως γενικό πλαίσιο ότι κατά την εφαρμογή των διατάξεων της Συμφωνίας θα πρέπει να εκφράζονται, μετά από διαβουλεύσεις, τα επιμέρος συμφέροντα των βαμβακοπαραγωγών των εξαγόντων μελών. Πρόκειται για διάταξη γενικής φύσης και προγραμματικού χαρακτήρα, που δεν δημιουργεί δεσμεύσεις σε σχέση προς συγκεκριμένες διατάξεις.

Κάπως πιο σαφής είναι η διάταξη του άρθρου 6 (μεταβατική διασφάλιση) για τα μάλλινα προϊόντα που προέρχονται από Μέλη-αναπτυσσόμενες χώρες και είναι παραγωγείς μαλλιού, και των οποίων η οικονομία ή το εμπόριο κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων εξαρτώνται από τον τομέα του μαλλιού.

Και επιπροσθέτως χρειάζεται το σύνολο των εξαγωγών των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων να αποτελείται σχεδόν αποκλειστικά από μάλλινα προϊόντα, εφόσον όμως ο όγκος του εμπορίου τους είναι συγκριτικά χαμηλός στις αγορές των εισαγόντων Μελών.

Η ειδική μεταχείριση εκφράζεται με την απόδοση ιδιαίτερης σημασίας, κατά την εφαρμογή της μεταβατικής διασφάλισης, στις εξαγωγικές ανάγκες των Μελών αυτών, σε σχέση με τα επίπεδα ποσοτώσεων, τους συντελεστές αύξησης και τους όρους ευελιξίας.

4) **Οι επανεισαγωγές.** Κατά την εφαρμογή της μεταβατικής διασφάλισης έχουν ευνοϊκότερη μεταχείριση τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα τα οποία ένα Μέλος έχει εξαγάγει σε ένα άλλο Μέλος για μεταποίηση και στην συνέχεια τα επανεισαγάγει στο έδαφος του, και εφόσον τηρηθούν ορισμένες προϋποθέσεις. Είναι όμως απαραίτητο για την εφαρμογή αυτής της ρύθμισης, αυτό το είδος των συναλλαγών(εισαγωγή-εξαγωγή) να αντιπροσωπεύει σημαντικό μέρος του συνόλου των εξαγωγών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων του Μέλους όπου γίνεται η μεταποίηση.

5) **Οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.** Η ιδιαίτερη μεταχείριση των χωρών αυτών μνημονεύεται στο προοίμιο της Συμφωνίας κατά τρόπο γενικό. Και εδώ, η εξειδίκευση πραγματοποιείται στο πλαίσιο της μεταβατικής διασφάλισης: «Οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες Μέλη τυγχάνουν σημαντικά ευνοϊκότερης μεταχείρισης από αυτήν που παρέχεται σε άλλες ομάδες Μελών που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο, κατά προτίμηση για όλα τα στοιχεία της, οπωσδήποτε όμως τουλάχιστον σε γενικές γραμμές»

6) **Τα παραδοσιακά και συναφή προϊόντα.** Δεν πρόκειται απλώς για διαφοροποιημένη μεταχείριση, αλλά για εξαίρεση των προϊόντων αυτών από την εφαρμογή της μεταβατικής διασφάλισης. Τα προϊόντα αυτά είναι α) τα χειροποίητα υφάσματα βιοτεχνίας και τα παράγωγά τους, τα παραδοσιακά βιοτεχνικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, με την προϋπόθεση ότι προέρχονται από αναπτυσσόμενες χώρες και συνοδεύονται από τα συμφωνημένα, μεταξύ των ενδιαφερόμενων Μελών πιστοποιητικά, β) τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα που αποτελούσαν παραδοσιακά αντικείμενο εμπορίου σε σημαντικές ποσότητες ήδη πριν από το 1982 και γ) τα ολομέταξα προϊόντα.

◆ Η σχέση των ρυθμίσεων της Συμφωνίας με άλλες δεσμεύσεις της GATT.

Η διαδικασία προοδευτικής ενσωμάτωσης στους κανόνες και πειθαρχίες της GATT περιλαμβάνει και την υποχρέωση των Μελών να αναλάβουν δράσεις που τα ίδια κρίνουν αναγκαίες για να συμμορφωθούν με τους κανόνες και τις δεσμεύσεις της GATT με στόχο:

1) Να εξασφαλίσουν στα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα μεγαλύτερη πρόσβαση στις αγορές τους, υιοθετώντας μέτρα όπως οι δασμολογικές μειώσεις και παγιοποιήσεις, οι μειώσεις και η κατάργηση των μη δασμολογικών εμποδίων και η απλοποίηση των διαφόρων διατυπώσεων.

2) Να εξασφαλίσουν την εφαρμογή πολιτικών προκειμένου να υπάρξουν ορθές και δίκαιες συνθήκες συναλλαγών σχετικά με τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα. Οι πολιτικές αυτές αφορούν διάφορους τομείς των κανόνων της GATT: ντάμπινγκ, επιδοτήσεις, και προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

3) Όταν λαμβάνουν μέτρα στο πλαίσιο της γενικής εμπορικής πολιτικής τους, να αποφεύγουν να κάνουν διακρίσεις σε βάρος του τομέα των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων.

◆ Οι διαδικασίες επίβλεψης, εξέτασης και επίλυσης των διαφορών.

Όπως και στις άλλες συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης, η παρούσα Συμφωνία προβλέπει την ίδρυση ενός οργάνου που εποπτεύει την εφαρμογή της (ΕΟΚΠ). Ο ρόλος του συνιστάται στην εξέταση των διαφόρων μέτρων που λαμβάνονται στο πλαίσιο της Συμφωνίας από τα Μέλη, και στην ανάληψη δράσης, όπου αυτό προβλέπεται. Το ΕΟΚΠ αποτελείται από 10 μόνο Μέλη και επιτελεί το έργο του βασιζόμενο στις γνωστοποιήσεις και πληροφορίες που λαμβάνει από τα Μέλη, στο πλαίσιο των συγκεκριμένων ρυθμίσεων της Συμφωνίας, είτε αυτά είναι τα άμεσα ενδιαφερόμενα Μέλη, είτε τρίτα ενδιαφερόμενα Μέλη, αλλά και στις πληροφορίες που το ίδιο το ΕΟΚΠ μπορεί να τους ζητήσει επιπρόσθετα.

Το ΕΟΚΠ έχει την αρμοδιότητα να προβαίνει σε συστάσεις ή παρατηρήσεις προς τα Μέλη. Οι συστάσεις γίνονται στην περίπτωση που τα Μέλη δεν επιτυγχάνουν αμοιβαίως συμφωνηθείσα λύση, όταν αυτή προβλέπεται από τις διατάξεις της Συμφωνίας, και το ένα Μέλος προσφεύγει στο ΕΟΚΠ. Οι παρατηρήσεις γίνονται από το ΕΟΚΠ μετά προσφυγή Μέλους που θεωρεί κάποιο ζήτημα ως ζημιογόνο γι' αυτό στη βάση των διατάξεων της Συμφωνίας, ή στην περίπτωση που οι πραγματοποιηθείσες διαβουλεύσεις αποτύχουν.

Τέλος, μια γενικότερη αρμοδιότητα του ΕΟΚΠ είναι η συμβολή του στην εξέταση από το Συμβούλιο Εμπορευματικών Συναλλαγών της εφαρμογής της Συμφωνίας, μέσω λεπτομερών εκθέσεων, ιδιαίτερα στα θέματα της διαδικασίας ενσωμάτωσης, της εφαρμογής του μεταβατικού μηχανισμού διασφάλισης, του προγράμματος απελευθέρωσης κ.α.

2.3. Η Συμφωνία για τα επενδυτικά μέτρα στον τομέα του εμπορίου (Trade-Related Investment Measures-TRIMS)

Η Συμφωνία TRIMS αφορά σε μέτρα που έχουν ληφθεί από κράτη-μέλη (ή από ομόσπονδα κράτη ή αποκεντρωμένα νομικά πρόσωπα) και πρέπει να αφορούν στις επενδύσεις που έχουν γίνει από υπηκόους κράτους-μέλους στο έδαφος άλλου κράτους-μέλους²³.

Η συμφωνία αναφέρεται, ειδικότερα, στα μέτρα που περιορίζουν το δικαίωμα ελεύθερης διαχείρισης της επένδυσης και αντίκεινται στο σύστημα του ΠΟΕ, αλλά με καλυμμένο τρόπο, δηλαδή δεν απορρέουν από τους κανόνες που θεσπίζουν τα κράτη-μέλη στον τομέα του διεθνούς εμπορίου, αλλά από τους κανόνες που εφαρμόζονται στις διεθνείς επενδύσεις.

2.3.1 Πεδίο εφαρμογής.

Η Συμφωνία TRIMS εφαρμόζεται αποκλειστικά και μόνο στο εμπόριο αγαθών. Προβλέπει ενδεικτικά τα μέτρα που περιορίζουν το δικαίωμα ελεύθερης διαχείρισης της επένδυσης και διακρίνει:

❖ Τα μέτρα που δεν συμβιβάζονται με την υποχρέωση της εθνικής μεταχείρισης, δηλαδή τα μέτρα που α) υποχρεώνουν την επιχείρηση να αγοράζει ή να χρησιμοποιεί προϊόντα εθνικής προέλευσης και β) επιβάλλουν στην επιχείρηση να μην εισάγει ή να μη χρησιμοποιεί εισαγόμενα προϊόντα πλέον κάποιου ύψους, που είναι συνδεδεμένο με τον όγκο ή με την αξία των εγχώριων προϊόντων που εξάγει.

❖ Τα μέτρα που δεν συμβιβάζονται με την υποχρέωση της γενικής απαγόρευσης των ποσοτικών περιορισμών, δηλαδή τα μέτρα που περιορίζουν: α) την εισαγωγή από κάποια επιχείρηση προϊόντων που χρησιμεύουν ή που συνδέονται με την εγχώρια παραγωγή της είτε κατά τρόπο γενικό είτε θέτοντας όρια που σχετίζονται με τον όγκο ή με την αξία της εγχώριας παραγωγής της που εξάγει, β) την εισαγωγή των ίδιων προϊόντων μέσω του περιορισμού προμήθειας ξένου συναλλάγματος έως ένα ποσό, που αντιστοιχεί στο ξένο συνάλλαγμα που εισάγεται χάρις στις δραστηριότητες της επιχείρησης και γ) την εξαγωγή (ή και την πώληση στην εσωτερική αγορά με τελικό προορισμό όμως την εξαγωγή) συγκεκριμένων προϊόντων είτε κατά τρόπο γενικό, αλλά θέτοντας όριο όγκου ή αξίας προϊόντων είτε θέτοντας ποσοστά όγκου ή αξίας σε σχέση με την εγχώρια παραγωγή της επιχείρησης²⁴.

23. Κ. Τσουντας..., ό.π.

24. Α. Μπρεδήμας..., ό.π., σελ: 45-47.

2.3.2. Εξαιρέση, παρέκκλιση, μεταβατική περίοδος

Εκτός από τον συμβιβασμό στο πεδίο εφαρμογής της Συμφωνίας ένας άλλος συμβιβασμός, προς όφελος κυρίως των αναπτυσσόμενων χωρών, πραγματοποιήθηκε με την καθιέρωση μιας σειράς εξαιρέσεων, παρεκκλίσεων κλπ. Καταρχάς υιοθετείται μια γενικού χαρακτήρα εξαιρέση: «Όλες οι εξαιρέσεις υπό την GATT 1994 θα εφαρμόζονται, καταλλήλως, στις διατάξεις αυτής της Συμφωνίας».

Προβλέπεται η δυνατότητα παρέκκλισης από τη ΡΕΜ (ρήτρα της εθνικής μεταχείρισης) και από την απαγόρευση ποσοτικών περιορισμών για τις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδιαίτερα για λόγους ισοζυγίου πληρωμών.

Δίδεται στα μέλη μια μεταβατική περίοδος προκειμένου να καταργήσουν τα αντίθετα με τη Συμφωνία TRIMs. Η διάρκεια της μεταβατικής περιόδου είναι δύο έτη από τη θέση σε ισχύ της συμφωνίας ίδρυσης του ΠΟΕ, αλλά για τις αναπτυσσόμενες χώρες είναι πέντε έτη, ενώ για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες το χρονικό όριο είναι επτά έτη.

Για τη μεταβατική περίοδο προβλέπονται τρεις επιπλέον ρυθμίσεις. Πρώτο, υπάρχει ρήτρα stand still, δηλαδή, ότι κατά την διάρκεια της κάθε μεταβατικής περιόδου, τα Μέλη δεν μπορούν να τροποποιήσουν τα TRIMs που έχουν γνωστοποιήσει. Δεύτερο, TRIMs που υιοθετούνται 180 ημέρες πριν την θέση σε ισχύ της συμφωνίας ίδρυσης του ΠΟΕ δεν δικαιούνται μεταβατικής περιόδου. Και τρίτο ότι στην διάρκεια της μεταβατικής περιόδου δεν μπορούν να εφαρμόζονται τα υπάρχοντα TRIMs στις νέες επενδύσεις, υπό δύο προϋποθέσεις: α) όταν η νέα επένδυση αφορά παρόμοια προϊόντα με αυτά που παράγονται από ήδη λειτουργούσες επιχειρήσεις υπό καθεστώς TRIMs, και εφόσον είναι απαραίτητο για την αποφυγή διαστρέβλωσης των συνθηκών ανταγωνισμού ανάμεσα στις νέες και τις ήδη λειτουργούσες επιχειρήσεις. Σκοπός της διάταξης αυτής είναι η προστασία των λειτουργουσών επιχειρήσεων από ενδεχόμενα πλεονεκτήματα των νέων επιχειρήσεων.

2.3.3. Η διαφάνεια

Η διαφάνεια αποτελεί σημαντικό στοιχείο της συμφωνίας για τα TRIMs, εξασφαλίζεται μέσω της διαδικασίας γνωστοποίησης, εντός προθεσμίας 90 ημερών από τη θέση σε ισχύ της συμφωνίας για τον ΠΟΕ, στο Συμβούλιο Εμπορευματικών Συναλλαγών όλων των TRIMs που αντιβαίνουν στην Συμφωνία για τα TRIMs. Η υποχρέωση αυτή αφορά τα TRIMs που έχουν υιοθετηθεί όχι μόνο από την κεντρική κυβέρνηση, αλλά και αυτά που εφαρμόζονται από περιφερειακές ή τοπικές αρχές, σε τοπικό πλαίσιο.

Για την εξασφάλιση μεγαλύτερης διαφάνειας, θεσπίζεται ότι, όταν ζητηθεί από άλλα Μέλη, το Μέλος που υιοθετεί τα TRIMs θα αντιμετωπίζει με συμπάθεια το αίτημά τους για σχετική πληροφόρηση, και θα τους δίδει την ευκαιρία για διαβούλευση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 (ΜΕΡΟΣ Β)

2.4. Η συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (Trade-Related Intellectual Property Rights-TRIPS)

Γενικά στοιχεία

Το διεθνές εμπόριο σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία, αυξήθηκε που κατά αμερικάνικους υπολογισμούς έχει διπλασιαστεί. Οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας αυξήθηκαν επίσης σε ανησυχητικό βαθμό, προκαλώντας τις αντιδράσεις των ανεπτυγμένων κυρίως κρατών, και ιδιαίτερα των ΗΠΑ. Έτσι τόσο οι ΗΠΑ όσο και οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες υιοθετούν εσωτερικά μέτρα για την αντιμετώπισή της. Οι μεν ΗΠΑ θέσπισαν μέτρα κατά αυτών των παραβιάσεων που φθάνουν μέχρι τη λήψη μονομερών μέτρων για παράνομη παραβίαση στο εξωτερικό, ενώ οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες υιοθέτησαν το 1984 το Νέο Όργανον Εμπορικής Πολιτικής για την αντιμετώπιση των άδικων εμπορικών πρακτικών, που στην πράξη χρησιμοποιήθηκε σχεδόν αποκλειστικά για θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας²⁵.

Τα θέματα της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας διέπονται ως προς το θετικό δίκαιο, από μια σειρά από πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις και ιδίως: α) τη Σύμβαση της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών ή καλλιτεχνικών έργων , β) τη Σύμβαση των Παρισίων για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας , γ) τη Σύμβαση της Ρώμης για την προστασία των εκτελεστών, παραγωγών φωνογραφικών ή τηλεοπτικών οργανισμών, και δ) η Συνθήκη της Ουάσιγκτον για την πνευματική ιδιοκτησία σε σχέση με τα ενσωματωμένα κυκλώματα. Όλες αυτές τις συμβάσεις διαχειρίζεται ο Παγκόσμιος Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας²⁶.

Η Συμφωνία ακολουθώντας σε γενικές γραμμές τη δομή των διεθνών συμβάσεων προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, διαιρείται στα εξής 7 μέρη:

● Γενικές διατάξεις και βασικές αρχές.

Σκοπός της Συμφωνίας είναι η συμβολή στην προαγωγή της τεχνολογικής καινοτομίας και στη μεταφορά και διάχυση τεχνολογίας, προς αμοιβαίο όφελος παραγωγών ή χρηστών της τεχνολογικής γνώσης, με τρόπο ώστε, αφενός να προάγεται η κοινωνική και οικονομική ευημερία, αφετέρου να πραγματοποιείται με εξισορρόπηση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων²⁷.

25. www.europa.eu.int

26. www.acci.gr

27. Α. Μπρεδήμας,ό.π., σελ: 53-54.

Οι ρυθμίσεις της Συμφωνίας αποτελούν το ελάχιστο που εφαρμόζουν τα Μέλη, τα οποία μπορούν όμως να παράσχουν ευρύτερη προστασία με την εσωτερική νομοθεσία. Προσδιορίζεται ότι τα Μέλη δεν μπορούν να παρεκκλίνουν από τις ρυθμίσεις που έχουν αναλάβει μεταξύ τους στη βάση των διεθνών συμβάσεων του Παρισιού, της Βέρνης, της Ρώμης και της Ουάσιγκτον.

Θεσπίζεται ως προς την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, η αρχή της εθνικής μεταχείρισης για τους υπηκόους (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) των άλλων Μελών, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπονται από τις προαναφερθείσες διεθνείς συμβάσεις. Με τον όρο προστασία εννοούνται όλα τα θέματα σχετικά με τη διαθεσιμότητα, την απόκτηση, την έκταση, τη διατήρηση και την εκτέλεση των δικαιωμάτων, καθώς και όσα θέματα σχετικά με την χρήση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας προβλέπονται στη Συμφωνία.

Θεσπίζεται επίσης η ρήτρα της μάλλον ευνοούμενης μεταχείρισης, δηλαδή ότι κάθε Μέλος που παραχωρεί στους υπηκόους μιας άλλης χώρας οποιοδήποτε πλεονέκτημα, προνόμιο, ή ασυλία σε σχέση με την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, θα το χορηγεί αμέσως και χωρίς όρους στους υπηκόους των άλλων Μελών.

Τέλος διατυπώνονται δύο αρχές σε σχέση με την αρμοδιότητα λήψης μέτρων από τα Μέλη, που αφορούν το δικαίωμα των Μελών: α) να υιοθετούν στην εσωτερική έννομη τάξη μέτρα απαραίτητα για την προστασία της δημόσιας υγείας και διατροφής καθώς και για την προαγωγή του δημόσιου συμφέροντος σε τομείς ζωτικής σημασίας για την κοινωνική, οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη και β) να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα απαραίτητα για την πρόληψη της κατάχρησης δικαιώματος των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ή της χρησιμοποίησης πρακτικών που χωρίς εύλογη αιτία περιορίζουν το διεθνές εμπόριο ή επηρεάζουν αρνητικά τη διεθνή μεταφορά τεχνολογίας.

◆ Τα standards σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας

Η Συμφωνία διακρίνει και περιέχει αναλυτικές ρυθμίσεις ως προς 8 βασικά θέματα των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που είναι:

α) Συγγραφικά δικαιώματα και συγγενικά δικαιώματα. Η προστασία που παρέχεται είναι αυτή που προβλέπεται από τη Σύμβαση της Βέρνης με την οποία τα Μέλη πρέπει να συμμορφώνονται. Δεν καλύπτονται όμως τα ηθικά δικαιώματα της Σύμβασης της Βέρνης, δηλαδή το δικαίωμα του συγγραφέα να αντισταχθεί σε μεταβολή της χρήσης του έργου που θα ήταν επιζήμιες για την τιμή του ή την φήμη του, όπως π.χ. η απαγόρευση από σκηνοθέτη να χρωματισθεί μαυροάσπρη ταινία του.

Τα συγγραφικά δικαιώματα καλύπτουν μόνο την έκφραση ιδεών, μεθόδων κλπ. και όχι τις ιδέες, μεθόδους κλπ. Τα προγράμματα ηλεκτρονικών εγκεφάλων προστατεύονται όπως και τα λογοτεχνικά έργα.

Ιδιαίτερη προστασία θεσπίζεται για τους καλλιτέχνες-εκτελεστές φωνογραφικών έργων ως προς την εγγραφή και αναπαραγωγή των έργων τους, καθώς και ως προς την μετάδοσή τους μέσω καλωδιακής τηλεόρασης ή τηλεοπτικής μετάδοσής τους όταν αυτό γίνεται χωρίς την άδεια τους. Οι παραγωγοί φωνογραφικών έργων έχουν το δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την άνευ αδείας τους εγγραφή, αναπαραγωγή και αναμετάδοση, καλωδιακά ή όχι, των τηλεοπτικών έργων. Η διάρκεια προστασία για τα φωνογραφικά έργα είναι, ως προς τους δημιουργούς και παραγωγούς πενήντα έτη από την εγγραφή ή εκτέλεση του έργου, ενώ για τους τηλεοπτικούς σταθμούς είκοσι έτη από την πρώτη μετάδοσή τους. Τέλος κάθε Μέλος μπορεί να συνοδεύει τα δικαιώματα για φωνογραφικά έργα με τις προϋποθέσεις, περιορισμούς, εξαιρέσεις και επιφυλάξεις που προβλέπονται από τη Σύμβαση της Βέρνης.

β) Σήματα. Ως σήμα ορίζεται κάθε ένδειξη ή συνδυασμός σημείων που καθιστά διακριτά τα αγαθά ή τις υπηρεσίες ενός αντικειμένου από άλλα, και ως τέτοια σημεία αναφέρονται ενδεικτικώς τα προσωπικά ονόματα, γράμματα, αριθμοί, γραφικές παραστάσεις και συνδυασμοί χρωμάτων. Η κατάθεση των σημάτων γίνεται υποχρεωτικά δεκτή από τα Μέλη, που μπορούν όμως να επιβάλουν ορισμένους περιορισμούς, και συγκεκριμένα, είτε να αρνηθούν την εγγραφή για λόγους που δεν εναντιώνονται τις διατάξεις της Σύμβασης των Παρισίων, είτε να εξαρτήσουν την εγγραφή από την προηγούμενη χρήση του σήματος, αλλά αυτό το τελευταίο υπόκειται, με την σειρά του, σε άλλους περιορισμούς.

Η προστασία των κατατεθειμένων σημάτων έχει διάρκεια τουλάχιστον 7 ετών. Στην περίπτωση που η διατήρηση της κατάθεσης του σήματος συνδυάζεται με τη χρήση του, η εγγραφή ακυρώνεται μόνον μετά παρέλευση 3 ετών.

γ) Γεωγραφικές ενδείξεις. Αποτελούν γεωγραφικές ενδείξεις, οι ενδείξεις που προσδιορίζουν την προέλευση ενός εμπορεύματος από το έδαφος ή μια περιοχή ή ένα τοπικό σημείο του εδάφους ενός Μέλους, όταν η ποιότητα, η φήμη ή άλλα χαρακτηριστικά του εμπορεύματος συνδέονται ουσιαστικά με τη γεωγραφική του προέλευση, όπως π.χ. σαμπάνια. Η υποχρέωση που αναλαμβάνουν τα Μέλη συνίσταται στην παροχή της νομικής δυνατότητας στους ενδιαφερόμενους προκειμένου να παρεμποδίσουν την χρήση σε εμπορεύματα προσδιορισμών που μπορούν να εξαπατήσουν το κοινό ως προς την γεωγραφική προέλευση του εμπορεύματος.

Ειδική ρύθμιση προβλέπεται για τις γεωγραφικές ενδείξεις που αφορούν τα κρασιά ή τα αλκοολούχα ποτά. Τα Μέλη παρέχουν στα ενδιαφερόμενα μέρη τη νομική δυνατότητα να παρεμποδίζουν την χρήση γεωγραφικών ενδείξεων για κρασιά ή αλκοολούχα ποτά που δεν προέρχονται από τις αντίστοιχες γεωγραφικές περιοχές, ακόμα και όταν αναγράφουν την περιοχή προέλευσης, αλλά συνοδεύονται από εκφράσεις όπως «είδος», «τύπος», «στύλ», «απομίμηση» ή παρόμοιες εκφράσεις.

Προκειμένου να ενισχυθεί η παρεχόμενη προστασία, προβλέπεται η διεξαγωγή περαιτέρω διαπραγματεύσεων για την δημιουργία ενός πολυμερούς συστήματος γνωστοποιήσεων ή καταχωρήσεων της γεωγραφικής προέλευσης των κρασιών.

δ) Βιομηχανικά σχέδια. Η προστασία των σχεδίων, όπως π.χ. τα διάφορα μοντέλα αυτοκινήτων, αφορά στα σχέδια που δημιουργήθηκαν κατά τρόπο ανεξάρτητο και είναι νέα ή πρωτότυπα. Υπάρχει ειδικότερη προστασία για τα κλωστοϋφαντουργικά σχέδια. Η προστασία συνίσταται στο δικαίωμα του ιδιοκτήτη του σχεδίου να απαγορεύσει την πώληση ή εισαγωγή αντικειμένων που ενσωματώνουν προστατευμένα σχέδια χωρίς της συγκατάθεση του. Καθορίζεται τέλος η διάρκεια της προστασίας του βιομηχανικού σχεδίου, που δεν μπορεί να είναι μικρότερη των δέκα ετών.

ε) Οι ευρεσιτεχνίες. Καλύπτονται όλες οι εφευρέσεις, είτε για προϊόντα είτε για διαδικασίες, και σε όλα τα πεδία της τεχνολογίας αλλά υπό δύο όρους: 1) ότι οι νέες εφευρέσεις περιέχουν καινοτομία, και 2) ότι επιδέχονται βιομηχανικής εφαρμογής. Η προστασία παρέχεται στη βάση της αρχής της μη-διάκρισης σε σχέση με τον τόπο του εφευρέτη, τομέα τεχνολογίας ή τόπο παραγωγής. Η προστασία συνίσταται στο αποκλειστικό δικαίωμα του ιδιοκτήτη να παρεμποδίσει τους τρίτους να χρησιμοποιήσουν προϊόντα ή διαδικασίες που καλύπτονται από την ευρεσιτεχνία χωρίς την συγκατάθεση του.

Η ίδια η Συμφωνία, καθορίζει μια σειρά από εξαιρέσεις που αφορούν:

1) Το δικαίωμα των Μελών να αποκλείουν από το δικαίωμα ευρεσιτεχνίας τις εφευρέσεις των οποίων η χρησιμοποίηση για εμπορικούς σκοπούς έχει απαγορευθεί προκειμένου να προστατευθεί η δημόσια τάξη και η ηθική ή ακόμα η ανθρώπινη, ζωική και φυτική ζωή ή υγεία και γενικότερα για να προστατευθεί η σοβαρή ζημιά στο περιβάλλον.

2) Το δικαίωμα των Μελών να αποκλείσουν από το δικαίωμα ευρεσιτεχνίας τις διαγνωστικές, θεραπευτικές και χειρουργικές μεθόδους, τόσο για τους ανθρώπους όσο και για τα ζώα. Επίσης, τα φυτά και ζώα, πλην των μικροοργανισμών, και γενικά οι βιολογικές διαδικασίες παραγωγής αυτών, εκτός και αν πρόκειται για μικροβιολογικές διαδικασίες. Πάντως, στην εξαίρεση αυτή προβλέπεται εξαίρεση, που κατοχυρώνει το δικαίωμα για την προστασία ποικιλιών φυτών, είτε μέσω ευρεσιτεχνίας είτε με άλλους τρόπους.

3) Το δικαίωμα των Μελών να επιβάλλουν εξαιρέσεις στα αποκλειστικά δικαιώματα του ιδιοκτήτη, εφόσον αυτές οι εξαιρέσεις, όπως και στην περίπτωση των βιομηχανικών σχεδίων, δεν είναι αντίθετες σε λογικά πλαίσια με την συνήθη εκμετάλλευση μιας ευρεσιτεχνίας και δεν βλάπτουν σε λογικά πλαίσια τα νόμιμα συμφέροντα του ιδιοκτήτη της ευρεσιτεχνίας.

4) Τέλος, η Συμφωνία προβλέπει ότι τα Μέλη μπορούν να επιτρέψουν τη χρήση μιας ευρεσιτεχνίας χωρίς την συναίνεση του ιδιοκτήτη τους αν γίνουν

σεβαστές 14 απარიθμούμενες προϋποθέσεις, μεταξύ των οποίων μνημονεύονται οι εξής:

- η έκταση και η διάρκεια αυτής της χρήσης θα είναι περιορισμένες από το σκοπό της εξαίρεσης.
- η χρήση δεν θα είναι αποκλειστική.
- θα εφαρμόζεται κυρίως για τον εφοδιασμό της εγχώριας αγοράς του Μέλους.
- θα χορηγείται υπό τον όρο ότι θα τερματίζεται όταν πάψουν να ισχύουν οι συνθήκες που προκαλούν την χορήγηση της.
- ο ιδιοκτήτης της ευρεσιτεχνίας θα λαμβάνει πρόσφορη αμοιβή, ανάλογα με την κάθε περίπτωση.
- η νομική ισχύς της απόφασης για εξαίρεση ή για αμοιβή του συνιδιοκτήτη θα υπόκειται σε δικαστική ή άλλη εξέταση.

στ) Τοπογραφίες ενσωματωμένων κυκλωμάτων. Η προστασία στο θέμα αυτό είναι η παρεχόμενη από τη Συνθήκη της Ουάσιγκτον, όπως συμπληρώνεται από τις ρυθμίσεις της Συμφωνίας του Γύρου της Ουρουγουάης, που είναι οι εξής:

1) Τα μέλη θεωρούν ως παράνομες τις πράξεις που επιτελούνται χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου όπως π.χ. εισαγωγή, πώληση, διανομή για εμπορικούς σκοπούς ενός προστατευόμενου ενσωματωμένου κυκλώματος.

2) Τα μέλη μπορούν επίσης να θεωρήσουν ως παράνομες τις πράξεις που προαναφέρθηκαν όταν ο χρηστής δεν γνώριζε και δεν είχε εύλογους λόγους να γνωρίζει ότι χρησιμοποίησε παράνομες τοπογραφίες ενσωματωμένων κυκλωμάτων. Στην περίπτωση αυτή, το Μέλος ειδοποιεί σχετικά τον χρήστη ότι μπορεί στο εξής να χρησιμοποιήσει το υπάρχον απόθεμα του, αλλά θα πληρώσει στο δικαιούχο το αντίστοιχο εύλογο τίμημα.

3) Η προστασία έχει διάρκεια τουλάχιστον 10 ετών από την καταχώρηση ή την πρώτη εμπορική χρήση οπουδήποτε στη γη ή στη διακριτική ευχέρεια του μέλους, 15 ετών από την δημιουργία της τοπογραφίας.

η) Προστασία μη-διαδόσιμων πληροφοριών²⁸. Τα Μέλη αναλαμβάνουν, βάση της Συμφωνίας του Γύρου της Ουρουγουάης, να προστατέψουν τις μη-διαδόσιμες πληροφορίες και άλλα δεδομένα που υποβάλλονται στα αρμόδια κυβερνητικά όργανα. Οι πληροφορίες αυτές πρέπει: α) να είναι μυστικές, δηλαδή να μην είναι γενικά γνωστές ή άμεσα προσβάσιμες στους κύκλους που ασχολούνται κατά συνήθη τρόπο με αυτού του είδους τις πληροφορίες, β) να έχουν, εξαιτίας του μυστικού τους χαρακτήρα, εμπορική αξία, και γ) τα πρόσωπα που ελέγχουν τις πληροφορίες αυτές να έχουν λάβει τα ευλόγως κατάλληλα μέτρα για να διατηρηθούν μυστικές. Επίσης προστατεύονται τα μη-διαδόσιμα δεδομένα ή τέστ που απαιτούν καταβολή πνευματικής προσπάθειας, όταν υποβάλλονται στα Μέλη προκειμένου να εγκριθεί η κυκλοφορία στην αγορά φαρμακευτικών ή γεωργικο-χημικών προϊόντων.

28. www.europarl.eu.int

θ) Έλεγχος πρακτικών που παραβιάζουν τον ανταγωνισμό στο θέμα των συμβατικών αδειών.

Επειδή ορισμένες πρακτικές στο θέμα της χορήγησης αδειών ή άλλες προϋποθέσεις σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που περιορίζουν τον ανταγωνισμό μπορούν να έχουν αρνητικές συνέπειες για το διεθνές εμπόριο και την μεταφορά τεχνολογίας, αναγνωρίζεται στα Μέλη το δικαίωμα να υιοθετούν μέτρα για τέτοιες περιπτώσεις που αποτελούν κατάχρηση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Παράλληλα, η Συμφωνία θεσπίζει την υποχρέωση του κάθε Μέλους να έρχεται σε διαβουλεύσεις με άλλο Μέλος, που θεωρεί ότι υπήκοοι ή μόνιμοι κάτοικοι του πρώτου Μέλους, ιδιοκτήτες δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, προβαίνουν σε πρακτικές παράνομες κατά το δίκαιο του δεύτερου Μέλους. Το πρώτο Μέλος αναλαμβάνει να αντιμετωπίσει με συμπάθεια το αίτημα και να παράσχει κάθε διαθέσιμη και μη εμπιστευτική πληροφορία για το σχετικό θέμα.

● Η εφαρμογή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Προκειμένου να εξασφαλισθεί η πραγματική εφαρμογή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, τα Μέλη υποχρεούνται να θεσπίσουν στη νομοθεσία τους, τις κατάλληλες διαδικασίες που θα επιτρέπουν στους δικαιούχους να αντιμετωπίσουν τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους²⁹. Παράλληλα όμως, τα Μέλη πρέπει να υιοθετήσουν μέτρα ώστε η εφαρμογή αυτών των διαδικασιών να μην οδηγεί σε κατάχρηση ή στη δημιουργία εμποδίων στο νόμιμο εμπόριο. Τα ενδιαφερόμενα μέρη στις διαδικασίες αυτές έχουν το δικαίωμα να μπορούν να προσφεύγουν σε δικαστικά όργανα κατά των σχετικών διοικητικών αποφάσεων, χωρίς ωστόσο αυτό να σημαίνει την υποχρέωση ίδρυσης χωριστών δικαστικών οργάνων για την εφαρμογή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Στη συνέχεια δίδονται ορισμένες κατευθύνσεις για τις αστικές και διοικητικές διαδικασίες, καθώς και περαιτέρω λεπτομέρειες, όπως π.χ. ότι οι διαδικασίες πρέπει να είναι εύλογες και δίκαιες, να μην είναι αδικαιολόγητα περίπλοκες και δαπανηρές ή να συνεπάγονται αδικαιολόγητες καθυστερήσεις. Ιδιαίτερη σημασία δίδεται στο θέμα του βάρους της αποδείξεως, όπου προβλέπεται ότι, όταν το ένα μέρος παρουσιάζει ευλόγως επαρκή, αποδεικτικά στοιχεία, το δικαστήριο διατάσσει το άλλο μέρος να αποδείξει τον ισχυρισμό του. Στην περίπτωση δε που ένα μέρος αρνείται να προσκομίσει τις απαραίτητες πληροφορίες, τα Μέλη στη Συμφωνία μπορούν να επιτρέψουν στις δικαστικές αρχές να εκδώσουν απόφαση στη βάση της υπάρχουσας πληροφόρησης, λαμβάνοντας υπόψη τους ισχυρισμούς του θιγόμενου από την άρνηση παροχής πληροφοριών μέρους.

29. Α. Μπρεδήμας..., ό.π., σελ: 60-61.

Το δικαστήριο μπορεί να καταδικάσει τον παραβιάζοντα τις διατάξεις της Συμφωνίας να πληρώσει στον δικαιούχο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας πρόσφορη αποζημίωση, εφόσον ο παραβιάσας γνωρίζει ή έπρεπε ευλόγως να γνωρίζει ότι παραβιάζει τα δικαιώματα του άλλου.

Οι ρυθμίσεις για τις αστικές διαδικασίες εφαρμόζονται αναλογικά και για τις διοικητικές διαδικασίες.

Τέλος έχουν την υποχρέωση τα Μέλη να θεσπίζουν ποινικές διαδικασίες και κυρώσεις, τουλάχιστον όσον αφορά τις εκάστοτε παραποιήσεις των σημάτων ή την πειρατεία των συγγραφικών δικαιωμάτων (κοπυράιτ) σε εμπορική κλίμακα και προσδιορίζεται μια σειρά από κυρωτικά μέτρα που θα πρέπει να επιβληθούν(φυλάκιση ή χρηματικά πρόστιμα και ανάλογα με την περίπτωση, κατάσχεση ή καταστροφή των αντικειμένων και γενικά υλικών που αποτελούν αντικείμενο της παραβίασης).

Ειδικές ρυθμίσεις προβλέπονται για τα μέτρα στα σύνορα. Τα Μέλη υποχρεούνται να υιοθετούν διαδικασίες που θα δίδουν την δυνατότητα στον δικαιούχο που έχει βάσιμους λόγους να υποπτεύεται ότι πρόκειται να γίνει εισαγωγή εμπορευμάτων με παραποιημένο σήμα, να ζητήσει από τις τελωνειακές αρχές αναστολή της πραγματοποίησης της εισαγωγής. Αν η κατακράτηση στο τελωνείο των εμπορευμάτων αποδειχθεί εσφαλμένη, οι αρμόδιες αρχές μπορούν να διατάξουν τον αιτούντα να αποζημιώσει τον ιδιοκτήτη τους για κάθε συνεπαγόμενη ζημία. Τέλος, τα Μέλη μπορούν να αποκλείσουν την εφαρμογή των μέτρων στα σύνορα στην περίπτωση που αφορούν μικρές ποσότητες αντικειμένων μη-εμπορικού χαρακτήρα, που περιέχονται στις προσωπικές αποσκευές των ταξιδιωτών ή σε μικρές αποστολές.

● Η απόκτηση και διατήρηση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και σχετικές inter-partes διαδικασίες.

Αναφέρεται στο δικαίωμα των μελών να απαιτούν, ως προϋπόθεση για την απόκτηση ή διατήρηση κάποιου δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, τη συμμόρφωση με εύλογες διαδικασίες και τυπικότητες που συνοδεύουν με τις διαδικασίες της Συμφωνίας. Προβλέπεται δε ειδικότερα ότι, όταν χρειάζεται για την αναγνώριση του δικαιώματος ή καταχώρηση του, αυτό πρέπει να γίνεται σε εύλογο χρονικό διάστημα. Πρόβλεψη υπάρχει επίσης για τις διαδικασίες απόκτησης και διατήρησης της διοικητικής ανάκλησης και τις διαδικασίες ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα μέρη (inter-partes) που διέπονται από τις γενικές αρχές της Συμφωνίας.

● Πρόληψη και επίλυση διαφορών.

Η πρόληψη των διαφορών πραγματοποιείται δια της επιβολής μέτρων διαφάνειας. Αυτά περιλαμβάνουν τη δημοσίευση από τα Μέλη των νόμων, κανονισμών, καθώς και δικαστικών αποφάσεων και διοικητικών αποφάσεων γενικής εφαρμογής σχετικά με τα θέματα προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Εξάλλου τα Μέλη είναι υποχρεωμένα να γνωστοποιούν όλα τα παραπάνω μέτρα στο Συμβούλιο για τις σχετικές με το εμπόριο όψεις δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, το οποίο όμως μπορεί, προκειμένου να ελαφρύνει αυτή την υποχρέωση των Μελών, να συνεργάζεται με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας για την δημιουργία ενός κοινού μητρώου νόμων και κανονισμών. Παράλληλα δημιουργείται η υποχρέωση κάθε Μέλους να χορηγεί σχετική πληροφόρηση, μετά γραπτή αίτηση άλλου Μέλους, στα θέματα νόμων και κανονισμών και αποφάσεων για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Η επίλυση των διαφορών γίνεται με την εφαρμογή των άρθρων της Γενικής Συμφωνίας για τους Δασμούς και το Εμπόριο και του Μνημονίου συμφωνίας για τους κανόνες και διαδικασίες σχετικά με την επίλυση των διαφορών. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η διάταξη περί μη εφαρμογής της διαδικασίας επίλυσης των διαφορών για μια πενταετία από τη θέση σε ισχύ της συμφωνίας ίδρυσης του ΠΟΕ, όταν υπάρχει εκμηδένιση ή παρεμπόδιση των ωφελημάτων ενός Μέλους από την εφαρμογή από το άλλο Μέλος οποιουδήποτε μέτρου, έστω και αν δεν είναι αντίθετο με τη Γενική Συμφωνία. Σ' αυτή την τελευταία περίπτωση, το Συμβούλιο TRIPs εξετάζει τις προσφυγές και υποβάλλει τις σχετικές συστάσεις στην Υπουργική Διάσκεψη για έγκριση, που δίδεται με τη διαδικασία της Γενικής Συμφωνίας

◆ Μεταβατικές ρυθμίσεις.

Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι μεταβατικές ρυθμίσεις, ιδίως για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Προβλέπεται καταρχάς μια γενική περίοδος μη-εφαρμογής της Συμφωνίας για ένα έτος από τη θέση σε ισχύ της Συμφωνίας ίδρυσης του ΠΟΕ, προς το σκοπό της προσαρμογής της νομοθεσίας και πρακτικής των Μελών. Η περίοδος αυτή ανέρχεται σε 4 έτη για τις αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς και για τις χώρες που μεταβαίνουν από το σύστημα της κεντρικά σχεδιασμένης οικονομίας στην οικονομία αγοράς, εφόσον αυτές οι τελευταίες προχωρούν σε διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις του συστήματος πνευματικής ιδιοκτησίας και αντιμετωπίζουν ειδικά προβλήματα προετοιμασίας και εφαρμογής. Σε καμία όμως από τις παραπάνω περιπτώσεις η αναβολή εφαρμογής της Συμφωνίας δεν παρεμποδίζει την άμεση εφαρμογή των διατάξεων περί εθνικής μεταχείρισης, μεταχείρισης του μάλλον- ευνοουμένου κράτους, καθώς και περί εφαρμογής των σχετικών διατάξεων των πολυμερών συμβάσεων.

Ειδική μέριμνα λαμβάνεται για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, εξαιτίας των ειδικών αναγκών τους και των δυσκολιών που συναντούν στο οικονομικό και διοικητικό επίπεδο. Η αναβολή εφαρμογής της Συμφωνίας έχει διάρκεια 11 ετών, και μπορεί να παραταθεί από το Συμβούλιο TRIPs μετά από αίτηση του αντίστοιχου Μέλους. Εξάλλου, οι ανεπτυγμένες χώρες αναλαμβάνουν την υποχρέωση να παράσχουν τεχνική και χρηματοδοτική βοήθεια στις αναπτυσσόμενες και λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, μετά από αίτησή τους και στη βάση κοινώς αποδεκτής συμφωνίας, προκειμένου να διευκολυνθούν στην εφαρμογή της Συμφωνίας.

◆ Εξαιρέσεις και γενικές ρυθμίσεις.

Οι διατάξεις και ρυθμίσεις της Συμφωνίας δεν εφαρμόζονται σε σχέση με τις πράξεις που έλαβαν χώρα πριν από την ημερομηνία εφαρμογής της Συμφωνίας. Προβλέπονται παράλληλα ορισμένες εξαιρέσεις που απαριθμούνται στο άρθρο 70 της Συμφωνίας, μεταξύ των οποίων μνημονεύουμε τις ακόλουθες:

1) Δεν υπάρχει υποχρέωση εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 11 (δικαιώματα ενοικίασης προγραμμάτων ηλεκτρονικών εγκεφάλων και κινηματογραφικών έργων) και 14§4 (ενοικίαση φωνογραφικών προγραμμάτων) αν η αγορά τους έγινε πριν την εφαρμογή της Συμφωνίας.

2) Η χρήση μιας ευρεσιτεχνίας από τρίτους χωρίς να εξασφαλίσουν την απαραίτητη συγκατάθεση, αν η έγκριση αυτής της χρήσης από την κυβέρνηση έγινε πριν από τη γνωστοποίηση της Συμφωνίας.

3) Αν κατά τη θέση σε ισχύ της συμφωνίας ίδρυσης του ΠΟΕ ένα Μέλος δεν παρέχει προστασία στις ευρεσιτεχνίες για τα φαρμακευτικά και αγροτο-χημικά προϊόντα, το Μέλος αυτό είναι υποχρεωμένο να παράσχει από την ημερομηνία αυτή τα μέσα για κατάθεση αιτήσεων ευρεσιτεχνιών, κ.α.

Μια γενικής φύσεως εξαίρεση αφορά τα θέματα ασφαλείας. Συγκεκριμένα, τα Μέλη δεν είναι υποχρεωμένα να παρέχουν πληροφορίες που θεωρούν ότι έρχονται σε αντίθεση με βασικά συμφέροντα ασφαλείας τους, ενώ μπορούν να προβαίνουν σε ενέργειες που θεωρούν ότι είναι απαραίτητες για την προστασία αυτών των συμφερόντων, και αφορούν πυρηνικά υλικά, εμπόριο όπλων, και πυρομαχικών ή γίνονται σε περίοδο πολέμου, καθώς και σε ενέργειες, σε εκτέλεση των υποχρεώσεων τους υπό των Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Στο θεσμικό επίπεδο, δημιουργείται το Συμβούλιο για τις σχετικές με το εμπόριο όψεις της προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας που διαχειρίζεται τη Συμφωνία και επιβλέπει τη συμμόρφωση των Μελών με τις διατάξεις της, ενώ παράλληλα διευκολύνει τις διαβουλεύσεις των Μελών στα σχετικά θέματα, και παρέχει βοήθεια για την επίλυση των διαφορών. Τέλος, συνεργάζεται στενά με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας.

2.5.Οι Συμφωνίες για την συμπλήρωση των Κωδίκων του Γύρου του Τόκου.

Οι Κωδικοί του γύρου του Τόκου είναι οι εξής:

α) Ο Κώδικας για την τελωνειακή εκτίμηση της αξίας των εισαγόμενων προϊόντων.

Στον Κώδικα αυτό του Γύρου του Τόκου μετείχαν μέχρι το 1994 26 ανεπτυγμένες και 15 αναπτυσσόμενες χώρες³⁰.

30. www.europa.eu.int

Υιοθετήθηκαν μια Υπουργική Απόφαση και δύο Κείμενα σχετικά με το θέμα που συμπληρώνουν τον Κώδικα.

Η Υπουργική απόφαση έχει τον τίτλο «Απόφαση σχετική με περιπτώσεις όπου οι τελωνειακές υπηρεσίες έχουν λόγους να αμφιβάλλουν για το αληθές ή την ακρίβεια της δηλωθείσας αξίας». Με δεδομένο ότι οι Τελωνειακές Υπηρεσίες έχουν γενικά το δικαίωμα να εξετάζουν το αληθές ή την ακρίβεια της δηλωθείσας αξίας, η απόφαση προβλέπει ότι η Τελωνειακή Υπηρεσία μπορεί να ζητήσει πρόσθετες εξηγήσεις ή έγγραφα για την αξία αυτή. Επίσης αν παρ' όλα αυτά εξακολουθεί να έχει αμφιβολίες, η Τελωνειακή Υπηρεσία μπορεί να θεωρήσει ότι δεν εφαρμόζεται ο υπολογισμός βάσει της συναλλακτικής αξίας του προϊόντος. Με την απόφαση αυτή μεταφέρεται το βάρος της αποδείξεως από την Τελωνειακή Υπηρεσία στον εισαγωγέα, και αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Ως προς τα Κείμενα, αυτά απευθύνονται από τους Υπουργούς στην Επιτροπή τελωνειακής εκτίμησης προς υιοθέτηση (σύσταση). Το μεν πρώτο κείμενο αφορά τις αναπτυσσόμενες χώρες που διατυπώνουν επιφυλάξεις στο κείμενο του Κώδικα, προκειμένου να έχουν το δικαίωμα για μια μεταβατική περίοδο να διατηρήσουν τις ελάχιστες αξίες που έχουν υιοθετηθεί επισήμως για τα εισαγόμενα εμπορεύματα. Η Επιτροπή του Κώδικα θα εξετάζει με κατανόηση τα σχετικά αιτήματα, λαμβάνοντας υπόψη τις αναπτυξιακές και εμπορικές ανάγκες αυτών των Μελών. Το δεύτερο κείμενο αφορά εξίσου τις αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά σε σχέση προς την εκτίμηση της αξίας εισαγωγών τους που γίνεται από αποκλειστικούς πράκτορες, διανομείς. Ενόψει των δυσκολιών που συναντούν στο θέμα αυτό οι αναπτυσσόμενες χώρες, η σύσταση των Υπουργών αφορά την βοήθεια που μπορεί να δώσει το Συμβούλιο τελωνειακής συνεργασίας στις χώρες αυτές, προκειμένου να προχωρήσουν στην εκπόνηση μελετών που θα διευκολύνει την εφαρμογή του Κώδικα.

β) Ο Κώδικας για τις κρατικές προμήθειες.

Ο Κώδικας αυτός είναι ιδιαίτερα σημαντικός γιατί καλύπτει αγορές των οποίων το ύψος ανέρχεται σε δεκάδες δισεκατομμύρια δολάρια³¹. Ο ίδιος Κώδικας προβλέπει τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων προκειμένου να διευρυνθεί το πεδίο εφαρμογής του και να βελτιωθούν οι ρυθμίσεις του. Μια προσπάθεια αναθεώρησης του Κώδικα κατέληξε το 1991 σ' ένα προσωρινό σχέδιο αναθεωρημένου Κώδικα. Η αναθεώρηση αυτή είναι πολύ σημαντική, γιατί αφενός περιλαμβάνει τις προμήθειες των υπηρεσιών λαμβάνοντας ακριβώς υπόψη τις εξελίξεις του Γύρου της Ουρουγουάης αφετέρου επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής του Κώδικα στις δημόσιες υπηρεσίες που υπάγονται απευθείας στις κεντρικές κυβερνήσεις καθώς επίσης και στους άλλους δημόσιους οργανισμούς.

31. Α. Μπρεδήμας ..., ό.π.,σελ: 66-68.

Η αναθεώρηση αυτή, χωρίς να έχει απορριφθεί, δεν έχει γίνει ακόμα δεκτή και μάλλον θα επακολουθήσουν διαπραγματεύσεις για μεταβολές στο κείμενο.

Η αδυναμία αυτή της αναθεώρησης πρέπει να συνδυασθεί με τον περιορισμένο αριθμό συμμετοχής, που είναι και ο μικρότερος απ' όλους τους Κώδικες που υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο του Γύρου του Τόκυο. Συγκεκριμένα μέλη είναι οι εξής ανεπτυγμένες χώρες: Αυστρία, ΗΠΑ, Καναδάς, Ευρωπαϊκές Κοινότητες, Φιλανδία, Ιαπωνία, Νορβηγία, Σουηδία, και Ελβετία, ενώ η συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών είναι ελάχιστη: Χόνγκ Κόνγκ, Σγκαπούρη και Ισραήλ, με προοπτική προσχώρησης της Ν. Κορέας και της Αρούμπα. Αυτή η μειωμένη συμμετοχή στον Κώδικα υπήρξε και η αιτία που ο Κώδικας δεν περιελήφθη στις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης, αφού προβλεπόταν ότι οι συμφωνίες που θα προέκυπταν θα ίσχυαν για το σύνολο των Μελών.

Σ' ένα μόνο θέμα ο Γύρος της Ουρουγουάης ασχολήθηκε με τον Κώδικα για τις Κρατικές Προμήθειες. Συγκεκριμένα, υιοθετήθηκε μια Υπουργική απόφαση με την οποία οι Υπουργοί καλούν την Επιτροπή για τις κρατικές προμήθειες να διευκρινίσει ορισμένες ρυθμίσεις για το θέμα της προσχώρησης των τρίτων κρατών στον Κώδικα. Ουσιαστικά, η ρύθμιση αυτή στοχεύει στη διευκόλυνση της προσχώρησης νέων Μελών, ιδιαίτερα με τη δημιουργία ομάδας εργασίας που θα εξετάζει κάθε αίτηση προσχώρησης, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της καθεμιάς.

γ) Ο κώδικας για τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο.

Ο Γύρος της Ουρουγουάης συμπεριέλαβε στις εργασίες του και το θέμα των τεχνικών εμποδίων στο εμπόριο. Τα νέα σημεία του Κώδικα είναι τα εξής:

❖ Επεκτείνεται το πεδίο εφαρμογής του Κώδικα που καλύπτει στο εξής τις προδιαγραφές σχετικές με διαδικασίες και μεθόδους παραγωγής που επηρεάζουν τα χαρακτηριστικά του προϊόντος. Με την άνοδο του επιπέδου ζωής και τη στροφή προς την ποιοτική διάσταση των προϊόντων, αυτές οι διαδικασίες και μέθοδοι έχουν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία για το διεθνές εμπόριο.

❖ Αντίθετα, ο Κώδικας δεν ισχύει για τα υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα που λαμβάνονται ως προς την εισαγωγή προϊόντων, και τα οποία ρυθμίζονται από άλλη συμφωνία του Γύρου της Ουρουγουάης, όπως επίσης δεν ισχύει για τις προδιαγραφές προμηθειών από τα κράτη και κρατικούς οργανισμούς που καλύπτονται από τον Κώδικα για τις κρατικές προμήθειες.

❖ Προστίθεται το άρθρο 3, που αναφέρεται στην εφαρμογή του Κώδικα από την τοπική αυτοδιοίκηση καθώς και από μη-κυβερνητικούς οργανισμούς που έχουν εκ του νόμου αρμοδιότητα εκτέλεσης τεχνικών ρυθμίσεων. Πιο συγκεκριμένα, τα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να λάβουν εκείνα τα εύλογα μέτρα προκειμένου να εφαρμοσθεί ο Κώδικας και από αυτά τα σώματα.

❖ Επεκτείνεται επίσης το πεδίο εφαρμογής των διαδικασιών για την εκτίμηση της συμμόρφωσης των προϊόντων με τους τεχνικούς κανονισμούς, ενώ ταυτόχρονα οι ρυθμίσεις του Κώδικα αυτού προσδιορίζονται με μεγαλύτερη ακρίβεια.

❖ Καθορίζονται με μεγαλύτερη ακρίβεια τα κριτήρια για τον προσδιορισμό αν τα μέτρα που λαμβάνονται αποτελούν ή όχι «μη-απαραίτητα» εμπόδια στο εμπόριο. Αναφέρονται δε συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων: απαιτήσεις εθνικής ασφάλειας, πρόληψη απατηλών πρακτικών, προστασία της ανθρώπινης υγείας και ασφάλειας, της ζωϊκής ή φυτικής ζωής ή υγείας ή το περιβάλλον.

❖ Τέλος, η επίλυση των διαφορών σε σχέση με τα θέματα του Κώδικα, καθώς επίσης και η διαδικασία των διαβουλεύσεων θα γίνεται κατ' εφαρμογή όχι μόνο των άρθρων XXII και XXIII της GATT, αλλά και του Μνημονίου του Γύρου της Ουρουγουάης για την επίλυση των διαφορών.

δ) Ο Κώδικας για τις άδειες εισαγωγής.

Ο Κώδικας αυτός είχε μέχρι το 1994 επικυρωθεί από 27 ανεπτυγμένες και 13 αναπτυσσόμενες χώρες. Με τον Γύρο της Ουρουγουάης, όπως τροποποιήθηκε, εφαρμόζεται στο σύνολο των κρατών που επικυρώνουν τη συμφωνία για την ίδρυση του ΠΟΕ. Η Συμφωνία του Γύρου της Ουρουγουάης επιφέρει μια σειρά μεταβολών και προσθηκών στο κείμενο του Κώδικα του 1979 στα εξής σημεία:

❖ Ενισχύονται οι ρυθμίσεις για τους χρήστες των αδειών εισαγωγής.

❖ Ενισχύεται επίσης η διαφάνεια και η προβλεψιμότητα των διαδικασιών.

❖ Καθορίζονται κριτήρια βάσει των οποίων οι διαδικασίες χορήγησης αυτομάτων αδειών εισαγωγής δεν έχουν περιοριστικά αποτελέσματα στις συναλλαγές.

❖ Όσον αφορά τις μη-αυτόματες άδειες εισαγωγής, προβλέπεται ότι οι διαδικασίες για τη χορήγηση των αδειών αυτών δεν θα επιφέρουν μεγαλύτερα βάρη απ' ότι είναι απολύτως απαραίτητο για τη διαχείριση του κάθε μέτρου. Επίσης, τα Μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να δημοσιεύουν τις απαραίτητες πληροφορίες για τα άλλα Μέλη ή τους εμπόρους προκειμένου να γνωρίζουν το καθεστώς χορήγησης των μη-αυτόματων αδειών εισαγωγής.

❖ Προβλέπονται επίσης προθεσμίες για τη δημοσίευση όλων των κανόνων καθώς και όλων των πληροφοριών για τις διαδικασίες στο θέμα των αδειών, προς διευκόλυνση των κυβερνήσεων και των εμπόρων, προθεσμίες που αναφέρονται σε 21 ημέρες πριν την εφαρμογή του μέτρου ή πριν την ημερομηνία εφαρμογής του.

❖ Όταν ένα Μέλος υιοθετεί διαδικασίες χορήγησης αδειών ή τροποποιεί τις ήδη υπάρχουσες, υποχρεούται να τις γνωστοποιήσει στην Επιτροπή του Κώδικα μέσα σε 60 ημέρες, ενώ η πληροφόρηση που περιέχεται στη γνωστοποίηση περιλαμβάνει περισσότερα στοιχεία απ' ότι στο παρελθόν.

2.6. Η συμφωνία για τα μέτρα διασφάλισης

2.6. Εισαγωγικά στοιχεία.

Οι ρήτρες διασφάλισης θεωρούνται ως ένα από τα στοιχεία-κλειδιά της απελευθέρωσης των εμπορικών συναλλαγών, γιατί συμβάλλουν αποφασιστικά στη μείωση του φόβου των κρατών για τις συνέπειες της και τους δίδει έτσι τη δυνατότητα να αποδεχθούν ευκολότερα την άρση των εμποδίων στο διεθνές εμπόριο.

Στην Διακήρυξη της Punta del Este (1986) υπογραμμίστηκε η ιδιαίτερη σημασία της ανάγκης μιας σφαιρικής συμφωνίας μέτρων διασφάλισης για την συνολική πρόοδο του Γύρου της Ουρουγουάης και ετέθησαν ορισμένες προδιαγραφές: α) η μέλλουσα συμφωνία θα στηρίζεται στις βασικές αρχές της Γενικής Συμφωνίας, β) θα στηρίζεται σε μια σειρά από στοιχεία, με επίκεντρο τα αντικειμενικά κριτήρια (σοβαρή ζημία), την προοδευτική μείωση και την αποζημίωση, και γ) θα αποσαφηνίζει και θα ενδυναμώνει την πειθαρχία της GATT, εφαρμοζόμενη στο σύνολο των Μελών³².

Κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης, οι συζητήσεις περιστράφηκαν πρωταρχικά γύρω από τα θέματα της επιλεκτικής εφαρμογής των μέτρων διασφάλισης και τα μέτρα γκρίζας ζώνης (πρακτικές περιορισμού των εισαγωγών έξω από το νομικό πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας). Η Ε.Ε. υποστηριζόμενη από αρκετές Δυτικές Χώρες, προσπάθησε να προωθήσει, όπως και στο Γύρο του Τόκιο, το θέμα της «επιλεκτικότητας», ενώ όλες αυτές οι χώρες υποστήριξαν τη νομιμότητα των μέτρων της γκρίζας ζώνης. Το αποτέλεσμα ήταν ένας συμβιβασμός ανάμεσα στις αντικρουόμενες τοποθετήσεις, συμβιβασμός «ποιοτικός» ως προς την επιλεκτική εφαρμογή, χρονικός ως προς τα μέτρα γκρίζας ζώνης³³.

Τα βασικά σημεία της Συμφωνίας για τα μέτρα διασφάλισης που θα εξετασθούν στη συνέχεια είναι τα εξής: α) Οι προϋποθέσεις εφαρμογής, β) η διαδικασία έρευνας, γ) η εφαρμογή των μέτρων, δ) η διάρκεια ισχύος και η επανεξέταση των μέτρων διασφάλισης, ε) η βαθμιαία επιστροφή, στ) τα προσωρινά μέτρα διασφάλισης, ζ) τα αντισταθμιστικά ανταλλάγματα και τα ανταποδοτικά μέτρα, η) τα μέτρα διασφάλισης και οι αναπτυσσόμενες χώρες, θ) η εξασφάλιση της διαφάνειας, και ι) η επίλυση των διαφορών.

32. www.europarl.eu.int

33. www.wto.org/English

2.6.1. Οι προϋποθέσεις εφαρμογής των μέτρων διασφάλισης.

Όπως έχω αναφερθεί πιο πάνω (1.4.2.σελ:13) η Συμφωνία περιέχει μια γενική διάταξη για τις προϋποθέσεις εφαρμογής τους: «Ένα Μέλος δύναται να εφαρμόζει μέτρα διασφάλισης έναντι συγκεκριμένου προϊόντος μόνον εφόσον έχει καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το εν λόγω προϊόν εισάγεται στο έδαφος του σε τόσο μεγάλες ποσότητες, είτε σε απόλυτα μεγέθη, είτε εν συγκρίσει με την εγχώρια παραγωγή και υπό τέτοιες συνθήκες, ώστε να προκαλείται ή να δημιουργείται ο κίνδυνος να προκληθεί σοβαρή ζημιά στον εγχώριο κλάδο παραγωγής ομοειδών ή ευθέως ανταγωνιστικών προϊόντων».

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η διάταξη αυτή επαναλαμβάνει ουσιαστικά, με ελάχιστες διαφοροποιήσεις, τις ρυθμίσεις του άρθρου XIX. Το άρθρο XIX δεν προσδιορίζει μεν ποίος φέρει το βάρος της απόδειξης για την συνδρομή των προϋποθέσεων εφαρμογής, στην πρακτική της GATT όμως έγινε δεκτό ότι οι προσφεύγοντες στην GATT πρέπει να αποδείξουν τον μη νόμιμο χαρακτήρα των μέτρων διασφάλισης. Στη Συμφωνία αντίθετα, το βάρος αποδείξεως βρίσκεται στην πλευρά του Μέλους-εισαγωγέα. Η Συμφωνία δηλαδή είναι επομένως αυστηρότερη στο σημείο αυτό από την προηγούμενη πρακτική.

Οι προϋποθέσεις εφαρμογής είναι:

❖ **Οι απρόβλεπτες εξελίξεις.** Η προϋπόθεση αυτή συμπεριλαμβάνεται στο άρθρο XIX, ενώ δεν γίνεται καμία μνεία της στη Συμφωνία για τα μέτρα διασφάλισης. Άρα έχουμε παράλειψη χωρίς νομικές συνέπειες, αφού η Συμφωνία έχει ως στόχο την αποσαφήνιση και την ενίσχυση των ρυθμίσεων του άρθρου XIX και όχι την πλήρη αντικατάστασή του.

Η έννοια της προϋπόθεσης αυτής θέτει δύσκολα προβλήματα ερμηνείας και αποδείξεως. Στην πρακτική της GATT περίφημη παραμένει η περίπτωση της προσφυγής της Τσεχοσλοβακίας κατά των ΗΠΑ, οι οποίες απέσυραν δασμολογική παραχώρηση υπέρ της πρώτης για την εισαγωγή γυναικείων καπέλων. Οι ΗΠΑ υποστήριξαν ότι η αλλαγή της μόδας στα καπέλα αυτά αποτελούσε απρόβλεπτη εξέλιξη στην έννοια του άρθρου XIX. Η ομάδα εργασίας της GATT που ασχολήθηκε με το θέμα θεώρησε μεν ότι η αλλαγή μόδας δεν συνιστά απρόβλεπτη εξέλιξη κατά το άρθρο XIX, οι συνέπειες όμως των ειδικών περιστάσεων δεν μπορούσαν να είχαν προβλεφθεί, και επομένως συνιστούσαν «απρόβλεπτες εξελίξεις».

Η έκθεση της Ομάδας Εργασίας κατακρίθηκε στη θεωρία, γιατί αν οι αλλαγές στη γυναικεία μόδα δεν θεωρούνται, και ως προς τα αποτελέσματά τους, προβλέψιμες, τότε οποιαδήποτε αύξηση στις εισαγωγές θα μπορούσε να θεωρηθεί ως απρόβλεπτη εξέλιξη.

❖ **Η αύξηση των εισαγωγών.** Σε αντίθεση με το άρθρο XIX που παραμένει σιωπηλό, η Συμφωνία δεν περιορίζεται στην απλή αναφορά στην αύξηση των εισαγωγών, αλλά εφαρμόζει μεταγενέστερη πρακτική της GATT, στον προσδιορισμό της αύξησης: Τα μέτρα διασφάλισης εφαρμόζονται όταν το προϊόν

«...εισάγεται στο έδαφος σε τόσο μεγάλες ποσότητες, είτε σε απόλυτους αριθμούς, είτε εν συγκρίσει με την εγχώρια παραγωγή...»

Η αύξηση των εισαγωγών, απόλυτη ή σχετική, πρέπει επιπλέον να συνοδεύεται από έναν άλλο όρο: «να συντελείται εξαιτίας των υποχρεώσεων που έχει αναλάβει η χώρα εισαγωγής στο πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας». Οι υποχρεώσεις αυτές είναι είτε δασμολογικές παραχωρήσεις για προϊόντα που περιλαμβάνονται στον Κατάλογο παραχωρήσεων του Μέλους-εισαγωγέα, προσαρτημένων στη Γενική Συμφωνία, είτε μη-δασμολογικά εμπόδια για κάθε εισαγόμενο προϊόν.

❖ **Οι «εγχώριοι παραγωγοί» «ομοειδούς ή ευθέως ανταγωνιστικού» προϊόντος.** Ως «εγχώριοι παραγωγοί» προσδιορίζονται από τη Συμφωνία είτε το σύνολο των παραγωγών ομοειδών ή ευθέως ανταγωνιστικών προϊόντων είτε εκείνοι οι παραγωγοί των οποίων αθροισμένη η παραγωγή τέτοιων προϊόντων αντιπροσωπεύει μεγάλο ποσοστό της συνολικής παραγωγής τους. Όταν τα μέτρα διασφάλισης εφαρμόζονται από τις τελωνειακές ενώσεις (δηλαδή κυρίως τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες), είτε αυτοτελώς είτε για λογαριασμό ενός κράτους μέλους, ως «εγχώριοι παραγωγοί» νοούνται αντίστοιχα αυτοί του συνόλου της τελωνειακής ένωσης ή του συγκεκριμένου κράτους.

Η έννοια του «ομοειδούς προϊόντος» δεν συμπίπτει με αυτή του «παρόμοιου προϊόντος» του άρθρου I της Γενικής Συμφωνίας, που έχει πιο περιορισμένη διάσταση. Ο όρος εξάλλου «ευθέως ανταγωνιστικού» επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της Συμφωνίας, αφήνει όμως ορισμένα κενά, όπως π.χ. αν θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως «ευθέως ανταγωνιστικά» προϊόντα τα μήλα και τα πορτοκάλια, ή η ασπρόμαυρη και η έγχρωμη τηλεόραση.

❖ **Η σοβαρή ζημία και ο κίνδυνος πρόκλησης σοβαρής ζημίας.** Η **σοβαρή ζημία** διαφέρει από τη «σημαντική ζημία» άλλων διατάξεων της Γενικής Συμφωνίας, όπως π.χ. για τα μέτρα αντιντάμπινγκ που θεωρείται ότι έχει «ελαφρύτερο» χαρακτήρα. Και αυτό γιατί οι μεν πρακτικές ντάμπινγκ είναι απαγορευμένες από τη Γενική Συμφωνία ενώ τα μέτρα διασφάλισης στρέφονται κατά νομίμων εμπορικών πρακτικών³⁴.

Η Συμφωνία για τα μέτρα διασφάλισης προσπαθεί να αποσαφηνίσει την έννοια της σοβαρής ζημίας προσδιορίζοντας ότι: «Για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας με τον όρο «σοβαρή ζημία» νοείται κάθε σημαντική συνολική επιβάρυνση της θέσεως του οικείου εγχώριου κλάδου παραγωγής»

Ο κίνδυνος πρόκλησης σοβαρής ζημίας. Ο προσδιορισμός της έννοιας αυτού του όρου είναι ακόμα πιο δυσχερής, γιατί χρειάζεται κατά κάποιο τρόπο να γίνει πρόβλεψη του μέλλοντος.

34. Α. Μπρεδήμας..., ό.π., σελ: 71-73.

Αυτή η εννοιολογική αοριστία είναι προφανές ότι δίδει στις ενδιαφερόμενες χώρες εισαγωγής ευρεία διακριτική ευχέρεια μέτρων διασφάλισης. Με τον όρο κίνδυνος πρόκλησης σοβαρής ζημίας που προσδιορίζεται από την Συμφωνία, νοείται κάθε σοβαρή ζημία η οποία είναι επικείμενη πέραν αμφιβολίας. Το συμπέρασμα που αναφέρεται στην ύπαρξη κινδύνου πρόκλησης σοβαρής ζημίας πρέπει να στηρίζεται σε πραγματικά δεδομένα, και όχι απλώς σε ισχυρισμούς και εικασίες.

Η αιτιώδης συνάφεια. Κατά το άρθρο XIX, η εισαγωγή προϊόντων πρέπει να προκαλεί σοβαρή ζημία στην εγχώρια παραγωγή, διατύπωση που συνεπάγεται μια ευρείας διάστασης αιτιώδη συνάφεια, η οποία με τη σειρά της δημιουργεί προβλήματα αποσαφήνισης, όπως π.χ. στην περίπτωση που συντρέχουν και άλλοι λόγοι πρόκλησης σοβαρής ζημίας. Η Συμφωνία για τα μέτρα διασφάλισης επιχειρεί να αντιμετωπίσει το ζήτημα αυτό προβλέποντας ότι: Σε περίπτωση που ζημία στον εγχώριο κλάδο παραγωγής προκαλείται ταυτοχρόνως και από άλλους παράγοντες πλην της αύξησης των εισαγωγών, η εξ αυτών προκαλούμενη ζημία δεν επιτρέπεται να αποδίδεται στην αύξηση των εισαγωγών. Αυτή η διατύπωση μπορεί να προκαλέσει σοβαρό πρόβλημα κατά την εφαρμογή της Συμφωνίας, γιατί δεν προσδιορίζει αν η ύπαρξη οποιουδήποτε άλλου παράγοντα, έστω και αν αυτός έχει περιορισμένης σημασίας συνέπειες, αποκλείει ή όχι την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας. Προσδιορισμός που γίνεται π.χ. στην αμερικανική νομοθεσία, όπου για την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας απαιτείται να αποτελούν οι αυξημένες εισαγωγές ουσιαστική αιτία της ζημίας.

2.6.2. Η διαδικασία έρευνας.

Το κενό του άρθρου XIX της Γενικής Συμφωνίας για τον τρόπο με τον οποίο διεξάγεται η έρευνα από τα ενδιαφερόμενα Μέλη, προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη των προϋποθέσεων εφαρμογής του, καλύπτει η Συμφωνία με την υιοθέτηση συγκεκριμένων και λεπτομερών διαδικασιών που επιβάλλουν μια σαφή πειθαρχία στις αρμόδιες αρχές. Ειδικότερα:

❖ Τα Μέλη υποχρεούνται, ως προϋπόθεση της εφαρμογής των μέτρων διασφάλισης, να υιοθετούν διαδικασίες έρευνας, που θα πρέπει να έχουν θεσπιστεί εκ των προτέρων, δηλαδή σε σχέση με μια συγκεκριμένη υπόθεση.

❖ Χρειάζεται ακόμα να έχει δοθεί η προβλεπόμενη από τη Γενική Συμφωνία δημοσιότητα, δηλαδή η δημοσίευση των παραπάνω διαδικασιών έτσι ώστε να λαμβάνουν γνώση οι κυβερνήσεις και οι έμποροι. Αν δεν γίνει επίσημη δημοσίευση, τα μέτρα διασφάλισης δεν μπορούν να εφαρμοσθούν.

❖ Η κάθε συγκεκριμένη έρευνα χρειάζεται, για να είναι έγκυρη, αφενός να ανακοινωθεί δημόσια, αφετέρου να γίνουν δημόσιες ακροάσεις ή άλλες διαδικασίες, όπου οι ενδιαφερόμενοι θα μπορούν να αναπτύξουν τις απόψεις τους, και να απαντήσουν στα επιχειρήματα των άλλων πλευρών.

❖ Τέλος, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να δημοσιεύσουν σχετική έκθεση με τα πορίσματα της έρευνας (πραγματικά και νομικά στοιχεία, και πρακτικά της απόφασης).

2.6.3 Η εφαρμογή των μέτρων διασφάλισης.

❖ Το πρόβλημα της «επιλεκτικής» εφαρμογής

Για την εφαρμογή των μέτρων διασφάλισης δεν έχει σημασία η προέλευση του προϊόντος. Με την διάταξη αυτή υιοθετείται η αρχή της μη-διάκρισης ή της ρήτρας του μάλλον ευνοούμενου κράτους. Στόχος αυτής της ρύθμισης είναι η παρεμπόδιση των κρατών να επιβάλλουν με ευκολία μέτρα διασφάλισης, αφού το κόστος ενδεχομένως να αποβεί αποτρεπτικό.

Υπέρ της καθιέρωσης της επιλεκτικότητας προβάλλεται το επιχείρημα ότι το συγκριτικό πλεονέκτημα των νεο-βιομηχανικών χωρών είναι τέτοιο που δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί με δασμολογικά εμπόδια ή και με ποσοτώσεις εφαρμοζόμενες απέναντι σ' όλους τους εισαγωγείς του προϊόντος. Για την αντίπαλη γνώμη, η αρχή της επιλεκτικότητας στρέφεται κατά των αποτελεσματικών παραγωγών και έρχεται σε αντίθεση με τις βασικές αρχές της ελευθερίας του διεθνούς εμπορίου, ενώ παράλληλη μπορεί να επιφέρει διαστρεβλώσεις των διεθνών εμπορικών σχέσεων.

Αν στη Συμφωνία για τα μέτρα διασφάλισης υιοθετήθηκε η αρχή της μη-διάκρισης, αυτό έγινε γιατί επιτεύχθηκε συμβιβασμός σ' ένα άλλο θέμα, δηλαδή η ευλύγιστη ρύθμιση στο θέμα του καθορισμού των ποσοτώσεων. Αυτό σημαίνει δύο πράγματα: πρώτο, ότι όταν το Μέλος-εισαγωγέας καθορίζει ποσοτώσεις για τις προμηθεύτριες χώρες, μπορεί να επιδιώξει την επίτευξη συμφωνίας ως προς τον *επιμερισμό* της ποσοτώσεως. Αν αυτό είναι πρακτικά ανέφικτο, το Μέλος αυτό ορίζει για κάθε χώρα-προμηθευτή ένα μερίδιο, ανάλογα με αυτό που είχε σε μια παλαιότερη αντιπροσωπευτική περίοδο, λαμβανομένων υπόψη και τυχόν ειδικών περιστάσεων. Η διάταξη αυτή θα μπορούσε να θεωρηθεί ως έμμεση εφαρμογή της αρχής της επιλεκτικότητας, αφού επιτρέπει τον αποκλεισμό των νεοεισερχόμενων προμηθευτών.

Δεύτερο, ένα Μέλος μπορεί να παρεκκλίνει τη ρύθμιση της Συμφωνίας αν υπάρχουν στοιχεία ότι οι εισαγωγές από ορισμένα Μέλη έχουν αυξηθεί δυσανάλογα σε σχέση με την συνολική αύξηση των εισαγωγών του προϊόντος, οι λόγοι παρέκκλισης κρίνονται βάσιμοι, και οι όροι της παρέκκλισης εφαρμόζονται κατά τρόπο ακριβοδίκαιο για τους προμηθευτές.

Σε δύο περιπτώσεις δεν επιτρέπεται η εφαρμογή των μέτρων διασφάλισης: α) εφόσον το προϊόν προέρχεται από αναπτυσσόμενη χώρα και δεν υπερβαίνει το 3% του συνόλου των εισαγωγών ενός Μέλους, και με την προϋπόθεση ότι το σύνολο των εξαγωγών του συγκεκριμένου προϊόντος από τις αναπτυσσόμενες χώρες προς το Μέλος-εισαγωγέα δεν υπερβαίνει το 9% του συνόλου των εισαγωγών του και β) όταν υπάρχει κίνδυνος πρόκλησης σοβαρής ζημίας.

❖ Τα μέτρα «γκρίζας ζώνης»

Τα μέτρα αυτά, γνωστά και ως συμφωνίες αυτοπεριορισμού των εξαγωγών, αποτελούν σημαντικότερη απειλή για το πολυμερές εμπορικό σύστημα, γιατί αφενός συνιστούν επιλεκτική εφαρμογή μέτρων διασφάλισης, αφετέρου τοποθετούνται, σε αντίθεση με την Πολυϊνική Συμφωνία, έξω από οποιοδήποτε πολυμερές πλαίσιο ελέγχου.

Η Συμφωνία για τα μέτρα διασφάλισης ασχολείται με τα εν λόγω μέτρα, προσπαθώντας να τα θέσει κάτω από μια συγκεκριμένη πειθαρχία.

Προσδιορίζει ενδεικτικά τα μέτρα γκρίζας ζώνης που περιλαμβάνονται τόσο τα μονομερή μέτρα όσο και τα μέτρα που απορρέουν από συμφωνίες, διακανονισμούς ή μνημόνια συμφωνίας ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα Μέλη.

Ρυθμίζει το θέμα των μέτρων γκρίζας ζώνης με δύο τρόπους. Ως προς τα μελλοντικά μέτρα προβλέπεται ρητώς η απαγόρευση τους. Ως προς τα ισχύοντα μέτρα, προβλέπεται μεν και γι' αυτά η απαγόρευση, παράλληλα όμως θεσπίζεται ο σταδιακός χαρακτήρας της απαγόρευσης και μια σειρά από εξαιρέσεις.

Η σταδιακή κατάργηση πραγματοποιείται στη βάση χρονοδιαγραμμάτων, που υποβάλλονται στην Επιτροπή μέσα σε 180 ημέρες από την έναρξη ισχύος της Συμφωνίας για τον ΠΟΕ, και που δεν μπορούν να υπερβαίνουν τα τέσσερα έτη.

Οι εξαιρέσεις στη Συμφωνία υιοθετούνται είτε ρητώς είτε με έμμεσο τρόπο. Ρητή εξαίρεση προβλέπει ότι «η παρούσα συμφωνία δεν εφαρμόζεται σε σχέση με τα μέτρα τα οποία επιδιώκει, θεσπίζει ή διατηρεί, σε ισχύ ένα Μέλος κατ' εφαρμογή άλλων διατάξεων της GATT του 1994 ή κατ' εφαρμογή των πολυμερών εμπορικών συμφωνιών που αναφέρονται στο Παράρτημα 1^A, πλην της παρούσας συμφωνίας ή δυνάμει πρωτοκόλλων ή συμφωνιών ή ρυθμίσεων που συνάπτονται στο πλαίσιο της GATT του 1994».

Οι άλλες διατάξεις της GATT του 1994, είναι οι ειδικές ασφαλιστικές ρήτρες της Γενικής Συμφωνίας (μέτρα αντιντάμπινγκ, αντισταθμιστικά δικαιώματα, μέτρα προστασίας του ισοζυγίου πληρωμών κ.α.). Στις «συμφωνίες που αναφέρονται στο Παράρτημα 1^A», περιλαμβάνονται οι συμφωνίες για τα γεωργικά προϊόντα και για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και είδη ένδυσης, ενώ τα πρωτόκολλα ή συμφωνίες ή ρυθμίσεις που συνάπτονται στο πλαίσιο της GATT του 1994 φαίνεται να αναφέρονται πρωτίστως στην Πολυϊνική Συμφωνία.

Έμμεση εξαίρεση φαίνεται να αποτελεί η διάταξη που προβλέπει ότι «Η διαχείριση κάποιας εισαγωγικής ποσοστώσης, η οποία επιβλέπεται ως μέτρο διασφάλισης συμφώνως προς τις σχετικές διατάξεις της GATT του 1994 και της παρούσας συμφωνίας, είναι δυνατόν να ανατίθεται με κοινή συμφωνία στο Μέλος-εξαγωγή». Παρ' ότι η ρύθμιση αυτή αφορά μέτρα διασφάλισης που έχουν υιοθετηθεί νομίμως, το Μέλος-εισαγωγέας δεν εμποδίζεται να διαπραγματευθεί μ' ένα Μέλος-εξαγωγή ή να το πείσει να δεχθεί μια ποσότητα μικρότερη της δικαιούμενης κατά την Συμφωνία και το άρθρο XIX.

2.6.4 Η διάρκεια ισχύος και η επανεξέταση των μέτρων διασφάλισης.

Κατά το άρθρο XIX της Γενικής Συμφωνίας, τα μέτρα διασφάλισης έχουν προσωρινό χαρακτήρα και διαρκούν τόσο όσο είναι απαραίτητο να προληφθεί ή αποκατασταθεί η σοβαρή ζημία.

Στην πράξη όμως δεν υπήρχε ούτε συγκεκριμένο χρονικό όριο, ούτε μηχανισμός επανεξέτασης ή παράτασης των μέτρων, με αποτέλεσμα να υπάρχουν μέτρα που διαρκούσαν πάνω από 15-20 έτη, και ορισμένα έφθαναν τα 35 έτη.

Η συμφωνία για τα μέτρα διασφάλισης ρυθμίζει αυτό το θέμα: «Η εφαρμογή μέτρων διασφάλισης από ένα Μέλος επιτρέπεται μόνο για όσο χρονικό διάστημα είναι απαραίτητη προκειμένου να αποτραπεί η πρόκληση σοβαρής ζημίας ή να εξαλειφθούν οι αρνητικές της συνέπειες ή να διευκολυνθεί η αναγκαία προσαρμογή. Η διάρκεια ισχύος οποιουδήποτε μέτρου διασφάλισης δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τα τέσσερα έτη, εκτός από τις περιπτώσεις παράτασης.

Η παράταση των μέτρων αποφασίζεται από τις αρμόδιες αρχές του Μέλους-εισαγωγέα, και εφόσον τηρούνται οι προϋποθέσεις και διαδικασίες της Συμφωνίας, και δεν μπορεί να υπερβεί συνολικά τα οκτώ έτη. Εξάλλου, αν έχει επιβληθεί μέτρο διασφάλισης, δεν μπορεί να επιβληθεί εκ νέου στο ίδιο προϊόν τέτοιο μέτρο για χρονικό διάστημα ίσο με τη διάρκεια εφαρμογής το αρχικού μέτρου διασφάλισης, εκτός και αν η διάρκεια αυτή είναι μικρότερη των 180 ημερών και έχει παρέλθει ένα έτος από την θέσπισή του.

2.6.5. Η «βαθμιαία επιστροφή».

Όταν τα μέτρα διασφάλισης υπερβαίνουν το ένα έτος, η Συμφωνία ορίζει ότι, προκειμένου να διευκολυνθεί η προσαρμογή του θιγόμενου κλάδου, το Μέλος που τα εφαρμόζει οφείλει να τα άρει σταδιακά ανά τακτά χρονικά διαστήματα μέχρι να λήξουν. Αν η διάρκεια τους είναι μεγαλύτερη των 3 ετών, υπάρχει υποχρέωση του Μέλους να επανεξετάσει την αναγκαιότητά τους στο μέσο της χρονικής τους ισχύος και, ανάλογα με τις συνθήκες, να το ανακαλέσει ή να επιταχύνει τη σταδιακή του άρση. Η σταδιακή άρση ισχύει και όταν δοθεί παράταση.

2.6.6. Τα προσωρινά μέτρα διασφάλισης.

Όταν ενδεχόμενες καθυστερήσεις από την κανονική διαδικασία επιβολής μέτρων διασφάλισης (π.χ. έρευνα) μπορούν να προκαλέσουν ανεπανόρθωτη ζημία, επιτρέπεται η θέσπιση προσωρινών μέτρων διασφάλισης, με την προϋπόθεση ότι υπάρχουν αναμφισβήτητα στοιχεία σε σχέση με την πρόκληση σοβαρής ζημίας. Προβλέπονται παράλληλα και ορισμένοι περιορισμοί, όπως ότι: α) τα μέτρα αυτά μπορούν να πάρουν τη μορφή μόνο δασμολογικών αυξήσεων, δηλαδή αποκλείονται οι ποσοτικοί περιορισμοί ή β) ότι η διάρκεια τους δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 200 ημέρες.

2.6.7. Τα αντισταθμιστικά ανταλλάγματα και τα ανταποδοτικά μέτρα.

Όταν ένα Μέλος-εισαγωγέας προτίθεται να θεσπίσει ένα μέτρο διασφάλισης, πρέπει να έρθει σε διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα Μέλη, δηλαδή αυτά που εξαρτούν σημαντικά συμφέροντα από την εξαγωγή του συγκεκριμένου προϊόντος.

Σκοπός των διαβουλεύσεων είναι η διεξαγωγή διαπραγματεύσεων, προκειμένου το Μέλος-εισαγωγέας να προσφέρει κάποιο αντισταθμισμα (αποζημίωση) στο θιγόμενο Μέλος, που συνίσταται στην επαναδιαπραγμάτευση μιας δασμολογικής παραχώρησης.

Αν οι διαπραγματεύσεις δεν δώσουν αποτέλεσμα, το θιγόμενο Μέλος μπορεί να προχωρήσει ελεύθερα μέσα σε 90 ημέρες στην υιοθέτηση ανταποδοτικών μέτρων, με τη μορφή είτε απόσυρσης δασμολογικών παραχωρήσεων είτε επιβολής ποσοτικών περιορισμών, ανάλογα προς τα μέτρα διασφάλισης.

Η σημασία των ρυθμίσεων αυτών, που προβλέπονταν ήδη στο άρθρο XIX της Γενικής Συμφωνίας, είναι να καταστήσει πολύ δαπανηρή την προσφυγή στα μέτρα διασφάλισης, δεδομένου ότι τα αντισταθμιστικά και τα ανταποδοτικά μέτρα δεν περιορίζονται από την αρχή της επιλεκτικότητας.

2.6.8. Τα μέτρα διασφάλισης και οι αναπτυσσόμενες χώρες.

Η εφαρμογή των μέτρων διασφάλισης στις αναπτυσσόμενες χώρες αποτέλεσε αντικείμενο αντιπαραθέσεων στο πλαίσιο του Γύρου της Ουρουγουάης, με αποτέλεσμα τελικά την επίτευξη ενός συμβιβασμού που αντανάκλαται στις ρυθμίσεις της Συμφωνίας για τα μέτρα διασφάλισης³⁵. Συγκεκριμένα:

❖ Τα μέτρα διασφάλισης δεν εφαρμόζονται σε προϊόν καταγόμενο από αναπτυσσόμενη χώρα, αν οι ποσότητες του δεν υπερβαίνουν ορισμένα ποσοστά: 3% των συνολικών εισαγωγών του Μέλους ως προς το συγκεκριμένο προϊόν, και ταυτόχρονα υπό την προϋπόθεση ότι οι συνολικές εισαγωγές του προϊόντος αυτού από όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες δεν υπερβαίνει το 9% των συνολικών εισαγωγών του Μέλους. Ρύθμιση που ευνοεί τις ανεπτυγμένες χώρες, εφόσον οι αναπτυσσόμενες χώρες συγκεντρώνουν συνήθως τις εξαγωγές τους σε λίγα προϊόντα, με αποτέλεσμα να υπερβαίνουν σε πολλές περιπτώσεις το κατώφλι του 3% η 9%.

❖ Υπάρχει διαφοροποιημένη αντιμετώπιση των μέτρων διασφάλισης που επιβάλλονται από τις αναπτυσσόμενες χώρες, και που συνίσταται στη μεγαλύτερη διάρκεια κατά 2 έτη εφαρμογής τους. Μπορεί δηλαδή να φθάσει, περιλαμβανομένης και της παράτασης σε 10 έτη.

Η αδυναμία των ρυθμίσεων της Συμφωνίας ως προς τις αναπτυσσόμενες χώρες έγκειται στο ότι ισχύουν και γι' αυτές οι διατάξεις περί αντισταθμιστικών ανταλλαγμάτων και ανταποδοτικών μέτρων, με αποτέλεσμα ότι το βάρος εφαρμογής των μέτρων δεδομένης της οικονομικής τους αδυναμίας να καθίσταται υπερβολικό.

35. www.europa.eu.int

2.6.9. Η εξασφάλιση της διαφάνειας.

❖ Οι διαδικασίες γνωστοποίησης και διαβούλευσης.

Θεσπίζεται η υποχρέωση όλων των Μελών να ενημερώσουν, μέσα σε προθεσμία 60 ημερών, την Επιτροπή μέτρων διασφάλισης σχετικά με τους νόμους, κανονισμούς και διοικητικές διαδικασίες που ισχύουν για τα μέτρα διασφάλισης, καθώς και σχετικά με τα μέτρα που διατηρούν σε ισχύ ή λαμβάνουν δυνάμει άλλων άρθρων της Συμφωνίας κυρίως ως προς τα μέτρα γκρίζας ζώνης.

Και τρίτα Μέλη μπορούν να ενημερώνουν την Επιτροπή, αν το Μέλος που έχει την υποχρέωση δεν το κάνει, και το ίδιο ισχύει και για τις ιδιωτικού χαρακτήρα συμφωνίες που θεσπίζουν μέτρα ισοδύναμα προς μέτρα διασφάλισης.

Υποχρέωση ενημέρωσης υπάρχει και ως προς την υιοθέτηση των συγκεκριμένων μέτρων διασφάλισης (λήψη απόφασης εφαρμογής κλπ.). Η ενημέρωση πρέπει να συνοδεύεται και από τα σχετικά στοιχεία, ενώ η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει και συμπληρωματικά στοιχεία. Πάντως, τα Μέλη δεν είναι υποχρεωμένα να παράσχουν πληροφορίες εμπιστευτικού χαρακτήρα, η αποκάλυψη των οποίων θα έθετε εμπόδια στην επιβολή του νόμου ή θα έβλαπτε τα νόμιμα εμπορικά συμφέροντα συγκεκριμένων επιχειρήσεων.

Ως προς τις διαβουλεύσεις, προβλέπεται ότι το Μέλος που θεσπίζει το μέτρο διασφάλισης παρέχει στο θιγόμενο Μέλος τις κατάλληλες δυνατότητες για προηγούμενη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με αντικείμενο την εξέταση των στοιχείων που προκάλεσαν την επιβολή των μέτρων και την επίτευξη συμφωνίας για το ύψος των παραχωρήσεων (αντισταθμιστικά ανταλλάγματα), ενώ περιέχονται και διατάξεις για τη χρονική διάρκεια των διαβουλεύσεων.

❖ Η επιτήρηση της εφαρμογής των μέτρων διασφάλισης.

Την επιτήρηση ασκεί η Επιτροπή μέτρων διασφάλισης, που υπάγεται στο Συμβούλιο Εμπορευματικών Συναλλαγών και που αποτελείται από εκπροσώπους των Μελών που θέλουν να μετάσχουν σ' αυτή. Η Επιτροπή έχει ως καθήκον την παρακολούθηση της συνολικής εφαρμογής της Συμφωνίας, την υποβολή σχετικής έκθεσης στο Συμβούλιο Εμπορευματικών Συναλλαγών και τη διατύπωση συστάσεων για την βελτίωση της εφαρμογής της Συμφωνίας.

Παράλληλα κρίνει, μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου Μέλους, αν έχουν τηρηθεί κατά τη θέσπιση του μέτρου διασφάλισης οι διαδικαστικές ρυθμίσεις της Συμφωνίας. Παρέχει βοήθεια στα Μέλη για το θέμα των διαβουλεύσεων, εξετάζει τα ισχύοντα μέτρα διασφάλισης και τα μέτρα γκρίζας ζώνης και παρακολουθεί τη σταδιακή τους κατάργηση. Εξετάζει το στοιχείο της «αναλογικότητας» κατά την αναστολή των παραχωρήσεων και εν γένει εκτελεί κάθε καθήκον που της ανατίθεται από το Συμβούλιο Εμπορευματικών Συναλλαγών.

2.6.10. Η επίλυση των διαφορών.

Σε αντίθεση προς το άρθρο XIX που δεν περιέχει καμία ειδική αναφορά στο ζήτημα της επίλυσης των διαφορών, η Συμφωνία θεσπίζει, όπως εξάλλου και όλες οι άλλες συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης, την επίλυση των διαφορών στη βάση των διατάξεων των άρθρων XXII της GATT του 1994, όπως επεξηγούνται και τίθενται σε ισχύ με το Μνημόνιο συμφωνίας για την επίλυση των διαφορών. Με τον τρόπο αυτό διαφυλάσσεται η ενότητα του συστήματος της GATT, σε αντίθεση προς τη ρύθμιση της Πολυϊνικής Συμφωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3. Η Γενική Συμφωνία για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών.

3.1. Το ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο σύναψης της Γενικής Συμφωνίας.

Ο τομέας των υπηρεσιών καλύπτει μια τεράστια βεντάλια από προσφερόμενες υπηρεσίες, που εκτείνονται από τις τραπεζικές εργασίες, την πληροφορική και τις τηλεπικοινωνίες μέχρι τον τουρισμό, τους κομμωτές και τις επιδιορθώσεις αυτοκινήτων³⁶.

Οι υπηρεσίες συμβάλλουν με αυξανόμενους ρυθμούς στις εσωτερικές οικονομικές δραστηριότητες τόσο των ανεπτυγμένων όσο και των αναπτυσσόμενων χωρών, ενώ υπολογίζεται ότι για τις πρώτες η συμμετοχή τους στο ΑΕΠ ξεπερνά κατά κανόνα το 50%.

Οι υπηρεσίες παρουσιάζουν μια σειρά από χαρακτηριστικά που τις διαφοροποιούν σε έντονο βαθμό από τα εμπορεύματα και που καθιστούν απαραίτητη μια διαφορετική νομική αντιμετώπιση: α) το προϊόν τους είναι κατά κανόνα μη-ορατό και μη-απτό και β) η παροχή υπηρεσιών απαιτεί, στις περισσότερες περιπτώσεις, άμεση φυσική επαφή ανάμεσα στον παραγωγό και τον καταναλωτή, γεγονός που θέτει το ζήτημα των προσωρινών μετακινήσεων είτε των παραγωγών είτε των πελατών. Και αυτό με την σειρά του θέτει άλλα προβλήματα, όπως της μετανάστευσης, παροχής άδειας εργασίας, άμεσων επενδύσεων κλπ.

Η παγκοσμιοποίηση όμως του διεθνούς εμπορίου, και γενικά των διεθνών οικονομικών σχέσεων, κατέστησε εμφανή την ενότητα των δύο τομέων του διεθνούς εμπορίου-εμπορευμάτων και υπηρεσιών και την επίδραση που είχε η έλλειψη ρυθμίσεων για τον ένα (υπηρεσίες) στην ανάπτυξη του άλλου (εμπορεύματα).

Μια πρώτη προσπάθεια για την αντιμετώπιση των πιέσεων και απαιτήσεων των διεθνών εμπορικών σχέσεων και την εμπλοκή της GATT στο θέμα των υπηρεσιών επιχειρήθηκε στη διάρκεια του Γύρου του Τόκυο, όπου έγινε αναφορά στον τομέα των υπηρεσιών τόσο στον Κώδικα για τις επιδοτήσεις και στον Κώδικα για την τελωνειακή εκτίμηση των εμπορευμάτων, όσο και ιδιαίτερα στο πλαίσιο του Κώδικα για τις κρατικές προμήθειες, που περιέλαβε στις ρυθμίσεις του τις υπηρεσίες οι οποίες παρέχονται σε στενή σχέση με τα εμπορεύματα.

Η επανεμφάνιση της πολυμερούς ρύθμισης των υπηρεσιών οφείλεται κατά κύριο λόγο στις ΗΠΑ, που άρχισαν αμέσως μετά την λήξη του Γύρου του Τόκυο μια έντονη προσπάθεια να πείσουν τα Μέλη της GATT να περιλάβουν τις υπηρεσίες στις προσεχείς εμπορικές διαπραγματεύσεις.

36. Α. Μπρεδήμας..., ό.π., σελ: 83-85.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες αντιτάχθηκαν σ' αυτή την πρόταση, υποστηρίζοντας ότι η GATT δεν είχε στο νομικό επίπεδο αρμοδιότητα και οι ρυθμίσεις της δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν στις υπηρεσίες.

Εν τούτοις, η Υπουργική συνάντηση της GATT του 1982 περιέλαβε απόφαση που προσκαλούσε τα Μέλη να εξετάσουν τις εθνικές τους ρυθμίσεις για τις υπηρεσίες και να ανταλλάξουν πληροφορίες τόσο μεταξύ τους όσο και με την GATT. Τέτοιες μελέτες έγιναν ουσιαστικά μόνο από τις ανεπτυγμένες χώρες ενώ οι αναπτυσσόμενες χώρες εκδήλωναν έντονη άρνηση σε σχέση με την περίληψη των υπηρεσιών στον προσεχή Γύρο, καθώς και την έκταση και το περιεχόμενο ορισμένων κατηγοριών υπηρεσιών.

Τελικά επήλθε ένας συμβιβασμός, και στην συνάντηση της Punta del Este αποφασίστηκε ο πλήρης διαχωρισμός των διαπραγματεύσεων για τις υπηρεσίες από τις αντίστοιχες για τα εμπορεύματα, ενώ η Διακήρυξη διατύπωνε ως εξής την εντολή για τις υπηρεσίες: «Οι διαπραγματεύσεις σ' αυτό τον τομέα θα στοχεύουν στην δημιουργία ενός πολυμερούς πλαισίου αρχών και κανόνων για το εμπόριο υπηρεσιών, περιλαμβανομένης της επεξεργασίας κατά το δυνατόν πειθαρχιών για χωριστούς τομείς, με προοπτική την ανάπτυξη αυτού του εμπορίου υπό συνθήκες διαφάνειας και προοδευτικής απελευθέρωσης και ως ενός μέσου για την προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης όλων των εμπορικών εταίρων, και την ανάπτυξη των αναπτυσσομένων χωρών.

Οι πρώτες διαπραγματεύσεις έδειξαν τις αποκλίνουσες αντιλήψεις ανεπτυγμένων και αναπτυσσομένων χωρών σε μια σειρά βασικών ζητημάτων, όπως το θέμα του ορισμού των υπηρεσιών, τις βασικές αντιλήψεις πάνω στις οποίες θα βασίζονταν οι αρχές και κανόνες του εμπορίου των υπηρεσιών, το πεδίο εφαρμογής της μελλοντικής συμφωνίας, το θέμα των ισχυουσών διεθνών πειθαρχιών και συμφωνιών, και τέλος τα μέτρα και τις πρακτικές που συμβάλλουν ή περιορίζουν την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου.

Ακολουθώντας σε γενικές γραμμές τη δομή της Γενικής Συμφωνίας για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών, θα εξετασθούν τα εξής θέματα: 1) Οι στόχοι, 2) Το πεδίο εφαρμογής της Συμφωνίας, 3) Οι γενικές υποχρεώσεις και πειθαρχίες, 4) Οι ειδικές διαπραγματευμένες δεσμεύσεις, 5) Ο μηχανισμός προοδευτικής απελευθέρωσης, 6) Οι θεσμικές διατάξεις, 7) Οι ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα και έχουν σχέση με την κυκλοφορία των φυσικών προσώπων, τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, τις τηλεπικοινωνίες, τις υπηρεσίες αεροπορικών μεταφορών και τις υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών.

3.2. Οι στόχοι της Γενικής Συμφωνίας.

Ο συμβιβασμός του Γύρου της Ουρουγουάης αντανάκλαται με σαφήνεια στους στόχους της Συμφωνίας, όπως καθορίζονται στο προοίμιο αυτής. Η Συμφωνία θεωρείται μέσο προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης όλων των εμπορικών εταίρων, αλλά μνημονεύεται ιδιαίτερα η ανάπτυξη των αναπτυσσομένων χωρών.

Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται επίσης στο ζήτημα της προώθησης και διευκόλυνσης των χωρών αυτών στον τομέα των υπηρεσιών και της αύξησης των εξαγωγών τους μέσω της ενίσχυσης της αποδοτικότητας και ανταγωνιστικότητας του εγχώριου τομέα των υπηρεσιών ενώ παράλληλα λαμβάνονται υπόψη οι σοβαρές δυσκολίες των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών³⁷.

Ένας δεύτερος στόχος της Συμφωνίας είναι η επέκταση των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών στο πλαίσιο της προοδευτικής απελευθέρωσης τους. Η επίτευξη υψηλότερων επιπέδων απελευθέρωσης προβλέπεται να γίνεται μέσω διαδοχικών πολυμερών διαπραγματεύσεων.

Τρίτο, αναγνωρίζεται η ανάγκη ύπαρξης μιας ισορροπίας ανάμεσα σ' όλα τα Μέλη, ισορροπίας που εκφράζεται με την προώθηση των συμφερόντων του υπό αμοιβαία ευνοϊκούς όρους, ενώ ταυτόχρονα προβλέπεται η εξασφάλιση μιας γενικότερης ισορροπίας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του κάθε Μέλους.

Τέλος, γίνεται ειδική μνεία της ανάγκης να λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι στόχοι εθνικής πολιτικής στον τομέα των υπηρεσιών και αναγνωρίζεται το δικαίωμα των Μελών να ρυθμίζουν, αλλά και να εισάγουν νέες ρυθμίσεις στον τομέα αυτό.

3.3. Το πεδίο εφαρμογής της Συμφωνίας.

Η Συμφωνία καλύπτει το σύνολο των υπηρεσιών, καθορίζει δε με αναλυτικό τρόπο την έννοια των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών. Ως τέτοιες συναλλαγές θεωρούνται οι εξής παροχές υπηρεσιών:

- ◆ Όταν προέρχονται από το έδαφος ενός Μέλους και παρέχονται στο έδαφος ενός άλλου Μέλους, όπως στην περίπτωση των τηλεπικοινωνιών. Ως παροχή υπηρεσίας θεωρείται η παραγωγή, διανομή, εμπορία, πώληση και διάθεση υπηρεσίας.

- ◆ Όταν παρέχονται στο έδαφος ενός μόνο Μέλους, αλλά ο χρήστης των υπηρεσιών δηλαδή το πρόσωπο που λαμβάνει ή χρησιμοποιεί υπηρεσία προέρχεται από άλλο Μέλος όπως π.χ. οι τουριστικές υπηρεσίες.

- ◆ Όταν παρέχονται από φορείς προερχόμενους από ένα Μέλος διαμέσου της εμπορικής παρουσίας τους στο έδαφος άλλου Μέλους. Η περίπτωση αυτή αντιστοιχεί, μεταξύ άλλων, στην παροχή τραπεζικών υπηρεσιών.

- ◆ Όταν παρέχονται από φορείς ενός Μέλους, μέσω παρουσίας φυσικών προσώπων ενός Μέλους στο έδαφος ενός άλλου Μέλους. Η περίπτωση αυτή αναφέρεται π.χ. στην μετακίνηση (κυκλοφορία) προσώπων σε σχέση με την κατασκευή ενός έργου ή και γενικότερα στην παροχή υπηρεσιών συμβούλων.

Παράλληλα δίδονται, αναλυτικοί ορισμοί των χρησιμοποιούμενων παραπάνω όρων. Συγκεκριμένα:

- ◆ Ως εμπορική παρουσία θεωρείται κάθε τύπος επιχειρηματικής ή εμπορικής δραστηριότητας, ιδίως μέσω σύστασης, αγοράς ή διατήρησης νομικού προσώπου

37. www.wto.org/English

στο έδαφος άλλου Μέλους με σκοπό την παροχή υπηρεσιών, ή μέσω δημιουργίας ή διατήρησης υποκαταστήματος ή υπηρεσίας εκπροσώπησης για τον ίδιο σκοπό.

- ◆ Ως φορέας παροχής υπηρεσιών θεωρείται κάθε πρόσωπο που παρέχει υπηρεσία, ακόμα και αν η υπηρεσία δεν παρέχεται απ' ευθείας από ένα νομικό πρόσωπο, αλλά μέσω ενός υποκαταστήματος ή υπηρεσίας εκπροσώπησης.

- ◆ Ως πρόσωπο νοείται φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

- ◆ Ως φυσικό πρόσωπο θεωρείται αυτόν που κατοικεί στο έδαφος οποιουδήποτε Μέλους, και βάσει την νομοθεσίας του συγκεκριμένου Μέλους, είναι υπήκοος ή μόνιμος κάτοικος του. Ως προς τους μόνιμους κατοίκους απαιτείται να παρέχεται από το συγκεκριμένο Μέλος η ίδια κατ' ουσίαν μεταχείριση που παρέχεται στους υπηκόους του ως προς τα μέτρα τα σχετικά με την παροχή υπηρεσιών.

- ◆ Ως νομικό πρόσωπο προσδιορίζεται κάθε νομική οντότητα που έχει συσταθεί βάσει της νομοθεσίας ενός Μέλους, και που ανήκει είτε στο δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα, και που έχει κερδοσκοπικό ή μη χαρακτήρα. Στην έννοια αυτή περιλαμβάνονται οι οικονομικοί συνασπισμοί μεγάλων επιχειρήσεων, οι προσωπικές εταιρείες, οι κοινές επιχειρήσεις και οι ενώσεις.

Μοναδική εξαίρεση, στο πεδίο εφαρμογής της Συμφωνίας αποτελούν οι υπηρεσίες που παρέχονται κατά την άσκηση κρατικής εξουσίας, και ως τέτοιες θεωρούνται αυτές που δεν παρέχονται σε εμπορική βάση ούτε ανταγωνιστικά προς τους φορείς παροχής υπηρεσιών.

3.4. Οι γενικές υποχρεώσεις και πειθαργίες.

Περιλαμβάνονται τα εξής:

1) Η μεταχείριση του μάλλον ευνοουμένου κράτους(PMEK).

Σημαίνει ότι κάθε Μέλος παρέχει αμέσως και άνευ όρων σε υπηρεσίες και φορείς παροχής υπηρεσιών των άλλων Μελών μεταχείριση όχι λιγότερο ευνοϊκή από αυτή που παρέχει σε αντίστοιχους φορείς άλλων κρατών (όχι μόνο των Μελών). Η μεταχείριση αυτή καλύπτει το σύνολο των μέτρων του κάθε Μέλους, δηλαδή αυτά που λαμβάνονται υπό μορφή νόμου, κανονισμού, κανόνα, διαδικασίας, απόφασης, διοικητικής πράξης, ή υπό οποιαδήποτε άλλη μορφή³⁸.

Στη Συμφωνία για τις υπηρεσίες προβλέπονται ορισμένες εξαιρέσεις. Η βασική κατηγορία εξαιρέσεων αφορά μέτρα που πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις. Οι εξαιρέσεις αυτές είναι οι περιλαμβανόμενες στους εγκεκριμένους Καταλόγους που επισυνάπτονται στη Συμφωνία για τον ΠΟΕ, όπου η διάρκεια του δεν μπορεί να υπερβεί τα 10 έτη, αλλά μπορεί να γίνει αντικείμενο διαπραγματεύσεων σε μεταγενέστερους Γύρους.

38. Κ. Τσουντας..., ό.π.

Παράλληλα, μπορεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις να χορηγούνται νέες απαλλαγές με απόφαση της Υπουργικής Διάσκεψης που λαμβάνεται με πλειοψηφία των ¾ των Μελών. Και στις δύο περιπτώσεις, το Συμβούλιο Συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών επανεξετάζει τις εξαιρέσεις / απαλλαγές που έχουν διάρκεια μεγαλύτερη των 5 ετών μέχρι το τέλος αυτού του χρονικού διαστήματος, για να εξακριβώσει αν ισχύουν ακόμη οι συνθήκες που επέβαλαν την χορήγησή τους.

Μια δεύτερη κατηγορία εξαιρέσεων αφορά τις ευνοϊκότερες ρυθμίσεις που ισχύουν υπέρ γειτονικών χωρών προκειμένου να διευκολυνθούν οι συναλλαγές σε υπηρεσίες που περιορίζονται σε συνεχόμενες παραμεθόριες ζώνες και παράγονται και καταναλώνονται επιτόπου.

Μια τρίτη ειδική κατηγορία εξαιρέσεων αποτελούν οι ρυθμίσεις για τις συμφωνίες οικονομικής ολοκλήρωσης.

2) Η διαφάνεια.

Η διαφάνεια έχει την έννοια της δημοσίευσης, ενημέρωσης και πληροφόρησης. Πιο αναλυτικά, κάθε Μέλος:

- ◆ Δημοσιεύει όλα τα μέτρα γενικής εφαρμογής ως προς την παροχή υπηρεσιών που διέπονται από την Συμφωνία, δηλαδή νόμους, κανονισμούς, καθώς και τις τροποποιήσεις τους, ενώ επιβάλλεται και η δημοσίευση των διεθνών συμφωνιών που επηρεάζουν τις συναλλαγές υπηρεσιών και έχουν υπογραφεί από ένα Μέλος.

- ◆ Η ενημέρωση αφορά την ανακοίνωση στο Συμβούλιο Συναλλαγών της υιοθέτησης νόμων, ρυθμίσεων κλπ. που επηρεάζουν σημαντικά τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών. Η ενημέρωση γίνεται τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο.

- ◆ Η πληροφόρηση παρέχεται προς τα άλλα Μέλη που ζητούν συγκεκριμένες πληροφορίες για τα προαναφερθέντα νομοθετικά κλπ. μέτρα ή διεθνείς συμφωνίες. Τα Μέλη υποχρεούνται, προς το σκοπό αυτό, να ορίσουν μέσα σε 2 χρόνια από την έναρξη της συμφωνίας για τον ΠΟΕ ένα ή περισσότερα κέντρα πληροφόρησης, αν και οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν μεγαλύτερο χρονικό περιθώριο.

- ◆ Τέλος γνωστοποίηση των ως άνω μέτρων μπορεί να γίνει από τρίτα Μέλη που θεωρούν ότι επηρεάζουν την λειτουργία της Συμφωνίας, υπό την προϋπόθεση φυσικά ότι τα Μέλη που έχουν αναλάβει τη σχετική δέσμευση δεν έχουν προβεί στις απαραίτητες ενέργειες.

3) Η αυξανόμενη συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών.

Η συμμετοχή αυτή πρέπει να διευκολύνεται από τα Μέλη, μέσα από συγκεκριμένες δεσμεύσεις που έχουν διαπραγματευθεί και που αφορούν τη δυνατότητα πρόσβασης των χωρών αυτών στην τεχνολογία, την βελτίωση της πρόσβασης τους στα δίκτυα διανομής και πληροφοριών και στην απελευθέρωση της πρόσβασης στις αγορές που παρουσιάζουν εξαγωγικό ενδιαφέρον γι' αυτές.

Προς επίτευξη αυτού του στόχου, τα ανεπτυγμένα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση, αλλά μόνο στο μέτρο του δυνατού να συστήνουν κέντρα επικοινωνίας, ούτως ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση των αναπτυσσόμενων χωρών σε πληροφορίες σχετικά με ορισμένες πλευρές της παροχής υπηρεσιών, ενώ ιδιαίτερη προτεραιότητα δίδεται, ως προς τα παραπάνω στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

4) Οι οικονομικές ολοκληρώσεις.

Οι ρυθμίσεις της Συμφωνίας σχετικά με τις οικονομικές ολοκληρώσεις αποτελούν το αντίστοιχο του άρθρου XXIV της GATT για τις τελωνειακές ενώσεις και ζώνες ελευθέρων συναλλαγών. Επιτρέπεται δηλαδή στα Μέλη να συνάπτουν συμφωνίες για την απελευθέρωση των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών με άλλο ή άλλα Μέλη, με τις εξής προϋποθέσεις: α) ότι καλύπτεται σημαντικός αριθμός τομέων, που περιλαμβάνει και το μέγεθος των συναλλαγών, ενώ απαγορεύεται ο εκ των προτέρων αποκλεισμός κάποιου τομέα, β) καταργείται κάθε μορφής διακριτική μεταχείριση ή απαγορεύεται η υιοθέτηση νέων μέτρων τέτοιας μεταχείρισης. Η κατάργηση αυτή γίνεται είτε με την έναρξη της Συμφωνίας, είτε βάση λογικού χρονοδιαγράμματος. Πάντως, προβλέπονται ορισμένες εξαιρέσεις στην υποχρέωση κατάργησης, ιδίως σχετικά με μέτρα που αφορούν στη διασφάλιση του ισοζυγίου πληρωμών, την προστασία της δημόσιας ηθικής και δημόσιας τάξης, της ζωής, υγείας, την ασφάλεια κλπ. και γ) ότι οι παραπάνω συμφωνίες δεν αυξάνουν τα εμπόδια στις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών σε σχέση με το παρελθόν, για τις χώρες που δεν είναι Μέλη στη Συμφωνία.

Η σύναψη ή τροποποίηση των συμφωνιών οικονομικής ολοκλήρωσης πρέπει να γνωστοποιηθεί από τα Μέλη στο Συμβούλιο Συναλλαγών, το οποίο μπορεί να συστήσει ομάδα εργασίας για εξέτασή τους, καθώς και να εξετάσει τις εκθέσεις των Μελών σε σχέση με την εκτέλεση του χρονοδιαγράμματος εφαρμογής, και να προβαίνει σε συστάσεις, αν το κρίνει σκόπιμο.

Τέλος, προβλέπεται ότι οι φορείς παροχής υπηρεσιών προς τα Μέλη της Συμφωνίας που είναι νομικά πρόσωπα τα οποία έχουν συσταθεί βάση της νομοθεσίας ενός άλλου Μέλους, που μετέχει σε συμφωνία οικονομικής ενοποίησης, χαίρουν της ειδικής μεταχείρισης που προβλέπει αυτή η τελευταία συμφωνία, αλλά υπό την προϋπόθεση ότι ασκούν σημαντικές επιχειρηματικές δραστηριότητες στο έδαφος των άλλων μελών αυτής της συμφωνίας.

Ειδικές και διαφοροποιημένες ρυθμίσεις προβλέπονται για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Ειδικότερα, τους δίδεται η δυνατότητα να εφαρμόζουν με μεγαλύτερη ευελιξία τις γενικές ρυθμίσεις σχετικά με την κατάργηση κάθε μορφής διακριτικής μεταχείρισης, λαμβανομένου υπόψη και του γενικού και ειδικού (τομείς υπηρεσιών) επιπέδου ανάπτυξης τους.

Επίσης, αν η συμφωνία οικονομικής συνεργασίας αφορά αποκλειστικά αναπτυσσόμενες χώρες, μπορεί να δοθεί ευνοϊκότερη μεταχείριση σε νομικά πρόσωπα που ανήκουν ή ελέγχονται από φυσικά πρόσωπα των χωρών αυτών.

5) Οι εσωτερικές ρυθμίσεις και οι αναγνωρίσεις.

Η παροχή υπηρεσιών επηρεάζεται σε σημαντικό βαθμό από τις εσωτερικές ρυθμίσεις, δηλαδή από μέτρα γενικής εφαρμογής (νόμοι, κανονισμοί, κλπ) ή από ειδικότερες ρυθμίσεις.

Οι τομείς υπηρεσιών για τους οποίους τα Μέλη έχουν αναλάβει συγκεκριμένες υποχρεώσεις, τα Μέλη πρέπει να εφαρμόζουν τα μέτρα γενικής εφαρμογής κατά τρόπο λογικό, αντικειμενικό και αμερόληπτο. Επιπλέον, τα Μέλη πρέπει να εξασφαλίζουν τα απαραίτητα μέσα και διαδικασίες δηλαδή, διαιτητικά ή διοικητικά δικαστήρια προκειμένου να επανεξετάζονται οι σχετικές με την παροχή υπηρεσιών διοικητικές αποφάσεις³⁹.

Ως προς ειδικότερα θέματα, προβλέπεται ότι οι αρμόδιες αρχές των Μελών αποφαίνονται σε εύλογο χρονικό διάστημα επί των αιτήσεων για παροχή αδειας σχετικά με υπηρεσίες, όταν αυτή απαιτείται από τις συγκεκριμένες υποχρεώσεις. Παράλληλα, επειδή οι εσωτερικές ρυθμίσεις που αφορούν τα προσόντα, διαδικασίες και άλλους όρους έκδοσης αδειών δεν θα πρέπει να αποτελούν περιττά εμπόδια στον τομέα των υπηρεσιών, το Συμβούλιο Συναλλαγών θεσπίζει τις αναγκαίες ρυθμίσεις που εξασφαλίζουν αυτό το στόχο. Μέχρις ότου εκδοθούν αυτές οι ρυθμίσεις, τα Μέλη υποχρεούνται να σέβονται, κατά την χορήγηση των αδειών, ορισμένα κριτήρια. Όσον αφορά, τις συγκεκριμένες υποχρεώσεις που έχουν σχέση με υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών, τα Μέλη πρέπει να υιοθετούν τις κατάλληλες διαδικασίες για την επαλήθευση των προσόντων των επαγγελματιών αυτών που προέρχονται από άλλα Μέλη.

Προκειμένου, εξάλλου, να εκδώσουν τα Μέλη τις άδειες, εξουσιοδοτήσεις και άλλα μέτρα απαραίτητα για την παροχή υπηρεσιών, μπορούν να αναγνωρίζουν την εκπαίδευση, εμπειρία, άδεια ή πιστοποιητικό που έχει εκδοθεί σε άλλη συγκεκριμένη χώρα, είτε μονομερώς είτε κατόπιν συμφωνίας με την ενδιαφερόμενη χώρα, χωρίς να αποκλείεται, αν κριθεί σκόπιμο, να χρησιμοποιούνται κριτήρια αναγνώρισης που αποφασίζονται σε πολυμερές επίπεδο.

6) Τα μονοπώλια και η κατ' αποκλειστικότητα παροχή υπηρεσιών.

Η ρύθμιση αυτή αφορά την υποχρέωση των Μελών να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου οι φορείς μονοπωλιακής παροχής υπηρεσιών, να μην ενεργούν αντίθετα κατά την παροχή των υπηρεσιών τους, των δικαιωμάτων τους.

39. Α. Μπρεδήμας...., ό.π., σελ: 91-93.

Ως φορέας μονοπωλιακής παροχής υπηρεσιών ορίζεται κάθε πρόσωπο του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί ή αναγνωρισθεί, επισήμως ή στην πράξη, από το Μέλος στο έδαφος του οποίου παρέχει τις υπηρεσίες ως αποκλειστικός φορέας παροχής της συγκεκριμένης υπηρεσίας. Αν η ρύθμιση αυτή θεωρηθεί από ένα άλλο Μέλος ότι δεν γίνεται σεβαστή, μπορεί, μετά από αίτηση του, να παρέμβει το Συμβούλιο Συναλλαγών, το οποίο και γενικά δικαιούται να ενημερώνεται για κάθε περίπτωση χορήγησης μονοπωλιακών δικαιωμάτων ή κατ' αποκλειστικότητα παροχής υπηρεσιών.

7) Οι επιχειρηματικές πρακτικές.

Αφορούν πρακτικές που περιορίζουν το εμπόριο υπηρεσιών και τον ανταγωνισμό στο πεδίο αυτό, ανεξάρτητα από μονοπωλιακές κλπ. καταστάσεις. Προκειμένου να αντιμετωπισθεί αυτή η αρνητική κατάσταση, θεσπίζεται η υποχρέωση του κάθε Μέλους να αρχίσει, μετά από αίτηση άλλου Μέλους, διαβουλεύσεις που θα στοχεύουν στην άρση των εν λόγω πρακτικών. Οι διαβουλεύσεις αυτές συνίστανται στην εξέταση της σχετικής αίτησης με κατανόηση, στην παροχή μη-εμπιστευτικού χαρακτήρα πληροφοριών, και γενικά το Μέλος, αν και μη δευστευόμενο ως προς το αποτέλεσμα, πρέπει να λαμβάνει πλήρως υπόψη την εν λόγω αίτηση.

8) Οι πληρωμές και μεταβιβάσεις. Η διασφάλιση του ισοζυγίου πληρωμών.

Θεσπίζεται η υποχρέωση των Μελών να μην επιβάλουν περιορισμούς στις διεθνείς μεταβιβάσεις και πληρωμές που αφορούν τις τρέχουσες πληρωμές τις σχετικές με συγκεκριμένες δεσμεύσεις χωρίς όμως να θίγονται τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των Μελών που προκύπτουν από την συμμετοχή τους στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Αλλά και σ' αυτή την περίπτωση, τα Μέλη δεν μπορούν να επιβάλουν περιορισμούς σε οποιαδήποτε συναλλαγή κεφαλαίου κατά τρόπο αντίθετο με τις συγκεκριμένες δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει ως προς τέτοιες συναλλαγές.

Εξαιρέση στην παραπάνω ρύθμιση αποτελούν τα περιοριστικά μέτρα που υιοθετεί ένα Μέλος στην περίπτωση σοβαρών δυσχερειών του ισοζυγίου πληρωμών ή άλλων εξωτερικών δημοσιονομικών δυσχερειών, προκειμένου να εξασφαλισθεί η διατήρηση επαρκούς επιπέδου χρηματοδοτικών αποθεμάτων, με στόχο την εφαρμογή προγραμμάτων οικονομικής ανάπτυξης του. Αλλά αυτά τα περιοριστικά μέτρα δεν επαφίενται στην απόλυτη διακριτική ευχέρεια του ενδιαφερόμενου Μέλους. Απαιτείται, μεταξύ άλλων, να μην εισάγουν διακρίσεις, να μην βλάπτουν χωρίς λόγο τα συμφέροντα των άλλων Μελών, να αντιστοιχούν στις ανάγκες και να είναι προσωρινοί, καταργούμενοι σταδιακά.

Προβλέπονται διατάξεις για τη διαφάνεια των εν λόγω μέτρων, με γνωστοποίηση στο Γενικό Συμβούλιο και με διαβουλεύσεις με την Επιτροπή περιορισμών του ισοζυγίου πληρωμών, και ακολουθούνται γενικότερα οι διαδικασίες που προβλέπονται στο Μνημόνιο συμφωνίας για το ισοζύγιο πληρωμών της GATT 1994.

9) Οι κρατικές προμήθειες και οι επιδοτήσεις.

Οι ρυθμίσεις της Γενικής Συμφωνίας για τις υπηρεσίες που αφορούν την μεταχείριση του μάλλον ευνοούμενου κράτους, την πρόσβαση στην αγορά και την εθνική μεταχείριση δεν εφαρμόζονται για τους νόμους, κανονισμούς κλπ που αφορούν τις προμήθειες οι οποίες πραγματοποιούνται από κυβερνητικούς φορείς υπηρεσιών, και εφόσον αυτές γίνονται προς το σκοπό χρησιμοποίησης τους από τις δημόσιες αρχές και όχι για μεταπώληση. Πάντως, προβλέπεται η διεξαγωγή στο μέλλον πολυμερών διαπραγματεύσεων για το θέμα αυτό, μέσα σε δύο έτη από την έναρξη ισχύος της συμφωνίας για τον ΠΟΕ.

Η ρύθμιση αυτή είναι παράλληλη προς τις διεργασίες που γίνονται για την σύναψη ενός νέου Κώδικα για τις κρατικές προμήθειες στον τομέα των εμπορευμάτων.

Παράλληλη με την παραπάνω ρύθμιση είναι η ρύθμιση για τις επιδοτήσεις που προκαλούν σε ορισμένες περιπτώσεις στρέβλωση των συναλλαγών. Προβλέπεται, αφενός η δυνατότητα για το θιγόμενο από τις επιδοτήσεις Μέλος να ζητήσει τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με το Μέλος που προβαίνει στις επιδοτήσεις, το οποίο εξετάζει τα αιτήματα με κατανόηση αφετέρου ότι τα Μέλη θα προχωρήσουν σε διαπραγματεύσεις χωρίς όμως συγκεκριμένες χρονικές δεσμεύσεις για την αποφυγή των δυσμενών επιπτώσεων, και θα παράσχουν προς τον σκοπό αυτό πληροφορίες στα υπόλοιπα Μέλη σχετικά με τις επιδοτήσεις στον τομέα των υπηρεσιών.

10) Τα επείγοντα μέτρα διασφάλισης.

Για τα μέτρα αυτά προβλέπεται η διεξαγωγή πολυμερών διαπραγματεύσεων, που θα βασίζονται στην αρχή της μη-διάκρισης, ενώ τα αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων θα αρχίσουν να ισχύουν το αργότερο 3 έτη μετά την έναρξη ισχύος της συμφωνίας για τον ΠΟΕ. Στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα, τα Μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από τις διατάξεις της Συμφωνίας για την τροποποίηση των συγκεκριμένων δεσμεύσεων που ανέλαβαν, εφόσον όμως αποδείξουν στο Συμβούλιο Συναλλαγών ότι συντρέχει λόγος άμεσης λήψης τους, και εφόσον έχει παρέλθει ένας τουλάχιστον χρόνος από την θέση σε εφαρμογή των εν λόγω δεσμεύσεων.

11) Οι εξαιρέσεις.

Η Συμφωνία θεσπίζει ορισμένες άλλες εξαιρέσεις, είτε γενικού χαρακτήρα, είτε σε σχέση με θέματα ασφάλειας. Οι γενικές εξαιρέσεις συνίστανται στην ευχέρεια των Μελών να λαμβάνουν μέτρα που είναι αναγκαία για την προστασία της δημόσιας ηθικής και της δημόσιας τάξης αλλά για την τελευταία χρειάζεται να υπάρχει πραγματικός και σημαντικός κίνδυνος για τα βασικά συμφέροντα της κοινωνίας καθώς επίσης και της ζωής και της υγείας των ανθρώπων, ζώων ή φυτών.

Το ίδιο ισχύει προκειμένου να εξασφαλισθεί η συμμόρφωση με τους μη-αντίθετους προς τη Συμφωνία, νόμους και κανονισμούς, τους σχετικούς με τις δόλιες και απατηλές πρακτικές, την προστασία της ιδιωτικής ζωής των ατόμων και την ασφάλεια. Η ακόμα και αντίθετους προς ορισμένες ρυθμίσεις της Συμφωνίας (εθνική μεταχείριση / μεταχείριση του μάλλον ευνοουμένου κράτους), εφόσον τα εν λόγω μέτρα αποσκοπούν στην εξασφάλιση της επιβολής ή είσπραξης άμεσων φόρων ή είναι αποτέλεσμα συμφωνίας ή διατάξεων για αποφυγή διπλής φορολογίας, αντίστοιχα. Πάντως, σ' όλες τις παραπάνω περιπτώσεις τα προαναφερθέντα μέτρα δεν μπορούν να εφαρμοσθούν κατά τρόπο που να συνιστά αυθαίρετη ή αδικαιολόγητη διακριτική μεταχείριση ή κεκαλυμμένο περιορισμό των συναλλαγών.

Η ειδική εξαίρεση ως προς την ασφάλεια απαλλάσσει τα Μέλη από την παροχή πληροφοριών που θα έθιγε τα συμφέροντα τους στο σημείο αυτό, ενώ τους επιτρέπει να λαμβάνουν τα αναγκαία για την ασφάλεια τους μέτρα που έχουν σχέση με την παροχή υπηρεσιών εφοδιασμού στρατιωτικών εγκαταστάσεων, ή αφορούν υλικά συντήξιμα (πυρηνικά) ή λαμβάνονται σε περίοδο πολέμου ή έκτακτης ανάγκης.

3.5. Οι ειδικές αναλήψεις υποχρεώσεων.

Ο όρος ειδικές αναλήψεις υποχρεώσεων καλύπτει δύο θέματα: την πρόσβαση στην αγορά και την εθνική μεταχείριση.

❖ Η πρόσβαση στην αγορά.

Ορίζεται κατ' αρχάς ότι κάθε Μέλος παρέχει στους φορείς παροχής υπηρεσιών άλλου Μέλους στο θέμα της πρόσβασης της αγοράς, μεταχείριση όχι λιγότερο ευνοϊκή από αυτή που προβλέπεται στη βάση του πίνακα υποχρεώσεων του, λαμβάνοντας υπόψη τους όρους, περιορισμούς και προϋποθέσεις που περιλαμβάνονται σ' αυτόν. Αν το Μέλος αποδεχθεί την πρόσβαση στην αγορά υπό τη μορφή παροχής υπηρεσιών από το έδαφος ενός άλλου Μέλους στο δικό του έδαφος, υποχρεούται ταυτόχρονα να επιτρέψει τη διασυνοριακή κυκλοφορία του κεφαλαίου, όταν αυτό αποτελεί βασικό στοιχείο της παρεχόμενης υπηρεσίας. Αντίστοιχη υποχρέωση αναλαμβάνει και όταν η παροχή υπηρεσιών γίνεται από φορέα ενός άλλου Μέλους μέσω εμπορικής παρουσίας στο έδαφος του.

Στην συνέχεια παρατίθεται ένας κατάλογος μέτρων τα οποία τα Μέλη που ανέλαβαν υποχρεώσεις πρόσβασης στην αγορά δεν διατηρούν ούτε υιοθετούν:

- α) περιορισμοί ως προς τον αριθμό φορέων παροχής υπηρεσιών.
- β) περιορισμοί σε σχέση προς τη συνολική αξία των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών.
- γ) περιορισμοί σε σχέση προς τον συνολικό αριθμό πράξεων στον τομέα των υπηρεσιών.
- δ) περιορισμοί ως προς τον συνολικό αριθμό φυσικών προσώπων που απασχολούνται σε συγκεκριμένο τομέα υπηρεσιών.

ε) περιορισμοί ως προς τη μορφή νομικού προσώπου ή κοινής επιχείρησης μέσω της οποίας παρέχεται η υπηρεσία.

στ) περιορισμοί σχετικά με το ανώτατο όριο συμμετοχής ξένου κεφαλαίου σε μετοχές ή γενικά σε επενδύσεις.

❖ Η εθνική μεταχείριση.

Η εθνική μεταχείριση στον τομέα των υπηρεσιών είναι αντίστοιχη με αυτή για τα εμπορεύματα. Σημαίνει δηλαδή ότι το κάθε Μέλος παρέχει σε υπηρεσίες και φορείς παροχής τους προερχόμενους από άλλο Μέλος μεταχείριση όχι λιγότερο ευνοϊκή από αυτή που παρέχει στις δικές του παρεμφερείς υπηρεσίες και φορείς.

Η μεταχείριση αυτή όμως αφορά μόνο τους τομείς υπηρεσιών που περιλαμβάνονται στον πίνακα συγκεκριμένων υποχρεώσεων που ανέλαβε, λαμβάνοντας υπόψη και τους όρους και περιορισμούς που καθορίζονται εκεί.

Η όχι λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση δεν σημαίνει απαραίτητα και την τυπικά όμοια μεταχείριση. Μπορεί δηλαδή το Μέλος να παραχωρεί στους φορείς παροχής υπηρεσιών άλλου Μέλους μεταχείριση τυπικά διαφορετική από αυτή που παρέχει στους δικούς του φορείς. Η υιοθέτηση της τυπικά διαφορετικής μεταχείρισης δικαιολογείται από το γεγονός ότι, κάτω από ορισμένες περιστάσεις, η παραχώρηση απόλυτα όμοιας μεταχείρισης δεν είναι επαρκής για την εξασφάλιση ισότητας ανταγωνισμού.

Τέλος, προβλέπεται η δυνατότητα μελλοντικών διαπραγματεύσεων για πρόσθετες αναλήψεις υποχρεώσεων, ιδιαίτερα σε σχέση προς τα θέματα προσόντων, προτύπων και αδειών. Αυτές οι πρόσθετες αναλήψεις υποχρεώσεων έχουν ελαφρύτερο χαρακτήρα, επειδή δεν καταχωρούνται στους πίνακες των Μελών.

3.6. Ο μηχανισμός της προοδευτικής απελευθέρωσης.

Η προοδευτική απελευθέρωση των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους της Συμφωνίας, προβλέπεται δε ήδη από το προοίμιο ότι αυτό γίνεται μέσω διαδοχικών γύρων πολυμερών διαπραγματεύσεων, υπό αμοιβαία ευνοϊκούς όρους και με διασφάλιση γενικότερης ισορροπίας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων⁴⁰. Αφού ληφθούν δεόντως υπόψη οι στόχοι εθνικής πολιτικής (προοίμιο) ως προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, εξασφαλίζεται ο κατάλληλος βαθμός ευελιξίας όσον αφορά την απελευθέρωση μικρότερου αριθμού τομέων υπηρεσιών ή κατηγοριών συναλλαγών, και την προοδευτική επέκταση της πρόσβασης στην αγορά, ενώ παράλληλα μπορούν να θεσπιστούν ορισμένοι όροι σε σχέση με την πρόσβαση ξένων φορέων.

40. www.seve.gr/synedrio/_synedria/vlaxos.htm

Όσον αφορά τους πίνακες συγκεκριμένων υποχρεώσεων, που το κάθε Μέλος αναλαμβάνει στο θέμα της πρόσβασης στην αγορά και της εθνικής μεταχείρισης και που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της Συμφωνίας, περιέχονται το σύνολο των όρων, περιορισμών και προϋποθέσεων, οι πρόσθετες αναλήψεις υποχρεώσεων, η ημερομηνία έναρξης ισχύος και η διάρκεια τους.

Δίδεται όμως η δυνατότητα στα Μέλη να τροποποιήσουν ή και να ανακαλέσουν τις αναλήψεις υποχρεώσεων του πίνακα τους μετά την παρέλευση 3 ετών από την έναρξη ισχύος τους, και εφόσον τηρηθούν ορισμένες διαδικασίες και προϋποθέσεις, δηλαδή γνωστοποίηση στο Συμβούλιο Συναλλαγών και διαπραγματεύσεις με το θιγόμενο Μέλος, σχετικά με τις αναγκαίες αντισταθμιστικές αναπροσαρμογές, και σε περίπτωση αποτυχίας, παραπομπή του θέματος σε διαιτησία.

3.7. Οι θεσμικές ρυθμίσεις.

Το Συμβούλιο Συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών, όργανο εφαρμογής της Συμφωνίας για τις υπηρεσίες αντίστοιχο του Συμβουλίου Εμπορευματικών Συναλλαγών προβλέπεται στο κείμενο της συμφωνίας για την ίδρυση του ΠΟΕ, προσδιορίζεται δε ότι μπορεί να συστήσει, επικουρικά όργανα, όταν το θεωρήσει σκόπιμο. Οι θεσμικές διατάξεις της Συμφωνίας για τις υπηρεσίες αναφέρονται στις διαβουλεύσεις και στην επίλυση των διαφορών.

Ως προς τις διαβουλεύσεις, κάθε Μέλος εξετάζει με κατανόηση τις παραστάσεις των άλλων Μελών και παρέχει τις κατάλληλες ευκαιρίες για την διεξαγωγή σχετικών διαβουλεύσεων, στις οποίες εφαρμόζεται εξάλλου το Μνημόνιο συμφωνίας για την επίλυση διαφορών. Διαβουλεύσεις δεν μπορούν να γίνουν για μέτρα που λαμβάνονται σε εκτέλεση διεθνούς συμφωνίας για αποφυγή διπλής φορολογίας, και σε περίπτωση διαφωνίας ως προς ένα τέτοιο χαρακτήρα το θέμα μπορεί να παραπεμφθεί στο Συμβούλιο Συναλλαγών και περαιτέρω σε διαιτησία, που είναι τελική και δεσμευτική για τα Μέλη.

Η επίλυση των διαφορών γίνεται στη βάση του Μνημονίου συμφωνίας για την επίλυση των διαφορών⁴¹. Όπως και στο αντίστοιχο άρθρο XXIII της GATT, η προσφυγή σ' αυτή την διαδικασία μπορεί να γίνει είτε το άλλο Μέλος παραβιάζει τις γενικές υποχρεώσεις ή τις συγκεκριμένες δεσμεύσεις του είτε δεν τις παραβιάζει, αλλά επέρχεται εξουδετέρωση ή τίθεται σε κίνδυνο κάποιο όφελος του.

41. Α. Μπρεδήμας ..., ό.π., σελ: 110-112.

Στην πρώτη περίπτωση, το Όργανο Επίλυσης των Διαφορών (ΟΕΔ) μπορεί να επιτρέψει την αναστολή της εφαρμογής υποχρεώσεων ή συγκεκριμένων δεσμεύσεων έναντι του παραβιάσαντος Μέλους, ενώ στην δεύτερη περίπτωση το ΟΕΔ μπορεί να επιτρέψει στο θιγόμενο Μέλος να ζητήσει διαπραγματεύσεις με το άλλο ενδιαφερόμενο Μέλος προκειμένου να δοθούν αντισταθμιστικές αναπροσαρμογές ή και να γίνει τροποποίηση ή ανάκληση του μέτρου.

Σε περίπτωση αποτυχίας, το θιγόμενο Μέλος μπορεί να αναστείλει την εφαρμογή υποχρεώσεων ή συγκεκριμένων δεσμεύσεων απέναντι στο άλλο Μέλος.

3.8. Τα Παραρτήματα και τα συνημμένα κείμενα.

Τα Παραρτήματα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της Συμφωνίας για τις υπηρεσίες και έχουν επομένως την ίδια δεσμευτική ισχύ. Τα συνημμένα κείμενα, αντίθετα, αποτελούν αποφάσεις των Υπουργών, χωρίς δεσμευτική ισχύ.

Τα Παραρτήματα αναφέρονται: α) στην κυκλοφορία των φυσικών προσώπων, β) στις υπηρεσίες αεροπορικών μεταφορών, γ) στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, δ) στις τηλεπικοινωνίες και ε) στις διαπραγματεύσεις στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών. Από τα συνημμένα κείμενα, θα εξετασθούν, σε σχέση με τα Παραρτήματα, οι αποφάσεις για τις διαπραγματεύσεις στις βασικές τηλεπικοινωνίες, το Μνημόνιο συμφωνίας για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, η απόφαση για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, η απόφαση για τις επαγγελματικές υπηρεσίες, και η απόφαση για την κυκλοφορία των φυσικών προσώπων.

α) Η κυκλοφορία φυσικών προσώπων που παρέχουν υπηρεσίες.

Η Συμφωνία του 1995 (απόφαση του Συμβουλίου Συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών), καλύπτει την προσωρινή γενικώς τρίμηνη παροχή υπηρεσιών με τη φυσική παρουσία αλλοδαπού στο έδαφος κράτους-μέλους και αφορά σε 17 είδη υπηρεσιών (νομικές, λογιστικές, ανώτατης εκπαίδευσης, θεάματα, κτλ.). Τα φυσικά πρόσωπα είναι φορείς παροχής υπηρεσιών ενός Μέλους ή απασχολούνται από ένα τέτοιο φορέα. Επίσης, πρέπει να διαθέτουν τα απαιτούμενα από το κράτος παροχής υπηρεσιών ακαδημαϊκά προσόντα και την επαγγελματική εμπειρία⁴².

Παράλληλα κατοχυρώνεται το δικαίωμα του Μέλους να εφαρμόζει μέτρα σχετικά με την ρύθμιση της εισόδου ή προσωρινής διαμονής των φυσικών προσώπων στο έδαφος του, και εφόσον αυτά δεν αναιρούν, ολικώς ή μερικώς, τα οφέλη των άλλων Μελών από τις συγκεκριμένες δεσμεύσεις που το Μέλος έχει αναλάβει.

42. Κ. Τσουντας..., ό.π.

Όσον αφορά την υπουργική απόφαση με μη-δεσμευτικού χαρακτήρα, προβλέπεται η συγκρότηση ειδικής διαπραγματευτικής ομάδας για την διεξαγωγή των μελλοντικών διαπραγματεύσεων στο θέμα της κυκλοφορίας των φυσικών προσώπων, που θα ξεκινήσει την λειτουργία του μέσα σ' ένα μήνα από την λήψη της υπουργικής απόφασης, οι δε δεσμεύσεις που θα προκύψουν από αυτές τις διαπραγματεύσεις θα καταχωρηθούν στον κατάλογο των συγκεκριμένων υποχρεώσεων του κάθε Μέλους .

β) Οι υπηρεσίες αεροπορικών μεταφορών.

Οι ρυθμίσεις του Παραρτήματος αυτού εφαρμόζονται στις τακτικές ή μη τακτικές αεροπορικές μεταφορές και συναφείς υπηρεσίες. Προσδιορίζεται ότι η Συμφωνία για τις υπηρεσίες δεν καλύπτει τα κατά παραχώρηση μεταφορικά δικαιώματα και τις σχετικές υπηρεσίες, ενώ αντίθετα καλύπτει τις υπηρεσίες επισκευής και συντήρησης αεροσκαφών, την πώληση και γενικά προώθηση στην αγορά των υπηρεσιών αερομεταφορών, και τις υπηρεσίες σχετικές με το ηλεκτρονικό σύστημα κρατήσεων. Αποκλείεται δηλαδή σε τελική ανάλυση η εφαρμογή της Συμφωνίας στο θέμα των μεταφορικών δικαιωμάτων που διέπονται από τη Σύμβαση του Σικάγου (1944) ή από διμερείς συμβάσεις αερομεταφορών. Το Συμβούλιο Συναλλαγών εξετάζει, τουλάχιστον κάθε 5 έτη, τις εξελίξεις στον τομέα των αερομεταφορών και της εφαρμογής του Παραρτήματος αυτού.

Η προσφυγή στη διαδικασία διευθέτησης των διαφορών γίνεται αφού έχουν εξαντληθεί οι προβλεπόμενες από άλλες πολυμερείς ή διμερείς συμφωνίες διαδικασίες ⁴³.

γ) Οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

Αποτελεί το εκτενέστερο και σημαντικότερο Παράρτημα της Συμφωνίας για τις υπηρεσίες. Ως χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες ορίζονται αυτές που παρέχονται εντός του εδάφους ενός Μέλους προς χρήση υπηρεσιών άλλου Μέλους, ουσιαστικά δεν αναφέρονται στις τραπεζικές υπηρεσίες, στις ασφαλιστικές υπηρεσίες και στις λοιπές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες όπως διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων κτλ.. Εξαίρεση αποτελούν οι υπηρεσίες που παρέχονται κατά την άσκηση κρατικής εξουσίας και ως τέτοιες νοούνται οι δραστηριότητες της Κεντρικής Τράπεζας ή νομισματικής αρχής ή άλλου αρμόδιου δημόσιου οργανισμού κατά την εφαρμογή νομισματικών ή συναλλαγματικών πολιτικών, ή άλλες δραστηριότητες που έχουν σχέση με συστήματα κοινωνικής ασφάλειας ή κρατικά συνταξιοδοτικά καθεστώτα, ή τέλος, δραστηριότητες δημοσίων φορέων σχετικά με κρατικούς χρηματοδοτικούς πόρους. Αντίθετα, αν οι δραστηριότητες αυτές πλην της Κεντρικής Τράπεζας ή της νομισματικής αρχής γίνονται υπό καθεστώσ ανταγωνισμού, εφαρμόζεται πλήρως η Συμφωνία για τις υπηρεσίες ⁴⁴.

43. www.europarl.eu.int

44. Α. Μπρεδήμας ..., ό.π., σελ: 100-101.

Κατά τα άλλα οι ρυθμίσεις του Παραρτήματος αφορούν:

❖ Το δικαίωμα των Μελών να λαμβάνουν προληπτικά μέτρα που έχουν χαρακτήρα διάκρισης, προκειμένου να προστατεύσουν διάφορα πρόσωπα (επενδυτές, ασφαλιζόμενους, κλπ.) ή να διασφαλίσουν την σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Δηλαδή, μπορεί ένα Μέλος να αρνηθεί τη χορήγηση αδείας λειτουργίας μιας ξένης Τράπεζας αν δεν πληρεί τις απαραίτητες προϋποθέσεις.

Η ρύθμιση αυτή αποτελεί νομικού χαρακτήρα εξαίρεση, μη αναγραφόμενη στο πίνακα συγκεκριμένων υποχρεώσεων.

❖ Τη δυνατότητα του κάθε Μέλους να αναγνωρίζει, για λόγους προληπτικής εποπτείας, μέτρα άλλων χωρών, όταν το ίδιο καθορίζει τα μέσα εφαρμογής των σχετικών με τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες μέτρων. Αναγνώριση που μπορεί να γίνει είτε με συμφωνία είτε κατ' αυτόνομο τρόπο. Αυτό φυσικά ισχύει κατ' ουσίαν για χώρες με αντιστοίχου επιπέδου μέτρα προληπτικής εποπτείας.

Το Παράρτημα αυτό συμπληρώνεται με το μη-δεσμευτικού χαρακτήρα Μνημόνιο συμφωνίας για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, το οποίο εφαρμόζεται μόνο αν δεν αντιβαίνει στις ρυθμίσεις της Συμφωνίας για τις υπηρεσίες. Το Μνημόνιο συμφωνίας αναφέρεται σε θέματα σχετικά με τα μονοπωλιακά δικαιώματα στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, την εξαγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών από δημόσιους φορείς, την παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών από μη-κατοίκους στους τομείς κάλυψης ασφαλιστικών κινδύνων ή από εγκατεστημένους στο έδαφος ως προς τις νέες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, την μεταφορά και επεξεργασία πληροφοριών, την προσωρινή είσοδο προσωπικού, και τα μέτρα που δεν συνεπάγονται διακρίσεις, την εθνική μεταχείριση.

δ) Οι τηλεπικοινωνίες.

Εξίσου σημαντικός με τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες είναι ο τομέας των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, που όπως αναγνωρίζεται στο κείμενο, παίζει διπλό ρόλο: αφενός αποτελεί ξεχωριστό τομέα οικονομικής δραστηριότητας, αφετέρου αποτελεί σημαντικό μέσο για τη μεταφορά άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων. Το κείμενο του Παραρτήματος περιέλαβε μια σειρά συμπληρωματικές της Συμφωνίας για τις υπηρεσίες διατάξεις, που αναφέρονται στα μέτρα πρόσβασης και χρήσης δημοσίων δικτύων μεταφοράς και παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.

Οι ρυθμίσεις του Παραρτήματος εφαρμόζονται σ' όλα τα μέτρα που υιοθετεί ένα Μέλος σε σχέση με την πρόσβαση και χρήση δημοσίων δικτύων μεταφοράς και παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, με εξαίρεση την καλωδιακή μετάδοση και τη μετάδοση ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων.

Η βασική ρύθμιση του Παραρτήματος αφορά την εξασφάλιση στους φορείς παροχής υπηρεσιών που προέρχονται από άλλα Μέλη της δυνατότητας πρόσβασης και χρησιμοποίησης των δημοσίων δικτύων ή υπηρεσιών μεταφοράς, συμπεριλαμβανομένων και των ιδιωτικών μισθωμένων κυκλωμάτων με όρους λογικούς και στη βάση της αρχής της μη-διάκρισης και της εθνικής μεταχείρισης.

Επεξηγείται αναλυτικότερα η έννοια της πρόσβασης και χρησιμοποίησης αυτών των δικτύων και υπηρεσιών, που περιλαμβάνουν:

❖ Την αγορά ή μίσθωση και προσάρτηση τερματικού εξοπλισμού που επιτρέπει την διεπαφή με το δίκτυο και είναι απαραίτητος για την παροχή των υπηρεσιών.

❖ Τη διασύνδεση ιδιωτικών, μισθωμένων ή ιδιόκτητων, κυκλωμάτων με δημόσια δίκτυα και υπηρεσίες.

❖ Τέλος, τη χρήση, κατά την παροχή υπηρεσίας, πρωτοκόλλων λειτουργίας, εκτός αυτών που είναι απαραίτητα για την εξασφάλιση της προσφοράς δημοσίων δικτύων μεταφοράς.

Επίσης, ως πρόσβαση και χρήση νοείται η δυνατότητα διάδοσης πληροφοριών μέσω δημοσίων δικτύων μεταφοράς, είτε υπό τη μορφή των ενδοεπιχειρησιακών επικοινωνιών, είτε υπό τη μορφή πρόσβασης σε βάσεις δεδομένων.

Η πρόσβαση και χρήση των δημοσίων δικτύων μεταφοράς και παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών δεν υπόκειται σε περιοριστικούς όρους, πλην αυτών που μνημονεύονται στο Παράρτημα, και συγκεκριμένα ότι τα Μέλη μπορούν να υιοθετήσουν μέτρα απαραίτητα:

❖ Για τη διασφάλιση της ασφάλειας και του εμπιστευτικού χαρακτήρα των μηνυμάτων, και με την προϋπόθεση ότι η συγκεκριμένη εφαρμογή τους δεν συνεπάγεται αυθαίρετες διακρίσεις ή κεκαλυμμένους περιορισμούς των συναλλαγών.

❖ Για τη διασφάλιση των καθηκόντων των φορέων παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω δημοσίων δικτύων μεταφοράς και παροχής, και ειδικότερα τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας στο κοινό αυτών των δικτύων και υπηρεσιών.

❖ Για την προστασία της τεχνικής αρτιότητας των δημοσίων δικτύων μεταφοράς ή παροχής των σχετικών υπηρεσιών.

❖ Προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι φορείς παροχής υπηρεσιών προερχομένων από άλλα Μέλη δεν παρέχουν άλλες υπηρεσίες πλην των προβλεπόμενων στους πίνακες συγκεκριμένων υποχρεώσεων του κάθε Μέλους.

Οι παραπάνω ρυθμίσεις για την πρόσβαση και χρήση των δημοσίων δικτύων μεταφοράς και παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών υφίστανται μια κάμψη όταν αφορούν τις αναπτυσσόμενες χώρες. Προβλέπεται δηλαδή ότι μια τέτοια χώρα μπορεί, ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξης της, να θέτει λογικούς όρους πρόσβασης και χρήσης των δικτύων που είναι απαραίτητοι για την ενίσχυση της τηλεπικοινωνιακής υποδομής της και της ικανότητας προσφοράς υπηρεσιών, καθώς και για να αυξηθεί η συμμετοχή της στο διεθνές εμπόριο αυτών των υπηρεσιών.

Εξάλλου, όλες οι ρυθμίσεις του Παραρτήματος για την πρόσβαση και χρήση πρέπει να πραγματοποιούνται μέσα σ' ένα πλαίσιο διαφάνειας.

Αυτό δηλαδή σημαίνει ότι τα Μέλη είναι υποχρεωμένα να παρέχουν στους ενδιαφερόμενους τις πληροφορίες σχετικά με τους όρους πρόσβασης και χρήσης στα δημόσια δίκτυα, όρους που παρατίθενται ενδεικτικά στο Παράρτημα (τιμές παροχής, τεχνικές προδιαγραφές και εξοπλισμός).

Επίσης, όταν ένα Μέλος υιοθετεί νέα μέτρα ή τροποποιεί τα ήδη υπάρχοντα που αφορούν τη διάδοση πληροφοριών (ενδοεπιχειρησιακές επικοινωνίες, πρόσβαση βάσης δεδομένων), και που επηρεάζουν σημαντικά την χρήση των δικτύων, χρειάζεται να γίνουν διαβουλεύσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις της Συμφωνίας για τις υπηρεσίες.

Τέλος, περιλαμβάνονται στο Παράρτημα διατάξεις σχετικά με την τεχνική συνεργασία, ιδιαίτερα όσον αφορά τις αναπτυσσόμενες χώρες, με τη συμμετοχή τους στα αναπτυξιακά προγράμματα διεθνών και περιφερειακών οργανισμών ή και σε διμερές επίπεδο, αλλά και με τη συνεργασία με ιδιωτικούς αλλοδαπούς φορείς παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.

Εξάλλου, με απόφαση των Υπουργών προσδιορίστηκε ότι θα αρχίσουν διαπραγματεύσεις σε προαιρετική βάση για την προοδευτική απελευθέρωση των συναλλαγών ως προς τα δίκτυα και υπηρεσίες μεταφοράς τηλεπικοινωνιών, χωρίς τον αποκλεισμό οποιουδήποτε είδους από τις παραπάνω συναλλαγές. Τα ενδεχόμενα αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων θα ενταχθούν στους καταλόγους προσαρτημένους στη Γενική Συμφωνία για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών και θα διέπονται από τις ρυθμίσεις αυτές.

ε) Οι υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών.

Οι ρυθμίσεις του Παραρτήματος αυτού είναι περιορισμένες και αναφέρονται στη εφαρμογή του άρθρου II της Συμφωνίας για τις υπηρεσίες, και του Παραρτήματος της Συμφωνίας για τις απαλλαγές από τις υποχρεώσεις του άρθρου αυτού. Θεσπίζεται δηλαδή η μεταχείριση του μάλλον ευνοουμένου κράτους και για τις υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών, τις βοηθητικές υπηρεσίες καθώς και τη δυνατότητα πρόσβασης και χρησιμοποίησης των λιμενικών εγκαταστάσεων. Η εφαρμογή του άρθρου II και του σχετικού Παραρτήματος δεν μπορεί να γίνει πριν από την ημερομηνία υλοποίησης των σχετικών διαπραγματεύσεων, ή αν αυτές αποτύχουν, πριν από μια μεταγενέστερη ημερομηνία, εκτός και αν ένα Μέλος έχει ήδη περιλάβει στον πίνακα του συγκεκριμένες υποχρεώσεις για υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών. Σ' αυτή την τελευταία περίπτωση, το συγκεκριμένο Μέλος μπορεί, μετά την εφαρμογή του άρθρου II, να βελτιώσει, τροποποιήσει ή και να αποσύρει αυτές τις συγκεκριμένες υποχρεώσεις, χωρίς να υποχρεούται σε αντισταθμιστικές προσαρμογές.

ΜΕΡΟΣ Β' Η Ε.Ε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4. Το εμπόριο της Ε.Ε. και οι ΓΤΟ

4.1. Η Ε.Ε. διαδραματίζει ενεργό ρόλο στο έργο του ΠΟΕ.

Στο πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου, Γενεύη 1947 και της Συμφωνίας για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), Μαρακές 1994 η ΕΕ και τα κράτη μέλη της ενεργούν δυνάμει των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ που αφορούν στην κοινή εμπορική πολιτική, στη διαπραγμάτευση και σύναψη διεθνών συμφωνιών, στις συμφωνίες σύνδεσης που περιλαμβάνουν αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις, και στην κοινή δράση και ειδική διαδικασία⁴⁵.

Η Ε.Ε., ως μία από τις σημαντικότερες περιοχές εμπορικών ανταλλαγών, διαδραματίζει ενεργό ρόλο στο έργο του ΠΟΕ. Η Ε.Ε. έχει αναλάβει να διατηρήσει και να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία του Μηχανισμού Διευθέτησης Διαφορών στον ΠΟΕ. Η ενασχόληση με τις εμπορικές διαφορές είναι αφ' εαυτής μία σημαντική συμβολή στην ελευθέρωση του εμπορίου από κανονιστικές διατάξεις. Οι πολιτικές στις οποίες επιδίδεται η ΕΕ συνδέονται με τις επενδύσεις (η δημιουργία των καταλλήλων συνθηκών για ξένες επενδύσεις είναι μία σημαντική βάση για την περαιτέρω ενσωμάτωση στην παγκόσμια οικονομία), με την προστασία του περιβάλλοντος (βασική πτυχή του γενικότερου στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης) που συμφωνήθηκαν διαπραγματεύσεις με στόχο την μείωση ή κατάργηση των δασμολογικών και μη δασμολογικών εμποδίων στα αγαθά και υπηρεσίες, και με τις εμπορικές προδιαγραφές.

4.1.1. Οι σχέσεις της Ένωσης με την GATT.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι σχέσεις της Ένωσης με τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT). Η συμφωνία αυτή υπεγράφη το 1947 στη Γενεύη και περιλαμβάνει μια σειρά από κανόνες με βάση τους οποίους πρέπει να διεξάγεται το διεθνές εμπόριο⁴⁶. Η Συμφωνία αυτή έχει ως βασική της φιλοσοφία την προώθηση της φιλελευθεροποίησης του διεθνούς εμπορίου, έτσι ώστε να καθίσταται δυνατή η εξειδίκευση κάθε χώρας στους τομείς που έχει συγκριτικό πλεονέκτημα και να βελτιώνεται η ενημερία. Επιπλέον η Συμφωνία αυτή χαρακτηρίζεται από την αρχή της μη διαφοροποίησης της επιβάρυνσης του εμπορίου ανάλογα με τη χώρα προέλευσης των προϊόντων. Αυτό επιτυγχάνεται με τη ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους που περιλαμβάνει η Συμφωνία, με βάση την οποία αν μια χώρα παραχωρήσει μια δασμολογική προτίμηση (μείωση δασμών) σε μια άλλη χώρα, υποχρεούται να επεκτείνει την προτίμηση αυτή σε όλες τις άλλες χώρες που έχουν υπογράψει τη Συμφωνία.

45. www.europarl.eu.int

46. Θ. Γεωργακόπουλος, *Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεσμοί και πολιτικές*, Α. Σταμούλης Αθήνα-Πειραιάς 1995, σελ: 285-286.

Στον κανόνα αυτό προβλέπονται τρεις εξαιρέσεις:

1) Οι αναπτυσσόμενες χώρες προς τις οποίες μπορεί να γίνει μείωση δασμών χωρίς την ανάγκη να επεκταθεί και στις αναπτυγμένες χώρες, εφόσον φυσικά η προτίμηση αναφέρεται στις χώρες αυτές ως ομάδα

2) Δασμολογικές ή άλλες εμπορικές προτιμήσεις που υπήρχαν ήδη κατά την υπογραφή της GATT εξακολούθησαν να ισχύουν και μετά την υπογραφή της, χωρίς να απαιτείται να επεκταθούν και στα λοιπά συμβαλλόμενα κράτη με βάση την αρχή αυτή.

3) Δασμολογικές και λοιπές παραχωρήσεις στο πλαίσιο δημιουργίας ζωνών ελεύθερου εμπορίου, τελωνειακών ενώσεων, κοινών αγορών ή άλλων συμφωνιών που οδηγούν σε οικονομική ενοποίηση. Για να είναι συμβατές με την GATT οι δασμολογικές παραχωρήσεις στην τελευταία περίπτωση θα πρέπει να ικανοποιούνται οι εξής προϋποθέσεις: Πρώτο, το κοινό δασμολόγιο που υιοθετείται από την τελωνειακή ένωση να μην οδηγεί σε μεγαλύτερη προστασία από τη μέση προστασία που υπήρχε πριν από την ένωση, δεύτερο, οι δασμολογικές παραχωρήσεις θα πρέπει να αφορούν σε όλα σχεδόν τα προϊόντα, και τρίτο, η τελωνειακή ένωση ή η ζώνη ελεύθερων συναλλαγών πρέπει να ολοκληρωθεί μέσα σε μια ορισμένη λογική χρονική περίοδο.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει απευθείας σχέσεις με την GATT αφού τα κοινοτικά όργανα διαπραγματεύονται το κοινό εξωτερικό δασμολόγιο στο πλαίσιο της Συμφωνίας αυτής με τα άλλα συμβαλλόμενα κράτη μη μέλη της Ένωσης. Αυτό έγινε στο γύρο της Ουρουγουάης για τη μείωση των δασμών στο πλαίσιο της Συμφωνίας.

4.2. Η Ελεύθερη Κυκλοφορία των Εμπορευμάτων.

Η Ελεύθερη Κυκλοφορία εφαρμόζεται στα προϊόντα καταγωγής κρατών μελών, καθώς και στα προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρών που ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός των κρατών μελών.

Αρχικά, η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων είχε σχεδιαστεί στο πλαίσιο μιας τελωνειακής ένωσης μεταξύ των κρατών μελών που περιελάμβανε κατάργηση των τελωνειακών δασμών, των ποσοτικών περιορισμών στις συναλλαγές και των μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος και θέσπιζε στην Κοινότητα κοινό δασμολόγιο⁴⁷.

47. Κ. Τσουντας..., ό.π.

Στη συνέχεια, δόθηκε έμφαση στην εξάλειψη όλων των εμποδίων που εξακολουθούσαν να υπάρχουν στην ελεύθερη κυκλοφορία, έτσι ώστε να υλοποιηθεί η εσωτερική αγορά, η οποία ορίζεται ως ένας χώρος χωρίς εσωτερικά σύνορα στον οποίο τα εμπορεύματα (μεταξύ άλλων) κυκλοφορούν με την ίδια ελευθερία όπως και στην εθνική αγορά.

4.2.1. Τα επιτεύγματα της Ε.Κ. για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

1) Απαγόρευση επιβολής φόρων ισοδύναμου αποτελέσματος με του τελωνειακούς δασμούς⁴⁸

Το Δικαστήριο θεωρεί ως φόρο ισοδύναμου αποτελέσματος κάθε δασμό, ανεξάρτητα από την ονομασία του ή τον τρόπο εφαρμογής του, ο οποίος, επιβαλλόμενος επί εισαγόμενου προϊόντος παρόμοιου με εθνικό προϊόν, αλλάζοντας την τιμή του, στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων έχει τις ίδιες επιπτώσεις με έναν τελωνειακό δασμό. Το Δικαστήριο, ως εκ τούτου, δεν εξετάζει τη φύση ή τη μορφή του φόρου αλλά μόνον το αποτέλεσμα του.

2) Απαγόρευση επιβολής μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος με τους ποσοτικούς περιορισμούς.

α) Η έννοια του μέτρου ισοδύναμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό είναι καθορισμένη σε πολύ μικρότερο βαθμό από ότι του φόρου ισοδύναμου αποτελέσματος. Το Δικαστήριο θεωρεί ως μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος «κάθε εμπορική νομοθεσία των κρατών μελών που ενδέχεται να παρεμποδίσει, άμεσα ή έμμεσα, το κοινοτικό εμπόριο».

β) Πρόκειται γενικά περί μέτρων που θίγουν αποκλειστικά τα εισαγόμενα προϊόντα. Το Δικαστήριο έκρινε ότι μπορεί να υπάρξει μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος ακόμη και χωρίς διάκριση μεταξύ εισαγομένων και εθνικών προϊόντων. Ειδικότερα η επιβολή στα προϊόντα των άλλων κρατών μελών των τεχνικών κανόνων του κράτους εισαγωγής ισοδυναμεί με επιβολή μέτρου ισοδύναμου αποτελέσματος διότι επιβαρύνονται τα εισαγόμενα προϊόντα καθώς υποβάλλονται σε δαπανηρή προσαρμογή. Η έλλειψη κοινοτικής εναρμόνισης των νομοθεσιών δεν μπορεί να δικαιολογήσει τη στάση αυτή η οποία έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας, γεγονός το οποίο οδηγεί το Δικαστήριο να θέσει την αρχή ότι κάθε προϊόν που κατασκευάζεται και αποτελεί αντικείμενο εμπορίας νομίμως σε ένα κράτος μέλος, σύμφωνα με τη νομοθεσία και τις νόμιμες και παραδοσιακές διαδικασίες παραγωγής της εν λόγω χώρας, πρέπει να γίνεται δεκτό στην αγορά όλων των υπολοίπων κρατών μελών.

48. www.europarl.eu.int

Πρόκειται για την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης από όλα τα κράτη μέλη των αντίστοιχων νομοθεσιών τους όσο δεν υφίσταται εναρμόνιση.

3) Παρεκκλίσεις από την απαγόρευση επιβολής μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος με τους ποσοτικούς περιορισμούς.

α) Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα επιτρέπει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος με τους ποσοτικούς περιορισμούς εφόσον δικαιολογούνται από γενικό συμφέρον μη οικονομικού χαρακτήρα: δημόσια ηθική, δημόσια τάξη, δημόσια ασφάλεια, προστασία της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων, προφύλαξη των φυτών, προστασία των εθνικών θησαυρών και προστασία της εμπορικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

β) Το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν της απαγόρευσης επιβολής μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος λόγω επιτακτικών αναγκών όπως αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων, νομιμότητα των εμπορικών συναλλαγών και προστασία των καταναλωτών.

γ) Προκειμένου να διευκολυνθεί ο έλεγχος αυτών των εθνικών έκτακτων μέτρων, θεσπίστηκε διαδικασία αμοιβαίας ενημέρωσης η οποία προβλέπει ότι τα κράτη πρέπει να ανακοινώνουν στην Επιτροπή κάθε μέτρο του είδους αυτού.

4) Η εναρμόνιση των εθνικών διατάξεων.

Η έγκριση κοινοτικής νομοθεσίας επιτρέπει την άρση των εμποδίων που δημιουργούν οι εθνικές διατάξεις δεδομένου ότι εμποδίζει την εφαρμογή τους σε περίπτωση που είναι αντίθετες με αυτήν. Η Κοινότητα κατέβαλε επί του θέματος αυτού σημαντικές προσπάθειες: περισσότερες από 250 οδηγίες που καλύπτουν τα πιο διαφορετικά θέματα. Η εναρμόνιση αυτή έγινε γενικά με μεγάλες δυσκολίες διότι οι οδηγίες ενσωμάτωναν όλες τις τεχνικές προδιαγραφές και η έγκρισή τους απαιτούσε την ομοφωνία του Συμβουλίου.

5) Η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς.

Η εσωτερική αγορά προϋποθέτει την άρση όλων των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία που εξακολουθούν να υπάρχουν. Η Κοινότητα λαμβάνει μέτρα για την εξάλειψη των φυσικών και τεχνικών εμποδίων, που σήμερα, τα περισσότερα από τα μέτρα αυτά έχουν τεθεί σε εφαρμογή και είναι τα εξής:

α) Κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα (φυσικά εμπόδια)

Οι Τελωνειακές διατυπώσεις και οι έλεγχοι στα σύνορα καταργήθηκαν το 1993. Οι κτηνιατρικοί και φυτοϋγειονομικοί έλεγχοι, μπορούν να πραγματοποιούνται στο εσωτερικό των κρατών μελών κατά τον ίδιο τρόπο που πραγματοποιούνται και για τα εθνικά προϊόντα που κυκλοφορούν στα κράτη αυτά, δηλαδή χωρίς διάκριση με βάση την καταγωγή των εμπορευμάτων ή το μέσο μεταφοράς.

β) Κατάργηση των τεχνικών εμποδίων.

Μετά την κατάργηση των τελωνειακών διατυπώσεων και των ελέγχων στα σύνορα, τα τεχνικά εμπόδια αποτελούν το σημαντικότερο φραγμό στην ελεύθερη κυκλοφορία. Τα τεχνικά εμπόδια είναι πολυάριθμα, πολύ διαφορετικά και εξελίσσονται συνεχώς.

Η κατάργηση τους απαιτεί δύο ειδών ενέργειες:

- ❖ Τον έλεγχο του σεβασμού της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των εθνικών νομοθεσιών.
- ❖ Τη νομοθετική εναρμόνιση, η οποία κατέστη ευκολότερη με την υιοθέτηση νέας προσέγγισης η οποία παρουσιάστηκε στη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής το 1985 συνίσταται στην εξής πολιτική:

1) Καθώς η αρχή που εφαρμόζεται είναι η αμοιβαία αναγνώριση των εθνικών νομοθεσιών, η κοινοτική εναρμόνιση δικαιολογείται μόνο όταν οι νομοθεσίες αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν ισοδύναμες.

2) Η εναρμόνιση δεν πρέπει πλέον να περιλαμβάνει λεπτομερείς τεχνικές προδιαγραφές αλλά να περιορίζεται στις ουσιαστικές απαιτήσεις υγείας, ασφάλειας και προστασίας του περιβάλλοντος. Όσον αφορά τις τεχνικές προδιαγραφές, οι οδηγίες εναρμόνισης θα παραπέμπουν στα βιομηχανικά πρότυπα. Ωστόσο τα πρότυπα αυτά δεν θα πρέπει να αποτελέσουν εθνικά πρότυπα, γιατί λόγω της ποικιλομορφίας τους, δυσκολεύουν τους κατασκευαστές και εμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία, χωρίς ωστόσο να αφορούν την αμοιβαία αναγνώριση, αφού, λόγω του ότι δεν θεσπίζονται από τις κρατικές αρχές, δεν είναι υποχρεωτικά. Πρέπει να γίνει αναφορά στην εκπόνηση ευρωπαϊκών προτύπων από τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης. Τα πρότυπα αυτά, όπως κάθε άλλο πρότυπο, δεν θα είναι υποχρεωτικά, ωστόσο ο σεβασμός τους από τον κατασκευαστή θα ισοδυναμεί με συμμόρφωση στις απαιτήσεις της νομοθεσίας.

Σύμφωνα με τη νέα προσέγγιση εγκρίθηκαν πολλές οδηγίες, όπως σχετικά με τα δοχεία απλής πίεση, τα παιχνίδια, τα δομικά υλικά, τις μηχανές, τις συσκευές αερίου, τα τερματικά τηλεπικοινωνιών.

Η ανάγκη για ευρωπαϊκά πρότυπα που δημιουργήθηκε από τη νέα προσέγγιση και γενικότερα από την ανάγκη υπέρβασης των εθνικών είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική ανάπτυξη του ευρωπαϊκού συστήματος τυποποίησης. Γενικά, η παραγωγή των ευρωπαϊκών προτύπων αναπτύχθηκε πολύ.

Εκτός από το γενικό ρόλο υποστήριξης της υλοποίησης της εσωτερικής αγοράς, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει στηρίξει ιδιαίτερα τη νέα προσέγγιση για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων δηλαδή συνείσφερε σημαντικά από νομοθετικής άποψης στις οδηγίες σχετικά με το θέμα αυτό και έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη λειτουργία των ευρωπαϊκών οργανισμών τυποποίησης.

4.3. Το Εξωτερικό Εμπόριο της Ε.Ε.

Σταδιακά, η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου οδήγησε στην υιοθέτηση της κοινής εμπορικής πολιτικής που αποτελεί μία από τις σημαντικότερες πολιτικές της Κοινότητας⁴⁹.

Οι βασικές αρχές της ευρωπαϊκής κοινής εμπορικής πολιτικής παρατίθενται στο Άρθρο 133 της Συνθήκης: «να συμβάλλει, προς το κοινό συμφέρον, στην αρμονική ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου, στην προοδευτική κατάργηση των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και στη μείωση των τελωνειακών φραγμών». Η εμπορική πολιτική καλύπτει όλες τις κύριες πτυχές του εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών (δασμολογικοί και μη δασμολογικοί φραγμοί, εμπορική άμυνα, ιδίως σε περιπτώσεις επιδοτούμενων πωλήσεων στο εξωτερικό, επιδοτήσεων και δανείων εξαγωγών) καθώς και βασικές πλευρές της πνευματικής ιδιοκτησίας, των επενδύσεων και του ανταγωνισμού.

Ο ρόλος της Επιτροπής, όπως αυτός προσδιορίζεται από τη Συνθήκη, περιλαμβάνει την έναρξη, τη διαπραγμάτευση και την εφαρμογή αυτής της πολιτικής, ενώ οι τελικές αποφάσεις είναι αρμοδιότητα του Συμβουλίου. Το Κοινοβούλιο συμμετέχει στη διαδικασία συναπόφασης στις περιπτώσεις που ορίζονται από τη Συνθήκη ή κρατείται ενήμερο για τις διαπραγματεύσεις. Η Επιτροπή δρα μέσω του αρμόδιου οργάνου της, τη Γενική Διεύθυνση Εμπορίου (ΓΔ Εμπορίου).

Η εμπορική πολιτική αναφέρεται σε μια σειρά οικονομικών και κοινωνικών ζητημάτων. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, η ΓΔ Εμπορίου έχει ως στόχο την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων, τη διασφάλιση υψηλών ποσοστών απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, τη διατήρηση ενός υψηλού βαθμού ανταγωνιστικότητας και σύγκλισης των οικονομικών επιδόσεων και την ενθάρρυνση της προστασίας και της βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος, διευκολύνοντας παράλληλα την οικονομική και κοινωνική συνοχή καθώς και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών. Αν και τα περισσότερα εμπορικά προβλήματα προκύπτουν σε διμερές επίπεδο, οι λύσεις πρέπει να αναζητηθούν στο πιο κατάλληλο επίπεδο, π.χ. πολυμερές, περιφερειακό ή διμερές, αναλόγως της φύσης του προβλήματος και των εφαρμόσιμων νομικών διατάξεων.

Τα καθήκοντα της ΓΔ Εμπορίου είναι:

- ο προσδιορισμός (και επανεκτίμηση) των εμπορικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας τόσο από αμυντικής όσο και από επιθετικής πλευράς.

49. www.eu2003.gr

- η διαπραγμάτευση διμερών, περιφερειακών και πολυμερών συμφωνιών, επί τη βάση της διαπραγμάτευσης οδηγιών που προτείνονται από την Επιτροπή και υιοθετούνται από το Συμβούλιο, ο έλεγχος και η διασφάλιση της εφαρμογής διεθνών συμφωνιών και τα μέσα προώθησης ή άμυνας του εμπορίου που έχει υιοθετήσει η Κοινότητα.
- η συμμετοχή στην επινόηση και τον έλεγχο εσωτερικών και εξωτερικών πολιτικών, οι οποίες σχετίζονται με το εμπόριο και τις εξωτερικές επενδύσεις της Ένωσης (ενιαία αγορά, καταναλωτές, υγεία, περιβάλλον, τεχνολογία, πνευματική ιδιοκτησία, ανταγωνιστικότητα, ανταγωνισμός, ενέργεια, μεταφορές, γεωργία, τομεακά μέτρα).
- η διασφάλιση σταθερότητας στην Επιτροπή Εξωτερικών Σχέσεων μεταξύ εμπορικής πολιτικής και ευρωπαϊκής γενικής πολιτικής εξωτερικών σχέσεων καθώς και η συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην παγκόσμια οικονομική διοίκηση.
- η παροχή ξεκάθαρων, κατανοητών και σύγχρονων πληροφοριών για το κοινό, τους κοινωνικούς εταίρους, την κοινωνία των πολιτών και τους επαγγελματικούς κύκλους, ζητώντας παράλληλα τις απόψεις τους σύμφωνα με τους κανόνες του κώδικα συμπεριφοράς της Επιτροπής.

Η διαπραγμάτευση και η επίτευξη συμφωνιών με τρίτες χώρες στον τομέα της εμπορικής πολιτικής εμπίπτει σε ένα μεγάλο βαθμό στην αρμοδιότητα της Ε.Ε. Πρόκειται κυρίως για τελωνειακές τροποποιήσεις, σύναψη τελωνειακών και εμπορικών συμφωνιών, όπως επίσης και προστατευτικά μέτρα. Οι άλλοι τομείς της εμπορικής πολιτικής, όπως οι επενδύσεις, το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας και οι παροχές υπηρεσιών δεν ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Αυτό σημαίνει ότι οι συμφωνίες με τρίτες χώρες σε αυτούς τους τομείς διαπραγματεύονται και κλείνονται τόσο από τα Κράτη μέλη όσο και από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Σήμερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί τον πρώτο παγκόσμιο παράγοντα του διεθνούς εμπορίου, μπροστά από τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ιαπωνία. Σε ένα πλαίσιο ισχυρής αύξησης των διεθνών συναλλαγών, αντιπροσωπεύει το ένα πέμπτο του παγκόσμιου εμπορίου. Η ικανότητα της Ένωσης να διαδραματίζει βασικό ρόλο στις γενικές διαπραγματεύσεις εξαρτάται, ωστόσο, περισσότερο από την αποτελεσματικότητα της κοινής εμπορικής πολιτικής της παρά από τον όγκο των συναλλαγών της.

4.4. Η Δημιουργία της ΕΚΑΧ.

Ιδιαίτερη σημασία για την έναρξη της διαδικασίας της οικονομικής ενοποίησης της Ευρώπης έχει η διακήρυξη του Γάλλου υπουργού των εξωτερικών R.Schuman, (Σουμάν) που έγινε στις 9 Μαΐου του 1950, ο οποίος δήλωνε ότι η ενωμένη Ευρώπη ήταν πλέον αναγκαία για τη διεθνή ειρήνη και ζητεί τη δημιουργία ενός υπερεθνικού ευρωπαϊκού οργανισμού με σκοπό το συντονισμό της παραγωγής άνθρακα και χάλυβα⁵⁰.

Έξι χώρες - Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Βέλγιο, Ολλανδία και Λουξεμβούργο ανταποκρίνονται στη διακήρυξη Schuman και άρχισαν αμέσως διαπραγματεύσεις, οι οποίες οδήγησαν στην υπογραφή Συμφωνίας για την ίδρυση μιας Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ). Η Συνθήκη αυτή υπεγράφη από τις έξι παραπάνω χώρες στο Παρίσι στις 18 Απριλίου 1951 και αφού εγκρίθηκε από τα εθνικά κοινοβούλια, άρχισε να ισχύει από της 25^η Ιουλίου 1952⁵¹.

Σύμφωνα με τη Συνθήκη αυτή, αποστολή της ΕΚΑΧ είναι να συμβάλει στην οικονομική επέκταση, στην αύξηση της απασχόλησης και την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων των κρατών-μελών της. Για το σκοπό αυτό προβλέπεται η δημιουργία κοινής αγοράς στα προϊόντα του άνθρακα και χάλυβα, η οποία να εξασφαλίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων αυτών, καθώς επίσης και των εργαζομένων στους τομείς αυτούς. Για τη δημιουργία της κοινής αγοράς προβλέπεται η κατάργηση:

- ❖ Των δασμών, των ποσοτικών περιορισμών και των άλλων επιβαρύνσεων ισοδύναμου αποτελέσματος.
- ❖ Των μέτρων και κάθε πρακτικής που κάνουν διακρίσεις μεταξύ παραγωγών, αγοραστών ή καταναλωτών.
- ❖ Των επιδοτήσεων, των ενισχύσεων που χορηγούνται καθώς και τυχόν ειδικών επιβαρύνσεων που επιβάλλονται από τα κράτη-μέλη.
- ❖ Τέλος, κάθε περιοριστικής πρακτικής που αποσκοπεί στην κατανομή ή στην εκμετάλλευση των αγορών.

4.5. Χαλυβουργία.

Τα μέτρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της χαλυβουργίας βασίζονται κυρίως στις διατάξεις της Συνθήκης ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ)⁵².

50. Θ. Γεωργακόπουλος..., ό.π., σελ: 284-285.

51. www.eu2003.gr

52. www.europarl.eu.int

Ο στόχος της χαλυβουργίας είναι η αναδιάρθρωση της βιομηχανίας προκειμένου να είναι ανταγωνιστική και να ανταποκρίνεται με επιτυχία στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς τόσο εντός της Ε.Ε. όσο και στις παγκόσμιες αγορές.

4.5.1. Μέτρα για ενισχύσεις στον τομέα της χαλυβουργίας.

Το άρθρο 4 της Συνθήκης ΕΚΑΧ απαγορεύει, υπό κανονικές συνθήκες τις κρατικές ενισχύσεις. Ωστόσο, το άρθρο 95 χρησιμοποιήθηκε για την ενίσχυση της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα σε περιόδους κατά τις οποίες ανέκυψαν απρόβλεπτες δυσκολίες.

Ο τελευταίος Κώδικας Ενισχύσεων στη Χαλυβουργία, που είναι εναρμονισμένος με το άρθρο 95, εγκρίθηκε το 1996 για τα έτη 1997-2002, μέχρι την εκπνοή της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Ο Κώδικας αυτός περιορίζει αυστηρά τους όρους κάτω από τους οποίους επιτρέπονται οι κρατικές ενισχύσεις. Μόνο οι ενισχύσεις για την έρευνα, την προστασία του περιβάλλοντος ή το κλείσιμο επιχειρήσεων θα ενθαρρύνονται. Απαιτεί επιπλέον από την Επιτροπή να συντάσσει ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή του.

Η Επιτροπή δημοσιεύει τακτικές εξαμηνιαίες εκθέσεις σχετικά με την παρακολούθηση του άρθρου 95 της Συνθήκης ΕΚΑΧ για την οικονομική ενίσχυση στον τομέα της χαλυβουργίας. Οι εκθέσεις προετοιμάζονται με βάση τα στοιχεία που παρέχουν τα αφορώμενα κράτη μέλη με σκοπό να παρακολουθούν στενά την ενίσχυση που παρέχεται σε μερικές ευρωπαϊκές χαλυβουργικές επιχειρήσεις. Η Επιτροπή δημοσιεύει επίσης ετήσιες εκθέσεις σχετικά με τις επενδύσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση που αφορούν εξόρυξη άνθρακα και βιομηχανίες σιδήρου και χάλυβα.

4.5.2. Εξωτερικά μέτρα.

Τα εξωτερικά μέτρα της ΕΕ στον τομέα του χάλυβα αποσκοπούν κυρίως στη σταθεροποίηση της αγοράς. Η ευρωπαϊκή χαλυβουργία έχει να αντιμετωπίσει τις φθηνές εισαγωγές από την Ανατολική Ευρώπη, ιδίως από τα κράτη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης καθώς και την εμπορική πίεση από τις πρόσφατα βιομηχανοποιημένες χώρες. Επιπλέον πρέπει να αντισταθεί στη συστηματική χρήση μέτρων αντιντάμπινγκ για τις εξαγωγές της στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Στο ψήφισμά του, της 18ης Ιουλίου 1997, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζητεί από την επιτροπή να συνεχίσει τις συνομιλίες της με τις αρχές των ΗΠΑ με σκοπό να διασφαλισθεί ότι η χρήση μέτρων αντιντάμπινγκ δεν θα επεκταθεί πέραν των ορίων που τίθενται στα πλαίσια των κανόνων του ΠΟΕ και ότι θα πρέπει να υποβάλει κοινή πρόταση Ευρώπης-ΗΠΑ για πολυμελή συμφωνία χάλυβα στις πολυμελείς διαπραγματεύσεις.

Η ΕΕ έχει καθιερώσει ένα σύστημα στατιστικού ελέγχου των εισαγωγών από τα κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Επιπλέον επιβλήθηκαν για μια περιορισμένη περίοδο ποσοτώσεις στις εισαγωγές προϊόντων χαλυβουργίας από την Τσεχία, τη Σλοβακία και από τις 12 Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

Η ΕΕ προσφέρει αρωγή στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη για την αναδιάρθρωση της χαλυβουργίας τους, ιδιαίτερα στον τομέα της τεχνικής αρωγής στην ανάκτηση παλαιοσιδήρου και την πρόσβαση στον έλεγχο χρηματοδότησης, διαχείρισης και δαπανών.

Η γνωμοδοτική Επιτροπή της ΕΚΑΧ καλεί τους εκπροσώπους των Χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΚΑΕ) να συμμετάσχουν σε διάλογο επί ζητημάτων κοινού ενδιαφέροντος (για παράδειγμα η Διάσκεψη της Δρέσδης στις 9 Οκτωβρίου 1997).

Στις ανακοινώσεις της στις 7 Απριλίου 1998 σχετικά με τη σύνολη προσέγγιση για διευκόλυνση της βιομηχανικής αναδιάρθρωσης των Χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης ως προς το χάλυβα, η Επιτροπή καθιέρωσε τη μεθοδολογία της νέας προσέγγισης εκ μέρους της ΕΕ για την αναδιάρθρωση της βιομηχανίας χάλυβα στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Η Επιτροπή πρότεινε ενθάρρυνση των επενδύσεων από τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τον ιδιωτικό τομέα.

4.6. Η Κοινή Αγροτική Πολιτική.

Η γέννηση της προέκυψε από την ανάγκη να διασφαλιστεί το ταχύτερο δυνατό η σταθερή εξασφάλιση τροφίμων σε μία περίοδο ανεπάρκειας (αμέσως μετά την τραγική εμπειρία του Β' Παγκόσμιου Πολέμου), αλλά και από την επιθυμία αλλαγών στη ζωή της υπαίθρου που θα βελτίωναν το επίπεδο ζωής του αγροτικού πληθυσμού.

Καθοριστική απόφαση για την υιοθέτηση εξαρχής μίας Κοινής Πολιτικής για την Γεωργία, υπήρξε η ένταξη των γεωργικών προϊόντων στις γενικές αρχές της Κοινής Αγοράς, αλλά και η θέσπιση ειδικών κανόνων ανταγωνισμού για την γεωργία. Οι μεν γενικές αρχές υπαγόρευαν τη θέσπιση ενός συστήματος που θα εξασφάλιζε την ελεύθερη κυκλοφορία των γεωργικών προϊόντων στην εσωτερική αγορά και την εφαρμογή Κοινού Εξωτερικού Δασμολογίου στο εμπόριο των γεωργικών προϊόντων με τρίτες χώρες. Οι δε ειδικοί κανόνες ανταγωνισμού προέκυψαν από την ανάγκη υιοθέτησης κοινών μέτρων απαραίτητων για την αποτελεσματικότερη στήριξη των γεωργικών εισοδημάτων⁵³.

Πράγματι, βασιζόμενη στις τρεις θεμελιώδεις αρχές (ενιαία εσωτερική αγορά, κοινοτική προτίμηση, χρηματοδοτική αλληλεγγύη), η ΚΑΠ:

❖ Έχει καταστεί και εξακολουθεί να είναι η πιο ολοκληρωμένη, πραγματικά Κοινή Πολιτική της ΕΚ.

53. www.eu2003.gr

Αν και πρωτίστως αποτελεί μία πολιτική αγοράς των γεωργικών προϊόντων, οι κανόνες της διέπουν ολόκληρο τον αγροτικό τομέα, τόσο ως προς την λειτουργία των γεωργικών αγορών (από την παραγωγή της πρώτης ύλης, την επεξεργασία, τη μεταποίηση και τη διακίνηση και εμπορία του τελικού προϊόντος μέχρι τον τελικό καταναλωτή) όσο και ως προς τις αγροτικές δομές.

❖ Μέχρι και σήμερα, θεωρείται ως η σημαντικότερη τομεακή πολιτική της Κοινότητας από θεσμικής, κανονιστικής και δημοσιονομικής κυρίως πλευράς. Πέραν του 50% του λεγόμενου «κοινοτικού κεκτημένου» αφορά στη νομοθεσία της ΚΑΠ, ενώ η εφαρμογή της εξακολουθεί να απορροφά το μεγαλύτερο μέρος των πόρων του κοινοτικού προϋπολογισμού, έστω και με φθίνουσα πορεία, από 80% στις αρχές της δεκαετίας του 1970, σε 70% το 1980 και 45% το 2000.

❖ Η θέσπιση και εξέλιξη της υπήρξε και εξακολουθεί να είναι το ισχυρότερο θεμέλιο της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Και τούτο διότι, σημαντικοί σταθμοί στην ενοποιητική διαδικασία συνδέθηκαν άμεσα ή έμμεσα, αλλά πάντα αποφασιστικά, με την ενσωμάτωση της ΚΑΠ, αφού η λειτουργία της προϋποθέτει ότι κατεξοχήν παραδοσιακές και κρίσιμες εξουσίες και αρμοδιότητες των εθνικών κυβερνήσεων σ' ένα ολόκληρο παραγωγικό τομέα εκχωρούνται στα κοινοτικά όργανα.

4.6.1. Οι στόχοι της ΚΑΠ

Η νομική βάση της ΚΑΠ περιέχεται στα άρθρα 32-38 της Συνθήκης (πρώην άρθρα 38-47 της πρώτης Συνθήκης της Ρώμης του 1957), στα οποία προσδιορίζονται οι στόχοι και οι βασικοί προσανατολισμοί της. Ειδικότερα, στο άρθρο 33 διατυπώνονται οι πέντε αρχικοί στόχοι της ΚΑΠ:

1. Αύξηση της γεωργικής παραγωγικότητας με προώθηση της τεχνικής προόδου και με εξασφάλιση της ορθολογικής ανάπτυξης της γεωργικής παραγωγής και της άριστης χρησιμοποίησης των συντελεστών παραγωγής, ιδιαίτερα της εργασίας.
2. Διασφάλιση ενός δίκαιου επιπέδου διαβίωσης της αγροτικής κοινότητας, ιδιαίτερα με αύξηση των ατομικών απολαβών των προσώπων που ασχολούνται με τη γεωργία.
3. Σταθεροποίηση των (γεωργικών) αγορών.
4. Εγγύηση της διάθεσης της προσφοράς (αγαθών).
5. Συμβατότητα των στόχων αυτών με λογικές τιμές για τον καταναλωτή.

Το 1997 προστέθηκαν τρεις επιπλέον στόχοι:

1. Στο άρθρο 6, βάσει του οποίου οι απαιτήσεις περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενσωματωθούν στις κοινοτικές πολιτικές και δράσεις, ιδιαίτερα σε ότι αφορά την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης.

2. Στο άρθρο 152, το οποίο προσδιορίζει ότι «τόσο ο καθορισμός όσο και η υλοποίηση όλων των κοινοτικών πολιτικών και δραστηριοτήτων (επομένως και της ΚΑΠ) θα πρέπει να εξασφαλίζουν ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της ανθρώπινης υγείας».

3. Στο άρθρο 159, σύμφωνα με το οποίο η διαμόρφωση και εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών και δράσεων και η εφαρμογή της εσωτερικής αγοράς θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους στόχους της Συνοχής. Ας σημειωθεί ότι το αμέσως προηγούμενο άρθρο 158 προσδιορίζει ότι η οικονομική και κοινωνική συνοχή στοχεύει στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και της καθυστέρησης των λιγότερο ευνοημένων περιοχών, περιλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών. Με το άρθρο αυτό, επομένως, οι «κοινωνικές παράμετροι της γεωργίας» του άρθρου 33 θα πρέπει να θεωρηθούν ότι εξειδικεύονται ως προς το περιεχόμενο και διευρύνονται ως προς το πεδίο εφαρμογής.

Τέλος, σε ότι αφορά τους στόχους της ΚΑΠ, επεκτείνεται σε μία στρατηγική περιφερειακής ανάπτυξης, ιεραρχώντας πλέον τους στόχους της πολιτικής ως εξής:

- ❖ Εστίαση της ΚΑΠ σε μία πολιτική ασφάλειας και ποιότητας τροφίμων.
- ❖ Εγγύηση ενός ευπρεπούς βιοτικού επιπέδου για τους αγρότες.
- ❖ Ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών στόχων στην ΚΑΠ.
- ❖ Δημιουργία εναλλακτικών πηγών εισοδήματος και απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές, με την ενδυνάμωση της πολιτικής ανάπτυξης της υπαίθρου, ως δεύτερου πυλώνα της ΚΑΠ.
- ❖ Απλοποίηση του κοινοτικού νομικού πλαισίου.

4.6.2 Η Γεωργική Συμφωνία της 15ής Δεκεμβρίου 1993 στη Γενεύη

Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των ΗΠΑ σχετικά με την γεωργοκτηνοτροφία κατέληξαν στην έγκριση της Τελικής Πράξης της Συμφωνίας στη Γενεύη. Η Τελική Πράξη περιέχει μια **συμφωνία για τη γεωργοκτηνοτροφία**, στην οποία θεσπίζονται ορισμένοι κανόνες και μηχανισμοί ελέγχου της αγροτικής πολιτικής οι οποίοι θα πρέπει να εφαρμοσθούν σε όλες τις χώρες και που προβλέπουν δύο είδη μέτρων: την **πρόσβαση στις αγορές και τις επιχορηγήσεις κατά την εξαγωγή**. Η πράξη περιέχει επίσης μια **συμφωνία για την εφαρμογή υγειονομικών και φυτουγειονομικών μέτρων (συμφωνία SPS)**, στόχος της οποίας είναι η συμβολή στον περιορισμό των δυσμενών επιπτώσεων που θα μπορούσαν να έχουν στις εμπορικές ανταλλαγές τα εμπόδια που σχετίζονται με αυτόν τον τομέα⁵⁴.

54. www.europarl.eu.int

1. Πρόσβαση στις αγορές-Δασμολόγηση

α) Μετατροπή των κυμαινόμενων εισφορών σε σταθερούς δασμούς .

β) Μείωση των δασμών κατά 36% κατά μέσο όρο και κατά 15% τουλάχιστον για κάθε προϊόν, σε σχέση με την περίοδο 1986-1988 και με μεταβατική περίοδο 5 ετών (1995-2000).

γ) Δυνατότητα εφαρμογής ειδικής ρήτρας διασφάλισης όποτε οι τιμές σε παγκόσμια κλίμακα είναι κατώτερες του καθορισμένου ορίου ή όταν οι εισαγόμενες ποσότητες υπερβαίνουν το προκαθορισμένο ανώτατο όριο· στις περιπτώσεις αυτές, θα επιβάλλονται αυτόματα συμπληρωματικοί δασμοί.

2. Επιχορηγήσεις κατά την εξαγωγή.

Ο όγκος των επιχορηγήσεων κατά την εξαγωγή πρέπει να μειωθεί, εντός 6 ετών (1995-2000), σε 21% και ο προϋπολογισμός τους σε 36% για κάθε προϊόν. Ωστόσο, υπάρχει κάποια ευελιξία για ορισμένα προϊόντα (π.χ. το βόειο κρέας) ενώ από το 1995 λαμβάνεται υπόψη πιο πρόσφατη περίοδος (1986-1992) ως σημείο εκκίνησης για τη γραμμική μείωση, πράγμα που θα επέτρεπε τη μικρότερη μείωση στην αρχή της περιόδου. Επιπλέον, η Ε.Ε. δεσμεύτηκε να μην εξάγει βόειο κρέας που γίνεται αντικείμενο επιστροφών στις ασιατικές αγορές.

Ρήτρα ειρήνης. Η ρήτρα αυτή (άρθρο 13 της γεωργικής συμφωνίας) προστατεύει τα κράτη για μια περίοδο 9 ετών από αντίποινα που θα μπορούσαν να λάβουν άλλα κράτη μέλη υπό τον όρο ότι τηρούνται οι δεσμεύσεις τους.

Το Ευρωπαϊκό γεωργικό μοντέλο και η πολυλειτουργικότητα.

Η μεταρρύθμιση της Κ.Γ.Π. που ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου αποτελεί τη διαπραγματευτική βάση της με άξονα την προστασία του ευρωπαϊκού γεωργικού μοντέλου. Δίνει έμφαση στον πολυλειτουργικό ρόλο της γεωργίας για να τονίσει ότι αυτή η δραστηριότητα δεν παράγει μόνο εμπορικά καταναλωτικά αγαθά αλλά προσφέρει ένα ολόκληρο φάσμα υπηρεσιών στην κοινωνία από άποψη διαφύλαξης του περιβάλλοντος και διατήρησης του αγροτικού χώρου που πρέπει να προστατεύονται από τις δημόσιες αρχές. Αυτή η ευρωπαϊκή θέση υπέρ της πολυλειτουργικότητας βασίζεται στο ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και μη εμπορικές πτυχές που ήδη αναγνωρίζονται στο άρθρο 20 της γεωργικής συμφωνίας του Γύρου της Ουρουγουάης. Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση υπέβαλε κατά την έκτακτη σύνοδο της Επιτροπής Γεωργίας του ΠΟΕ στις 29 και 30 Ιουνίου 2000 τρία έγγραφα σχετικά με τα μέτρα στήριξης της γεωργίας, με την ευημερία των ζώων και το εμπόριο γεωργικών προϊόντων, καθώς και με την ποιότητα των προϊόντων και τη βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης στην αγορά, τα οποία συμπληρώθηκαν κατά την έκτακτη σύνοδο της επιτροπής στις 28 και 29 Σεπτεμβρίου από μια ανακοίνωση σχετικά με τον ανταγωνισμό κατά την εξαγωγή.

4.7. Η Κοινή Αλιευτική Πολιτική

Οι αλιευτικοί πόροι είναι κοινοί στα Κράτη μέλη και μοιράζονται από κοινού μεταξύ της Ε.Ε. και άλλων χωρών στα κοινά και διεθνή θαλάσσια ύδατα. Η κοινή οργάνωση αγοράς και η κοινή εμπορική πολιτική προσφέρουν στήριξη τιμών και δασμολογική προστασία στον κοινοτικό παραγωγό⁵⁵.

Τα πρώτα κοινά μέτρα στον αλιευτικό τομέα έλαβαν χώρα το 1970, όταν εισήχθησαν κανόνες όσον αφορά στην πρόσβαση στις αλιευτικές περιοχές, στις αλιευτικές αγορές και υποδομές. Ωστόσο, η εγκαθίδρυση της κοινής αλιευτικής πολιτικής, με σκοπό την αποτελεσματική διαχείριση της αλιείας στο πλαίσιο της Κοινότητας, σημειώθηκε το 1983.

Οι ίδιοι γενικοί στόχοι, όπως αυτοί περιγράφονται για την κοινοτική πολιτική γεωργίας στο άρθρο 33 της Συνθήκης, εφαρμόζονται και στην κοινή αλιευτική πολιτική. Οι κοινοί κανόνες για την αλιεία υιοθετήθηκαν με βάση τα άρθρα 33 και 37 της Συνθήκης με στόχο τη διαχείριση των αλιευτικών πόρων.

Επίσης, ο στόχος ενσωμάτωσης των περιβαλλοντικών απαιτήσεων στις κοινοτικές πολιτικές του άρθρου 6 συνθήκης ΕΚ και η εφαρμογή των αρχών της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης στον τομέα του περιβάλλοντος σύμφωνα με το άρθρο 174 της ΣΕΚ αφορούν άμεσα και στην κοινή αλιευτική πολιτική.

4.7.1. Ο γενικός στόχος της Ε.Ε. και οι στόχοι της ΚΑΠ

Ο γενικός στόχος της Ε.Ε. είναι να προωθηθεί μία ορθολογική, υπεύθυνη και βιώσιμη εκμετάλλευση των ζώντων υδρόβιων πόρων, καθώς και της υδατοκαλλιέργειας, με κατάλληλους για τον τομέα της αλιείας οικονομικούς και κοινωνικούς όρους.

Η κοινή αλιευτική πολιτική ακολουθεί τους γενικούς στόχους, όπως είναι καταγεγραμμένοι στον κώδικα του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας αναφορικά με τους κανόνες συμπεριφοράς για μια υπεύθυνη αλιεία. Οι ίδιοι γενικοί στόχοι, όπως περιγράφονται για την ΚΑΠ, εφαρμόζονται και στην κοινή αλιευτική πολιτική:

- η αύξηση της παραγωγικότητας διαμέσου της προώθησης της τεχνολογικής ανάπτυξης, της ορθολογικής οργάνωσης της παραγωγής και της καλύτερης δυνατής εφαρμογής των συντελεστών παραγωγής, ιδιαίτερα όσον αφορά στο εργατικό δυναμικό.

55. www.eu2003.gr

- η εξασφάλιση ενός καλού επιπέδου ζωής για την αλιευτική κοινότητα, ιδιαίτερα με την ανύψωση των ατομικών εισοδημάτων.
- η σταθεροποίηση των αγορών.
- η εξασφάλιση κατάλληλων προμηθειών.
- η εξασφάλιση λογικών τιμών για τους καταναλωτές αλιευτικών προϊόντων.
- η διαφύλαξη της αρχής του αποκλεισμού κάθε μορφής διάκρισης.

Το άρθρο 2 του Κανονισμού του Συμβουλίου 3760/92 δηλώνει ότι οι κύριοι στόχοι της κοινής αλιευτικής πολιτικής αφορούν: αφενός, στην προστασία και διαφύλαξη των διαθέσιμων και προσιτών θαλάσσιων υδρόβιων πόρων. Αφετέρου, στην εξασφάλιση της λογικής και υπεύθυνης διαχείρισης των πόρων σε μια βιώσιμη βάση, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των παραγωγών και των καταναλωτών και τις συνέπειες για το θαλάσσιο οικοσύστημα.

Ο κατάλογος των προτάσεων για τη μεταρρύθμιση της αλιευτικής πολιτικής με σκοπό την προστασία των αλιευτικών πόρων και την εφαρμογή μίας βιώσιμης αλιείας στο μέλλον αποβλέπει στους εξής στόχους: τη βελτίωση της πολιτικής διατήρησης, την προώθηση της περιβαλλοντικής διάστασης, τη διασφάλιση της προστασίας του καταναλωτή, την υιοθέτηση αποτελεσματικής πολιτικής για τον αλιευτικό στόλο, την ανάπτυξη της μεσογειακής διάστασης της αλιευτικής πολιτικής και την ενθάρρυνση της ορθολογικής εκμετάλλευσης των πόρων στα αλιευτικά πεδία εκτός των κοινοτικών υδάτων.

Επίσης η Κοινότητα παρεμβαίνει σημαντικά στον αλιευτικό τομέα μέσω του χρηματοδοτικού μέσου προσανατολισμού της αλιείας (ΧΜΠΑ), στηρίζοντας επενδύσεις για αλιευτικά σκάφη, επάκτιες εγκαταστάσεις μεταποίησης, κλπ.

Η διευκρίνιση των πολιτικών προτεραιοτήτων και του πλαισίου παρέμβασης του χρηματοδοτικού μέσου προσανατολισμού της αλιείας για την περίοδο 2000-2006, κρίθηκε αναγκαία, προκειμένου να επιτευχθεί η διαρκής ισορροπία μεταξύ των αλιευτικών πόρων και της εκμετάλλευσής τους, να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα των διαρθρώσεων εκμετάλλευσης και η ανάπτυξη των οικονομικά βιώσιμων επιχειρήσεων, να αξιοποιηθούν τα προϊόντα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας και να αναζωογονηθούν οι περιοχές που εξαρτώνται από τους τομείς αυτούς.

Παράλληλα, η κοινή αλιευτική πολιτική δίνει προσοχή στη βιολογική, οικονομική και κοινωνική διάσταση της αλιείας και καλύπτει τους ακόλουθους κύριους τομείς:

- Όσον αφορά στην πολιτική διαχείρισης και διατήρησης των πόρων, με βάση επιστημονικές μελέτες των πιο σημαντικών αλιευτικών αποθεμάτων, το Συμβούλιο των Υπουργών αλιείας της Ε.Ε. καταθέτει την ποσότητα των ιχθύων που οι αλιείς της Ε.Ε. μπορούν να αλιεύσουν κάθε χρόνο. Αυτές οι ποσότητες ανώτατου ορίου, τα λεγόμενα συνολικά επιτρεπόμενα αλιεύματα (ΤΑC), γνωστοποιούνται στα Κράτη μέλη ως επιτρεπόμενο όριο αλίευσης. Για να περιοριστεί η αλιεία νέων ιχθύων, το Συμβούλιο υιοθέτησε έναν αριθμό τεχνικών κανόνων. Επίσης, εισήχθησαν κανόνες όσον αφορά στα μικρότερα ανοίγματα διχτύων κατά την αλιευτική λειτουργία.

Κάποιοι χώροι μπορούν να φραχθούν ώστε να προστατευθούν τα αλιευτικά αποθέματα. Ορισμένοι τύποι αλιείας (ως τύπος αλιείας ορίζεται το αλιευτικό απόθεμα καθώς και ο αλιευτικός στόλος που αλιεύει εντός συγκεκριμένης γεωγραφικής ζώνης) μπορούν να απαγορευθούν.

- Η διαρθρωτική πολιτική της Ε.Ε. υποστηρίζει τον αλιευτικό τομέα προσαρμόζοντας τον στις σύγχρονες ανάγκες. Σε αυτό το πλαίσιο, πραγματοποιείται η χρηματοδότηση προγραμμάτων σχετικών με την αλιεία και τις υδατοκαλλιέργειες, και η χρηματοδότηση της έρευνας αγοράς και ανάπτυξης. Η χορήγηση χρηματοδοτήσεων στοχεύει στον εκσυγχρονισμό των αλιευτικών στόλων και στην κατάργηση της πλεονάζουσας αλιευτικής ικανότητας. Για κάθε Κράτος μέλος, η αναδιάρθρωση του αλιευτικού στόλου σχεδιάζεται στο πλαίσιο πολυετών προγραμμάτων ανάπτυξης όπου καταγράφονται οι στόχοι και οι μέθοδοι εφαρμογής.

- Ο αρχικός στόλος του συστήματος της κοινής αγοράς για τους ιχθείς και τα προϊόντα ιχθύων ήταν να δημιουργήσει μια κοινή αγορά στην κοινότητα και να προσαρμόσει την παραγωγή στη ζήτηση προς όφελος των παραγωγών και των καταναλωτών. Αυτοί οι αρχικοί στόχοι μεταγενέστερα επεκτείνονται με την εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς και με την σταδιακή ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου.

Το σύστημα κοινής αγοράς περιλαμβάνει κοινές προδιαγραφές εμπορίας, με στόχο την προώθηση της πώλησης αλιευτικών προϊόντων, την ίδρυση οργανώσεων παραγωγών και την εγκατάσταση ενός συστήματος στήριξης και κανόνων για το εμπόριο με χώρες εκτός Ε.Ε.

- Στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων, η Ε.Ε. έχει αλιευτικές συμφωνίες με ένα μεγάλο αριθμό χωρών στο βόρειο και νότιο ημισφαίριο και συμμετέχει στις περιφερειακές αλιευτικές οργανώσεις που διαχειρίζονται την αλιεία στα διεθνή θαλάσσια ύδατα.

- Η κοινή αλιευτική πολιτική θέτει συγκεκριμένες απαιτήσεις όσον αφορά στον έλεγχο και την παρακολούθηση της αλιείας για την εξασφάλιση της συμμόρφωσης με τους κανόνες της πολιτικής διαχείρισης των πόρων και της διατήρησής τους. Ο έλεγχος αφορά στην εφαρμογή τόσο της διαρθρωτικής πολιτικής, όσο και της πολιτικής διαχείρισης στόλου και πολιτικής αγοράς. Τον ελεγκτικό αυτό ρόλο αναλαμβάνουν οι εθνικές αρχές και ανήκει στην αρμοδιότητα της Ε.Ε. να εξασφαλίσει ότι τα κριτήρια ελέγχου εφαρμόζονται με ομοιογένεια.

4. 8. Πράσινη Βίβλος : οι γενικές αρχές της νομοθεσίας τροφίμων στην Ε.Ε.

Γενικοί στόχοι:

Η πράσινη βίβλος θέτει τέσσερις σημαντικούς στόχους όσον αφορά τη νομοθεσία για τα τρόφιμα:⁵⁶

- να εξεταστεί ο βαθμός στον οποίο η νομοθεσία αυτή ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των καταναλωτών, των παραγωγών, των παρασκευαστών και των εμπόρων.
- να εξεταστεί κατά πόσο οι διατάξεις των συστημάτων επίσημου ελέγχου και επιθεώρησης εξασφαλίζουν τη διάθεση ασφαλών και υγιεινών τροφίμων καθώς και την προστασία του συνόλου των συμφερόντων του καταναλωτή.
- να ξεκινήσει μια δημόσια συζήτηση για τη νομοθεσία τροφίμων.
- να μπορέσει η Επιτροπή να προτείνει κατάλληλα μέτρα για τη μελλοντική ανάπτυξη της κοινοτικής νομοθεσίας τροφίμων, όπου απαιτείται.

Προτού προχωρήσει στη συζήτηση, η Επιτροπή υπενθυμίζει τους βασικούς στόχους της κοινοτικής νομοθεσίας τροφίμων και τονίζει την ανάγκη υιοθέτησεως μιας κανονιστικής προσέγγισης που να καλύπτει το σύνολο της τροφικής αλυσίδας. Στο πλαίσιο αυτό εντοπίζονται έξι στόχοι:

- διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της δημόσιας υγείας, της ασφάλειας και του καταναλωτή.
- διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των αγαθών στην εσωτερική αγορά.
- στήριξη της νομοθεσίας σε επιστημονικά αποδεκτά στοιχεία και σε αξιολόγηση κινδύνων.
- διασφάλιση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και ενίσχυση των εξαγωγικών προοπτικών της.
- απόδοση της πρωταρχικής ευθύνης για την ασφάλεια των τροφίμων στη βιομηχανία, στους παραγωγούς και στους προμηθευτές.
- μέριμνα για τη συνοχή, την ορθολογικότητα και τη σαφήνεια της νομοθεσίας.

Οι παραγωγοί, η βιομηχανία, οι επιχειρήσεις τροφίμων, οι επιφορτισμένες με την εφαρμογή των μέτρων αρχές και οι καταναλωτές πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους μια αποτελεσματική, σαφή, κατανοητή και εύχρηστη νομοθεσία. Για το σκοπό αυτό η Επιτροπή μελετά, μέτρα που μπορούν να συμβάλουν στην απλοποίηση της κοινοτικής νομοθεσίας τροφίμων.

56. www.europarl.eu.int

Μέσα για την προστασία της δημόσιας υγείας και του καταναλωτή.

Η διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της δημόσιας υγείας και του καταναλωτή απαιτείται σε όλες τις περιπτώσεις. Η Επιτροπή διαθέτει ήδη διάφορα μέσα προς το σκοπό αυτό όπως:

- αντικειμενικές και ανεξάρτητες επιστημονικές γνωμοδοτήσεις.
- ρήτρες διασφάλισης για να προφυλαχθεί από σοβαρούς και άμεσους κινδύνους για τη δημόσια υγεία.
- την υφιστάμενη νομοθεσία στον τομέα της αντιμετώπισης εκτάκτων συμβάντων που σχετίζονται με τη ραδιενέργεια.
- διάφορες στρατηγικές για την καταπολέμηση των ζωνοσόων: εξάλειψη του παράγοντα προκλήσεως της ζωνοσώου από τον ζωϊκό πληθυσμό ή το περιβάλλον, μείωση του επιπέδου μόλυνσης του ζωϊκού πληθυσμού, απομάκρυνση του παράγοντα προκλήσεως της ζωνοσώου από την τροφική αλυσίδα με ειδική κατεργασία.

Η Επιτροπή υπογραμμίζει την ανάγκη να εξασφαλιστεί ορθή και έγκαιρη εφαρμογή των σχετικών με την εσωτερική αγορά κανόνων. Για το σκοπό αυτό θα ήταν δυνατόν να προβλεφθεί η δημιουργία ενός πλαισίου συζητήσεων σχετικά με τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο και την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας.

Στο θέμα των ελέγχων ο ρόλος της Κοινότητας δεν είναι να αντικαταστήσει τα κράτη μέλη αλλά να εξακριβώσει ότι οι αναγκαίοι έλεγχοι εκτελούνται με ομοιόμορφο και αποτελεσματικό τρόπο στο σύνολο της εσωτερικής αγοράς. Οι έλεγχοι αυτοί πρέπει να επικεντρώνονται στις δραστηριότητες που παρουσιάζουν τους σοβαρότερους κινδύνους.

Επίσης η Κοινότητα οφείλει να διασφαλίζει ότι τα εισαγόμενα τρόφιμα ανταποκρίνονται σε πρότυπα εξ ίσου αυστηρά με εκείνα που έχουν καθοριστεί για την κοινοτική παραγωγή. Παράλληλα, πρέπει να εξασφαλίζει ότι τα τρόφιμα που εξάγει μπορούν να διατίθενται χωρίς κίνδυνο στην αγορά τρίτων χωρών.

Η κοινοτική νομοθεσία τροφίμων πρέπει να ανταποκρίνεται στις διεθνείς υποχρεώσεις της Κοινότητας. Πέραν τούτου, η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να παρακολουθεί την εξέλιξη των προτύπων, οδηγιών, συστάσεων και κωδίκων καλής πρακτικής που εκδίδονται από τον Κώδικα Διατροφής (Codex Alimentarius). Η προστασία του καταναλωτή πρέπει να διασφαλίζεται σε όλες τις περιπτώσεις.

4.8.1. Ισοδυναμία ελέγχων.

Η ισοδυναμία ελέγχων και οι ισοτιμίες δεν αποτελούν μόνο επιλογές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μετά τη συμφωνία του Γύρου της Ουρουγουάης το 1994, η Παγκόσμια Οργάνωση Εμπορίου έχει υιοθετήσει παρόμοια μέτρα για το εμπόριο μεταξύ των Τρίτων Χωρών.

Ο κίνδυνος των φθηνών τροφίμων από αυτές, χωρίς την επιβολή μηχανισμών ελέγχου για την ανάσχεσή τους, είναι πλέον πραγματικότητα. Εννοιολογικά για την ισοτιμία και την αναγνωρισιμότητα των ελέγχων, αλλά και των προαιρετικών πιστοποιητικών Ποιότητας ισχύουν οι παρακάτω κανόνες:⁵⁷.

α) Οι Οργανισμοί πιστοποίησης πρέπει να είναι διαπιστευμένοι με το Ευρωπαϊκό πρότυπο EN 45011 (31.12.1977). Πρέπει να ελέγχονται από όργανα διαπίστευσης, ότι εφαρμόζουν σωστά και κατάλληλα σχήματα πιστοποίησης για όλες τις οικογένειες προϊόντων που πιστοποιούν (π.χ. κλιμάκια επιθεωρητών με ειδικές έγγραφες διαδικασίες για τυριά, λάδια, κρεοπαρασκευάσματα, θερμοκήπια, βιοτεχνολογία υβριδίων κ.λ.π., εξειδικευμένα για Βιολογικά ή Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης).

β) Τα Εργαστήρια πρέπει να είναι διαπιστευμένα με το Ευρωπαϊκό πρότυπο EN 45001 για συγκεκριμένες αναλύσεις π.χ. μικροβιολογικές κρέατος, υπολειμμάτων στα φυτικά, κλπ., με σαφή προσδιορισμό των αναλύσεων.

γ) Η Κοινοποίηση όλων των κανόνων που έχει την πρόθεση να λάβει ένα κράτος για την καταλληλότητα των τροφίμων στο έδαφος του σε όλες τις άλλες χώρες (Διαδικασία κοινοποίησης μέτρων Τεχνικών Κανόνων).

δ) Η οδηγία του Επίσημου Ελέγχου Τροφίμων, που απαιτεί την παροχή πλήθους στοιχείων αξιολόγησης, μετρήσεων, αναλύσεων και επαλήθευσής τους, μέσω διεργασηριακών ελέγχων, σε κοινοτικό επίπεδο. Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από το 1989, έχουν αναπτύξει προγράμματα ποιότητας, δίκτυα εργαστηρίων, διαπιστευμένους οργανισμούς και εξοπλίζονται.

Η εφαρμογή οργανωμένων συστημάτων ποιότητας εξαπλώθηκε σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. και ήδη με νόμο που ψηφίστηκε έχει συσταθεί αντίστοιχος οργανισμός για τα γεωργικά προϊόντα.

Με τον όρο ποιότητα εννοούμε το προαιρετικό επίπεδο συμμόρφωσης με κανόνες, πρότυπα, συμβάσεις, που έχει μεγαλύτερες απαιτήσεις από τις ελάχιστες που ορίζονται με το νόμο. Ενώ καταλληλότητα των προϊόντων(τροφίμων) ή των διαδικασιών αποκαλείται το ελάχιστο επίπεδο που ορίζεται αμέσως ή εμμέσως από την νομοθεσία.

Τα προϊόντα ποιότητας φέρουν κατά κανόνα σήμα, σφραγίδα ή συνοδεύονται από σχετικό πιστοποιητικό έγγραφο (μπορεί και η καταλληλότητα να έχει σημάνσεις, π.χ. η σήμανση CE που επιτρέπει την ελεύθερη διακίνηση μεταξύ των κρατών - μελών ορισμένων βιομηχανικών προϊόντων). Η συμμόρφωση προς προαιρετική νομοθεσία ή κανόνες με λεπτομερειακή διαδικασία για την απονομή σήματος και για την προσέλκυση του καταναλωτή (προαιρετική νομοθεσία ή άλλοι κανόνες) ονομάζεται πιστοποίηση. Όταν μιλάμε για σήμα αναγνώρισης της ποιότητας, που φέρει ένα προϊόν, μιλάμε για διαδικασίες πιστοποίησης.

57. www.eu2003.gr

Για παράδειγμα: Το λευκό τυρί μπορεί να είναι με αγελαδινό γάλα, αλλά πρέπει να τηρεί όλη τη νομοθεσία περί υγιεινής, να παράγεται σύμφωνα με τις διαδικασίες υγιεινής και να έχει ορισμένα ελεγχόμενα πρόσθετα. Όταν ένας παραγωγός αυτοβούλως αποφασίζει να παράγει φέτα μιας αναγνωρισμένης περιοχής, δηλαδή ΠΟΠ (Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης), πρέπει ένας ανεξάρτητος οργανισμός (που να αναγνωρίζεται και από τους άλλους εταίρους) να ελέγξει, βάσει ειδικού κανονισμού, τις χρησιμοποιούμενες α' ύλες, τη διαδικασία παραγωγής, τη συσκευασία, την υγιεινή, τα τηρούμενα αρχεία, ότι το εν λόγω προϊόν βρίσκεται σε συμμόρφωση με τον Κανονισμό ΠΟΠ και να προβαίνει σε δειγματοληψίες στην αγορά ή στις ίδιες τις εγκαταστάσεις της επιχείρησης χωρίς προειδοποίηση.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις ο Οργανισμός απονέμει το σήμα του, το οποίο εμφανίζεται στη συσκευασία του προϊόντος (φέτα Δωδώνης - ΠΟΠ - και το σήμα του Οργανισμού Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων) για να τη διακρίνει ο καταναλωτής.

4.9. Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί.

Από την αρχή της βιομηχανικής εποχής, η ανθρώπινη διατροφή έγινε ζήτημα μαζικής παραγωγής, του οποίου τη λύση ανέλαβε η οικονομία. Οι τροφές έπρεπε να διατηρούνται για πολύ, ώστε να πουλιούνται στις άκρες του κόσμου. Έτσι όμως η ανθρώπινη τροφή έπαψε να είναι ζωντανή και έχασε τη θρεπτική της αξία. Από τη στιγμή που η τεχνολογία των τροφίμων πέρασε στα χέρια των επιχειρηματιών, το πρόβλημα αλλάζει κάθε φορά ονομασία.

Οι καταναλωτές ζουν σε ένα αδιάκοπο διατροφικό σκάνδαλο, όπου δεσπόζει η τρομοκρατία των λέξεων: πρόσθετα, συντηρητικά, διοξίνες, οιστρογόνα, φυτοφάρμακα, τρελές αγελάδες... Δεν έφταναν όμως αυτά, έρχονται και τα μεταλλαγμένα!⁵⁸

Από τις αρχές του 1997 πολλά από τα τυποποιημένα τρόφιμα μπορεί να περιέχουν σόγια γενετικά επεξεργασμένη στα εργαστήρια της μεγάλης χημικής βιομηχανίας Monsanto των ΗΠΑ. Η τελευταία διανέμει τα προϊόντα της στην ευρωπαϊκή αγορά μέσω της εταιρείας Unilever⁵⁹.

58. «Γίνεται της τρελής.....αγελάδας», περ. *Οικο-Ενημέρωση*, τεύχος 32, Δεκέμβριος 2000 σελ: 12.

59. «Γενετικά Τροποποιημένα Τρόφιμα στην Ευρωπαϊκή Αγορά», περ. *Καταναλωτικά Βήματα*, τεύχος 3, Ιούνιος 1997, σελ: 8-10.

Η γενετικά τροποποιημένη σόγια της εταιρείας αναμιγνύεται με φυσική σόγια για να καταλήξει στο τραπέζι του καταναλωτή. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αρνήθηκε να προχωρήσει στην υποχρεωτική σήμανση του προϊόντος, αφαιρώντας από τους καταναλωτές τη δυνατότητα επιλογής. Έτσι η πρώτη μαζική εισαγωγή γενικά επεξεργασμένης σόγιας στην ευρωπαϊκή αγορά πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 1996, προκαλώντας έντονες αντιδράσεις.

Η γενετικά τροποποιημένη σόγια δεν είναι ούτε πιο φτηνή, ούτε πιο νόστιμη, ούτε πιο υγιεινή. Είναι σχεδιασμένη με επέμβαση στο DNA του φυτού, ώστε να είναι πιο ανθεκτικό σε ένα ισχυρό παρασιτοκτόνο, που παράγει η ίδια εταιρεία, το Roundop. Με την επέμβαση αυτή το φυτό επιβιώνει πολλαπλασιάζοντας τα κέρδη της εταιρείας.

Η σόγια δεν είναι το πρώτο γενετικά μεταλλαγμένο προϊόν που προσπαθεί να εισάγει στην αγορά η Monsanto. Έχει προωθήσει στην αγορά το γενετικά επεξεργασμένο βαμβάκι. Πέρα από το φυσικό βασίλειο όμως οι επεμβάσεις της εταιρείας επεκτείνονται και στα ζωικά είδη. Έτσι παρήγαγε ειδική ορμόνη με την οποία αυξάνει την παραγωγή γάλακτος στις αγελάδες, προκαλώντας προβλήματα και ανυπόφορους πόνους στα ζώα. Η αντίδραση των παραγωγών ήταν έντονη και απαγορεύτηκε η κυκλοφορία της ορμόνης μέχρι το 2000.

Το επικίνδυνο μενού.

Μερικά από τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα που μπορούν να βρεθούν στο τραπέζι σας είναι :

❖ Αρνάκι και γουρουνόπουλο με ανθρώπινο γονίδιο.

Το γενετικά τροποποιημένο πρόβατο με το όνομα "Tracy" περιέχει στο γενετικό του κώδικα το ανθρώπινο γονίδιο. Η ίδια μέθοδος εφαρμόζεται και σε άλλα θηλαστικά, όπως στα ποντίκια και στους σκύλους.

Το γενετικά τροποποιημένο γουρούνι με ανθρώπινες αυξητικές ορμόνες, γίνεται γιγάντιο, το κρέας του περιέχει λιγότερο λίπος, πάσχει όμως από την εξασθένηση του ανοσοποιητικού συστήματος.

❖ Κοτόπουλο με γονίδια μοσχαριού.

Είναι κοτόπουλο γενετικά τροποποιημένο ώστε να παράγει την αυξητική ορμόνη των μοσχαριών, να γίνεται μεγαλύτερο και να περιέχει λιγότερο λίπος.

❖ Γάλα αγελάδας με ανθρώπινο γονίδιο.

Μεταβιβάζοντας στον γενετικό κώδικα βοδιού το ανθρώπινο γονίδιο που παράγει την πρωτεΐνη "λακτοφερίνη" η οποία περιέχεται στο μητρικό γάλα, το γάλα των αγελάδων που γονιμοποιήθηκαν από το βόδι αυτό, περιέχουν στο γάλα τους αυτή την πρωτεΐνη.

❖ Σπαράγγι με γονίδια αρουραίου.

Με τη χρήση γονιδίου αρουραίου το σπαράγγι γίνεται ανθεκτικό στα ζιζανιοκτόνα.

❖ Ντομάτες με γονίδια ψαριού.

Τροποποιημένες, οι ντομάτες γίνονται ανθεκτικές στο κρύο ώστε να μπορούν να καλλιεργηθούν και στις βόρειες χώρες.

❖ **Πατάτες με γονίδια σκορπιού.**

Οι πατάτες εμπλουτίζονται με τα γονίδια του σκορπιού που παράγουν το δηλητήριο του, ώστε να γίνονται πιο ανθεκτικά στα διάφορα έντομα. Το δηλητήριο θα βρίσκεται, φυσικά, και στις πατάτες.

❖ **Λάχανο με γονίδια βακτηρίων.**

Το λάχανο εμπλουτίζεται με τα γονίδια του δηλητηριώδους *Bacillus Thuringensis* που το προστατεύουν από τις κάμπιες.

4.9.1. Οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει το περιβάλλον και η ανθρώπινη υγεία από τα μεταλλαγμένα⁶⁰.

Οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει το περιβάλλον και η ανθρώπινη υγεία από τα μεταλλαγμένα προϊόντα είναι οι εξής:

Πρώτον, στο περιβάλλον υπάρχει η γενετική ρύπανση, η ανεξέλεγκτη διασπορά γονιδίων και νέων γενετικών οργανισμών, οι οποίοι δεν έχουν περάσει κανένα τεστ φυσικής επιλογής και απειλούν με αυτόν τον τρόπο την ισορροπία του οικοσυστήματος.

Δεύτερον, η άγνωστη έως τώρα επίδραση που θα έχουν στους υπόλοιπους ζωικούς οργανισμούς.

Τρίτον, η έλλειψη δυνατότητας ανάκλησης αυτών των οργανισμών αν κάτι δεν πάει καλά και κυρίως το ότι δεν υπάρχουν επιστημονικές μέθοδοι πρόβλεψης, παρακολούθησης της συμπεριφοράς των γονιδίων όταν αυτά απελευθερώνονται στο περιβάλλον.

Όσον αφορά τον άνθρωπο η υγεία του μπορεί να επηρεαστεί με γνωστούς ή άγνωστους, άμεσους ή έμμεσους τρόπους, όταν διαταραχτεί η ισορροπία του οικοσυστήματος.

Πάντως, το πιο τρομακτικό από όλα είναι: Όταν αλλοιώνεται το γενετικό υλικό των οργανισμών με τη βοήθεια της γενετικής μηχανικής και ελευθερώνονται οι μικροοργανισμοί στο περιβάλλον, δεν είμαστε ποτέ σίγουροι για το τι μπορεί να συμβεί. Γιατί οι γνώσεις μας είναι σχετικά περιορισμένες και δεν γνωρίζουμε τη συμπεριφορά των μεταλλαγμένων μικροοργανισμών.

60. Τ. Κουράκης (καθηγ.ιατρικής), «Τα υπέρ και τα κατά των μεταλλαγμένων», εφήμ. *Καθημερινή*, 19 Μαΐου 2002, σελ: 5-6.

4.9.2. Η αντιμετώπιση των ΓΤΟ από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο.

Για την αντιμετώπιση των κινδύνων της γενετικής μηχανικής έχει συγκροτηθεί ένα Ευρωπαϊκό Δίκτυο οργανώσεων στο οποίο μετέχουν οικολογικές οργανώσεις, ενώσεις καταναλωτών, οργανώσεις που ασχολούνται με την γεωργική παραγωγή καθώς και οργανώσεις με αποκλειστικό αντικείμενο τις επιπτώσεις της γενετικής⁶¹.

Οι καμπάνιες που έχουν οργανωθεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη έχουν σαν αντικείμενο :

1. Την άσκηση πίεσης για την προσαρμογή της νομοθεσίας για τις ευρεσιτεχνίες, που συζητείται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς και την εφαρμογή της από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ευρεσιτεχνιών, ώστε να μπει φραγμός στην προώθηση εφαρμογών της γενετικής.
2. Η απόφαση της απαγόρευσης της κυκλοφορίας της γενετικά τροποποιημένης αυξητικής ορμόνης r-BST στην Ευρώπη μέχρι το 2000, είναι η πρώτη μεγάλη επιτυχία του δικτύου.
3. Ασκείται πίεση στις συμβουλευτικές επιτροπές των νομοθετικών οργάνων που ρυθμίζουν τη σχετική με τις άδειες κυκλοφορίας και τη σήμανση της συσκευασίας τροφών που έχουν παραχθεί με τη γενετική μηχανική.
4. Πραγματοποιούνται δημόσιες εκδηλώσεις και διατυπώνονται προτάσεις για τη ρύθμιση της νομοθεσίας.
5. Οργανώνονται παρεμβάσεις σε διεθνείς συμβάσεις όπως η GATT, ο Παγκόσμιος Κώδικας Διατροφής και η Συμφωνία Βιολογικής Ποικιλομορφίας.

4.10. Μεταφορές και Τηλεπικοινωνίες.

Στόχοι της ΕΕ

Οι στρατηγικοί στόχοι της ΕΕ στους τομείς των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών είναι η δημιουργία σύγχρονων και αποτελεσματικών συστημάτων, τα οποία να είναι οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμα. Η πολιτική της ΕΕ δίνει έμφαση στην ενίσχυση του ανταγωνισμού, της ασφάλειας καθώς και της προστασίας του περιβάλλοντος⁶².

61. «Γενετικά Τροποποιημένα Τρόφιμα στην Ευρωπαϊκή Αγορά»..., ό.π., σελ: 11.

62. www.eu2003.gr

1. Μεταφορές.

Πιο συγκεκριμένα, η βιομηχανία των μεταφορών κατέχει σημαντική θέση στην Κοινότητα, αντιπροσωπεύοντας το 7% του ΑΕΠ της, το 7% της συνολικής απασχόλησης, το 40% των επενδύσεων που πραγματοποιούν τα κράτη μέλη και το 30% της ενεργειακής της κατανάλωσης. Τα μέτρα που αφορούν την απελευθέρωση των μεταφορών, είναι ευαίσθητα και σχεδιασμένα ειδικά σε σχέση με την ιδιαιτερότητα του κάθε τρόπου μεταφοράς. Για καθέναν από αυτούς τους τρόπους, στόχος ήταν η μετάβαση από την πρόβλεψη για παροχή μιας διεθνούς υπηρεσίας (μεταξύ δύο κρατών μελών) στο καμποτάζ (μεταφορές στο εσωτερικό άλλου κράτους μέλους).

Το πρόγραμμα δράσης 1995-2002, το οποίο προτάθηκε από την Επιτροπή, εξαγγέλλει πρωτοβουλίες που κινούνται προς τρεις βασικές κατευθύνσεις:

- ανάπτυξη ολοκληρωμένων συστημάτων μεταφοράς που θα βασίζονται σε προηγμένες τεχνολογίες, οι οποίες συμβάλλουν παράλληλα στην επίτευξη των στόχων της προστασίας του περιβάλλοντος και της ασφάλειας.
- βελτίωση της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς, ώστε να προωθηθεί η παροχή αποτελεσματικών, εύχρηστων και φιλικών προς τον χρήστη υπηρεσιών μεταφοράς, διαφυλάσσοντας ταυτόχρονα τα κοινωνικά πρότυπα.
- ενίσχυση της εξωτερικής διάστασης, βελτιώνοντας τις συνδέσεις των μεταφορών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τρίτων χωρών.

2. Τηλεπικοινωνίες.

Στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, η ΕΕ στοχεύει στην κατάρτιση μιας σειράς κοινών κανόνων που θα διέπουν την πώληση δικτυακών και ψηφιακών υπηρεσιών εντός της εσωτερικής της αγοράς της ΕΕ.

Η ΕΕ επιθυμεί να διασφαλίσει ότι όλοι οι πολίτες θα έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν έναν ελάχιστο αριθμό τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, έτσι ώστε τόσο οι πολίτες όσο και οι επιχειρήσεις που βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές, να μην αποκλείονται από την κοινωνία της πληροφόρησης. Ένας ακόμη στόχος είναι η προώθηση της όλο και ευρύτερης εφαρμογής της ηλεκτρονικής επικοινωνίας για τη μεταφορά προσωπικών και ευαίσθητων δεδομένων δημιουργώντας ασφάλεια για την μεγαλύτερη δυνατή προστασία τέτοιων δεδομένων.

Η ΕΕ συμμετέχει, επίσης, στην ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφόρησης μέσω του Προγράμματος της Ηλεκτρονικής Ευρώπης (eEurope). Το πρόγραμμα αυτό στοχεύει στην επιτάχυνση της εφαρμογής της ψηφιακής τεχνολογίας στην Ευρώπη και στη διασφάλιση ότι όλοι οι Ευρωπαίοι πολίτες θα διαθέτουν την απαιτούμενη κατάρτιση, ώστε να είναι σε θέση να τη χρησιμοποιούν. Η πρωτοβουλία αυτή συνδέεται με τις προσπάθειες που αποβλέπουν στην ενίσχυση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας και τη διασφάλιση της ανανέωσης εντός της ΕΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5. Οι υπό ένταξη χώρες της Ε.Ε. και οι χώρες ΑΚΕ

5.1. Τα κριτήρια της Ε.Ε. για τις υπό ένταξη χώρες.

Η διαδικασία της διεύρυνσης υπήρξε μακρά και επίπονη και για την εφαρμογή της καταβλήθηκε σημαντική προσπάθεια από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αλλά και από τις υπό ένταξη και τις υποψήφιες χώρες.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το 1993 καθόρισε για πρώτη φορά συγκεκριμένα κριτήρια που οι υποψήφιες για ένταξη στην Ε.Ε. χώρες θα πρέπει να πληρούν. Τα κριτήρια είναι τα εξής:

- Πολιτικά κριτήρια: Ύπαρξη σταθερών θεσμών οι οποίοι να εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα, το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων.
- Οικονομικά κριτήρια: Λειτουργία της οικονομίας της αγοράς, δυνατότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και προσαρμογής στη δράση των δυνάμεων της εσωτερικής αγοράς.
- Δυνατότητα της υποψήφιας χώρας να επωμιστεί τις υποχρεώσεις της ως μέλους της Ένωσης, με την αποτελεσματική μεταφορά και εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου στην εθνική νομοθεσία.

Τον Οκτώβριο του 2002 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην ετήσια έκθεση προόδου της ενταξιακής διαδικασίας, έκρινε ότι δέκα χώρες - Εσθονία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία, Τσεχία – πληρούν τα πολιτικά και οικονομικά κριτήρια και έχουν σημειώσει εξαιρετική πρόοδο στη διαδικασία υιοθέτησης του κοινοτικού κεκτημένου. Κατόπιν αυτού το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης (Δεκέμβριος 2002) αποφάσισε την ένταξη αυτών των χωρών στην ΕΕ την 1η Μαΐου 2004.

5.2. Το εμπόριο των νέων κρατών μελών.

Τα νέα κράτη μέλη έχουν διαφορετικό εμπόριο μεταξύ τους. Αναλυτικά έχουμε τα εξής:

❖ Μάλτα.

Η Μάλτα έχει όλα τα χαρακτηριστικά μιας οικονομίας ανοικτής αγοράς και είναι ενταγμένη στην Ευρωπαϊκή Ένωση σ' ότι αφορά στο εμπόριο. Η ΕΕ αντιπροσωπεύει το 75% περίπου των συναλλαγών της Μάλτας στο εξωτερικό. Οι βασικές εξαγωγές της Μάλτας περιορίζονται σε λίγους τομείς, κυρίως στα ηλεκτρονικά, τα μηχανήματα και τον εξοπλισμό μεταφορών.

Στο πλαίσιο των προετοιμασιών για ένταξη στην ΕΕ, η Μάλτα εφάρμοσε ένα πρόγραμμα ιδιωτικοποίησης και προχωρά προς τη φιλελευθεροποίηση των αγορών. Γίνονται, επίσης, προσπάθειες ώστε να αναπτυχθεί ο τομέας υπηρεσιών του νησιού και η Μάλτα να γίνει ένα επικοινωνιακό κέντρο στη Μεσόγειο.

Το κοινοτικό κεκτημένο της Ε.Ε. σχετικά με το εμπόριο δηλώνει ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων προϋποθέτει την άρση των μέτρων που περιορίζουν το εμπόριο, τα οποία δεν είναι μόνο οι τελωνειακοί δασμοί και οι ποσοτικοί περιορισμοί κατά τις συναλλαγές, αλλά επίσης και όλα τα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος που έχουν προστατευτικά αποτελέσματα⁶³. Με σκοπό την εναρμόνιση, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ανέπτυξε μια "νέα προσέγγιση". Αντί να επιβάλλει τεχνικές λύσεις, η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας περιορίζεται στο να καθορίσει απλώς τις βασικές απαιτήσεις που θα πρέπει να πληρούν τα προϊόντα. Η συμφωνία σύνδεσης προβλέπει αποκλειστικά την κατάργηση των δασμών και την εναρμόνιση των συνοδευτικών πολιτικών, συμπεριλαμβανομένης της εναρμόνισης της νομοθεσίας. Εκτός από τις διατάξεις αυτές, η Μάλτα θα πρέπει να εφαρμόσει ολόκληρο το κεκτημένο στον εν λόγω τομέα.

Ο νόμος περί ασφάλειας των προϊόντων, ο οποίος άρχισε να ισχύει το 2001, συνέβαλε στη δημιουργία της Διεύθυνσης επιτήρησης της αγοράς στο πλαίσιο του Υπουργείου Οικονομικών και αποτελεί τη νομική βάση της επιτήρησης της αγοράς.

Οι διαπραγματεύσεις στην Μάλτα για το κεφάλαιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων έχουν ολοκληρωθεί. Χορηγήθηκε μεταβατικό καθεστώς για την ανανέωση των αδειών κυκλοφορίας φαρμακευτικών προϊόντων (μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2006).

Όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις για την τελωνειακή ένωση, στην έκθεση του 2000 σημειώνεται κάποια πρόοδος στην υιοθέτηση του κεκτημένου, ιδίως όσον αφορά τον τελωνειακό κώδικα και τις διατάξεις εφαρμογής του και τους εισαγωγικούς δασμούς. Τον Μάρτιο του 2002, εγκρίθηκε νέος ενοποιημένος τελωνειακός κώδικας, σύμφωνος με τον κοινοτικό, ο οποίος καλύπτει τη δασμολογητέα αξία, τις διατυπώσεις εισαγωγής, τις απλουστευμένες διαδικασίες, τα οικονομικά δασμολογικά καθεστώτα, την τελωνειακή οφειλή, τη διαγραφή και την επιστροφή των δασμών που ασκούνται κατά των αποφάσεων των τελωνειακών αρχών.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Κεκτημένο της Γεωργίας και της Αλιείας.

Η κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) έχει ως στόχο τη διατήρηση και την ανάπτυξη ενός σύγχρονου γεωργικού συστήματος που εξασφαλίζει ένα δίκαιο βιοτικό επίπεδο στο γεωργικό πληθυσμό και τον εφοδιασμό σε τρόφιμα σε λογικές τιμές για τους καταναλωτές, ενώ παράλληλα διασφαλίζει ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

63. www.europa.eu.int

Η κοινή αλιευτική πολιτική περιλαμβάνει τις κοινές οργανώσεις αγοράς, τη διαρθρωτική πολιτική, τις συμφωνίες που συνήφθησαν με τις τρίτες χώρες, τη διαχείριση και τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων και την επιστημονική έρευνα που αφορά αυτές τις δραστηριότητες.

Η Μάλτα είναι μέλος του Γενικού Συμβουλίου Αλιείας για τη Μεσόγειο (ΓΣΑΜ). Με την ψήφιση του νόμου σχετικά με τη διατήρηση και τη διαχείριση των αλιευτικών πόρων η Μάλτα έκανε ένα μεγάλο βήμα προς την κατεύθυνση της προσαρμογής της νομοθεσίας της όσον αφορά την αλιεία προς το κοινοτικό κεκτημένο.

Στο φυτοϋγειονομικό τομέα το Κοινοβούλιο της Μάλτας ψήφισε το 2001 δύο νόμους για την καταπολέμηση των παρασιτοκτόνων και για την προστασία των φυτών από τα παράσιτα.

Το κοινοτικό κεκτημένο στο τομέα των μεταφορών.

Η ευρωπαϊκή συμφωνία επιβάλλει εναρμόνιση της νομοθεσίας της Μάλτας με την κοινοτική νομοθεσία, συνεργασία με σκοπό την αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό των μεταφορών, βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά μεταφορών, διευκόλυνση της διαμετακόμισης και επίτευξη προτύπων λειτουργίας συγκρίσιμων με εκείνα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Όσον αφορά τις θαλάσσιες μεταφορές το 2002, τέθηκε σε ισχύ ο κανονισμός της εμπορικής ναυτιλίας για τους ναυτικούς που βρίσκονται σε κίνδυνο. Η Μάλτα προσχώρησε στη Σύμβαση για την καταστολή των παράνομων πράξεων κατά της ασφάλειας της ναυσιπλοΐας. Επίσης για τις αεροπορικές μεταφορές το 2001, τέθηκαν σε ισχύ οι κανονισμοί για την ενσωμάτωση της κοινοτικής νομοθεσίας σχετικά με το καθεστώς αποζημίωσης των επιβατών σε περίπτωση άρνησης επιβίβασης στο πλαίσιο των τακτικών αεροπορικών μεταφορών.

❖ Εσθονία.

Από το 1991, οι εσθονικές κυβερνήσεις ακολουθούν μια φιλελεύθερη πολιτική ελεύθερου εμπορίου και υιοθετούν νέες τεχνολογίες, οι οποίες διευκολύνουν σημαντικά αυτή τη μετάβαση⁶⁴. Οι σημαντικότεροι κλάδοι της οικονομίας είναι οι τηλεπικοινωνίες, η κλωστοϋφαντουργία, τα χημικά προϊόντα, οι τράπεζες, τα τρόφιμα και η αλιεία, η ξυλεία, η ναυπηγική, τα ηλεκτρονικά και οι μεταφορές. Τα κυριότερα εξαγόμενα προϊόντα της χώρας είναι τα μηχανήματα, ο ηλεκτρονικός εξοπλισμός, τα προϊόντα ξυλείας και τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα.

64. www.eu2003.gr

Όσον αφορά την υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου της Ε.Ε για την τελωνιακή ένωση, η Εσθονία σημείωσε προόδους, η σημαντικότερη από τις οποίες αφορά την καθιέρωση δασμών για ορισμένα προϊόντα⁶⁵. Το 2001 το Κοινοβούλιο θέσπισε το νέο τελωνιακό κώδικα, που αποσκοπεί στην πλήρη εναρμόνιση της τελωνιακής νομοθεσίας με τον Κοινοτικό Τελωνιακό Κώδικα.

Στο φυτοϋγειονομικό τομέα, οι σημειωθείσες πρόοδοι είναι σημαντικές. Πράγματι, ο νόμος για την φυτοπροστασία άρχισε να ισχύει το Σεπτέμβριο του 2000 και επέτρεψε την έκδοση πολυάριθμων μέτρων εφαρμογής. Σε θέματα ασφάλειας των τροφίμων υιοθετήθηκε μια στρατηγική. Υπήρξε ορθολογισμός της χρήσης των διαθέσιμων πόρων για τη διενέργεια ελέγχων.

Στον τομέα των εναέριων μεταφορών, εγκρίθηκε το εθνικό σχέδιο ανάπτυξης της αεροπορίας για την περίοδο 2000-2006. Το σχέδιο αυτό αφορά κυρίως την ευθυγράμμιση με το κοινοτικό κεκτημένο και τις συνέπειες της προσχώρησης στην ΕΕ για τον συγκεκριμένο κλάδο. Βάσει του νόμου περί αεροπορίας, εκδόθηκαν κανονισμοί οι οποίοι καθορίζουν τους κανόνες χορήγησης και ανάκλησης αδειών και πιστοποίησης των αερομεταφορέων και των υπηρεσιών αεροπλοΐας, τις προϋποθέσεις χορήγησης πιστοποιητικών κατασκευής, παραγωγής. Το 2001, η κυβέρνηση ενέκρινε την εθνική πολιτική της χώρας στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών για την περίοδο 2000-2004, με την οποία ενθαρρύνεται η ανάπτυξη ολόκληρου του τομέα των θαλάσσιων μεταφορών. Παράλληλα, η Εσθονία συμπεριελήφθη στον λευκό κατάλογο του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού.

❖ Λιθουανία.

Στην Λιθουανία ο όγκος του εξωτερικού της εμπορίου είναι σημαντικός. Μετά την ανεξαρτησία της, η χώρα προσέλκυσε περισσότερο από \$2.8 εκατομμύρια σε άμεσες ξένες επενδύσεις. Η Λιθουανία έχει ένα σύγχρονο οδικό δίκτυο και πολλά διεθνή αεροδρόμια. Οι χώρες της ΕΕ αποτελούν τους κυριότερους εμπορικούς εταίρους και επενδυτές της Λιθουανίας⁶⁶.

Επίσης λαμβάνονται κτηνιατρικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα⁶⁷. Στο κτηνιατρικό τομέα έχουν πραγματοποιηθεί πρόοδοι. Μια νέα δημόσια υπηρεσία κτηνιατρικής και τροφίμων καλύπτει όλο το διατροφικό κύκλο και το εθνικό κτηνιατρικό εργαστήριο έχει επιφορτιστεί με τους ελέγχους. Στον φυτοϋγειονομικό τομέα έχουν συνταχθεί νέοι κατάλογοι των επιβλαβών οργανισμών, και έχουν τεθεί ορισμένες ενιαίες αρχές αξιολόγησης των φυτοϋγειονομικών προϊόντων.

65. www.europa.eu.int

66. www.eu2003.gr

67. www.europarl.eu.int

Σχετικά με την αλιεία, πραγματοποιήθηκαν ορισμένες νομοθετικές και διοικητικές προσαρμογές ιδίως όσον αφορά την αναδιάρθρωση της Διεύθυνσης Αλιείας του Υπουργείου Γεωργίας.

Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος με τη θέσπιση ενός συστήματος επιτήρησης των αλιευτικών σκαφών στα πεδία της διαχείρισης, της επιθεώρησης και του ελέγχου των πόρων. Σε διεθνές επίπεδο, η Λιθουανία έχει υπογράψει αλιευτικές συμφωνίες με τη Ρωσία, τις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά.

Όσον αφορά την ευθυγράμμιση με το κεκτημένο της τελωνειακής ένωσης, υιοθετήθηκαν πολλά νομοθετικά κείμενα εφαρμογής που εξασφαλίζουν μία συμπληρωματική ευθυγράμμιση στον κοινοτικό τελωνειακό κώδικα και στις διατάξεις εφαρμογής. Η έκθεση του 2002 αναφέρει ότι οι σημερινές διατάξεις του λιθουανικού τελωνειακού κώδικα είναι σε μεγάλο βαθμό σύμφωνες με εκείνες του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα.

Στον τομέα των αερομεταφορών, το λιθουανικό κοινοβούλιο ενέκρινε, τον Ιούλιο του 2000, το νέο νόμο για την πολιτική αεροπορία, ο οποίος θα αποτελέσει τη βάση για τη ριζική αναδιοργάνωση και την ενίσχυση των αρμόδιων αρχών πολιτικής αεροπορίας. Ο συγκεκριμένος νόμος προβλέπει τη σύσταση της Αρχής Πολιτικής Αεροπορίας και της Επιθεώρησης Πολιτικής Αεροπορίας. Η νέα κοινή Αρχή Πολιτικής Αεροπορίας (ΑΠΑ), που συστάθηκε τον Ιούλιο του 2001, είναι επιφορτισμένη με τις εμπορικές υπηρεσίες της αεροναυτιλίας και με κανονιστικά θέματα. Όσον αφορά τις θαλάσσιες μεταφορές, το λιθουανικό κοινοβούλιο ενέκρινε, τον Αύγουστο του 2000, νόμο σχετικά με την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας, ο οποίος προβλέπει τη δημιουργία της λιθουανικής διεύθυνσης για την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας, καθώς και τις απαραίτητες τροποποιήσεις του νόμου για την εμπορική ναυτιλία και του τελωνειακού κώδικα. Η έκδοση του νόμου για τον θαλάσσιο λιμένα Klaipėda αποβλέπει στη διασφάλιση του ελεύθερου ανταγωνισμού και ίσων εμπορικών όρων για όλους τους οικονομικούς φορείς στο χώρο του εθνικού θαλάσσιου λιμένα. Το 2002, η κυβέρνηση ενέκρινε την «λιθουανική στρατηγική ανάπτυξης της θαλάσσιας ναυσιπλοΐας», η οποία αποσκοπεί στο να εισάγει μια ευρεία και συνολική προσέγγιση στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών.

❖ Ουγγαρία.

Οι σημαντικοί τομείς της είναι πλέον στενά συνδεδεμένοι με τη Δυτική Ευρώπη μέσω του εμπορίου και των ξένων επενδύσεων. Έλαβε περίπου το 40% των συνολικών ξένων επενδύσεων στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη.

Σύμφωνα με τη συμφωνία σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ουγγαρία έχει ήδη καταργήσει όλα τα δασμολογικά εμπόδια στις εισαγωγές και εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων με τις χώρες-μέλη της Ένωσης. Οι σχέσεις της Ουγγαρίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο αγροτικό εμπόριο διέπονται από το Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο της Συμφωνίας Σύνδεσης της Ουγγαρίας με την Ε.Ε. και στο Γύρο της Ουρουγουάης της GATT για το αγροτικό εμπόριο.

Επίσης, οι δασμοί για προϊόντα όπως οι πρώτες ύλες, τα μηχανήματα και ο εξοπλισμός είναι πολύ χαμηλοί, ενώ οι δασμοί για τα αγροτικά προϊόντα είναι υψηλοί⁶⁸.

Για να προστατευθεί η ουγγρική βιομηχανία, απαιτούνται ακόμη άδειες για την εισαγωγή ορισμένων βιομηχανικών όπως τρόφιμα, φάρμακα, ρούχα και ορισμένων άλλων αγαθών. Σύμφωνα με την αγροτική πολιτική της Ουγγαρίας, απαιτείται ακόμη άδεια εισαγωγής για τα κυριότερα αγροτικά προϊόντα. Ένα σημαντικό μέρος του συστήματος χορήγησης αδειών για εισαγωγές είναι η γενική ποσόστωση για την εισαγωγή καταναλωτικών αγαθών. Η γενική ποσόστωση ισχύει για μια σειρά βιομηχανικών προϊόντων όπως ρούχα, υποδήματα, καινούρια και μεταχειρισμένα αυτοκίνητα, κοσμήματα κ.α.⁶⁹.

Ειδικές άδειες απαιτούνται για την εισαγωγή καυσίμων, ενεργειακών πρώτων υλών, πολύτιμων μετάλλων, επικίνδυνών υλικών στρατιωτικού εξοπλισμού.

Τέλος άδειες εξαγωγών απαιτούνται για αγροτικά προϊόντα, χημικά, όπλα, αεροσκάφη και στρατιωτικό εξοπλισμό.

Όσον αφορά το κεφάλαιο της τελωνειακής ένωσης, η έκθεση του 2000 σημειώνει την επίτευξη σημαντικής προόδου. Η Ουγγαρία έχει μεταφέρει σε μεγάλο βαθμό στο εθνικό δίκαιο τις διατάξεις του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα. Το 2001, η χώρα μετέφερε στο εθνικό της δίκαιο τη νομοθεσία για τα πολιτιστικά αγαθά.

Στο φυτοϋγειονομικό τομέα, η εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με την ταξινόμηση, την χρησιμοποίηση των φυτοφαρμάκων και των επιβλαβών οργανισμών έχει ήδη ευθυγραμμιστεί με το κεκτημένο. Η υπηρεσία που είναι επιφορτισμένη με την προστασία των εδαφών και των φυτών αναμορφώθηκε οργανωτικά.

Στον τομέα των εναέριων μεταφορών, η κυβέρνηση θέσπισε, τον Απρίλιο του 2000, εθνική στρατηγική για τις αεροπορικές μεταφορές, η οποία έθεσε τις βάσεις για την αναδιάρθρωση και την ιδιωτικοποίηση της εθνικής αεροπορικής εταιρείας (MALIV), για την αναδιοργάνωση της διαχείρισης του αεροδρομίου του Ferihegy και της εναέριας κυκλοφορίας, για τη σύσταση μιας ανεξάρτητης αρχής πολιτικής αεροπορίας και για τη δημιουργία περιφερειακών αεροδρομίων. Το 2002 συνεχίστηκε η αναδιάρθρωση της MALIV, και σήμερα είναι μια ανεξάρτητη εταιρεία υπό ανεξάρτητη διεύθυνση.

❖ Πολωνία.

Ο γεωργικός τομέας παρέμεινε πιο ανθεκτικός στις διαρθρωτικές αλλαγές και έδωσε στην Πολωνία ένα διακριτό μοντέλο απασχόλησης στο οποίο η γεωργία κατέχει κοινωνική και πολιτική σημασία. Στα τέλη του 1999, 27,4% του εργατικού δυναμικού απασχολούνταν στη γεωργία και μόνο το 22,1% στη βιομηχανία.

68. www.eu2003.gr

69. www.europa.eu.int

Παρ' όλη τη σημασία της γεωργίας για την απασχόληση, το μερίδιό της στο ΑΕΠ είναι χαμηλό και έχει μειωθεί σημαντικά (από 13,1% το 1988 σε 3,3% το 2000). Η Πολωνία ελπίζει σε σημαντική ευρωπαϊκή χρηματοδότηση για τα επόμενα χρόνια ώστε να αναδιαρθρώσει τον αγροτικό της τομέα και να επενδύσει σε αγροτικές υποδομές. Η χώρα έχει ποικιλία φυσικών πόρων, μεταξύ των οποίων άνθρακα, χαλκό, ψευδάργυρο, σίδηρο, γύψο, λιγνίτη και ορισμένα αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου. Από τις πιο σημαντικές της βιομηχανίες είναι η μεταλλουργία, ο χάλυβας και τα χημικά και κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα. Επίσης, το εμπόριο, η υψηλή τεχνολογία και ο τομέας των υπηρεσιών αποκτούν ολοένα μεγαλύτερη σημασία για την απασχόληση και την οικονομική αναδιάρθρωση ⁷⁰.

Όσον αφορά την υιοθέτηση του κεκτημένου στον τομέα της τελωνειακής Ένωσης, η Πολωνία έχει εναρμονίσει σε μεγάλο βαθμό τη νομοθεσία της με το κεκτημένο. Ένα σημαντικό βήμα πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 1999, χάρη στη στρατηγική που χάραξε η κυβέρνηση για τα τελωνεία. Πρόοδος σημειώθηκε επίσης όσον αφορά τη θέσπιση του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα και των διατάξεων εφαρμογής του. Το 2001 η εναρμόνιση αυτή ολοκληρώθηκε ουσιαστικά, μετά την τροποποίηση του πολωνικού τελωνειακού κώδικα, η οποία τέθηκε σε ισχύ το Μάρτιο του 2001. Η έκθεση του 2002 αναφέρει σταθερή πρόοδο όσον αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας με το κεκτημένο και την ανάπτυξη των θεσμικών ικανοτήτων ⁷¹.

Η Πολωνία κατάρτισε ένα διαρθρωτικό πρόγραμμα για την αλιεία για τα έτη 2000-2006 το οποίο θα επιτρέψει τις αναδιαρθρώσεις και τον εκσυγχρονισμό του αλιευτικού στόλου. Κανονιστικές διατάξεις θα διευκολύνουν τον έλεγχο της αλιείας και τη τήρηση των ποσοστώσεων.

❖ Σλοβακία.

Όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις για την υιοθέτηση του κεκτημένου περι τελωνειακής ένωσης, η έκθεση του 2000 σημειώνει ότι αναμένεται να εκδοθεί νέος τελωνειακός νόμος που αποσκοπεί στην πλήρη εναρμόνιση του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα και των διατάξεων εφαρμογής του. Ο νέος αυτός νόμος, ο οποίος καταργεί τις διαφορές μεταξύ της νομοθεσίας της Σλοβακίας και του κεκτημένου, άρχισε να ισχύει τον Ιούλιο του 2001. Η έκθεση εκτιμά ότι η Σλοβακία έχει ουσιαστικά ολοκληρώσει την εναρμόνιση της τελωνειακής νομοθεσίας της με το κεκτημένο.

Η Σλοβακία κατέβαλε σημαντικές προσπάθειες μετά την έκθεση του Νοεμβρίου 2000, για να ευθυγραμμίσει την κτηνιατρική νομοθεσία της με το κοινοτικό κεκτημένο. Έτσι, σημειώθηκαν αρκετές πρόοδοι σε θέματα παροχής κτηνιατρικών φροντίδων, ορθής μεταχείρισης των ζώων, σήμανσης και καταχώρισης των ζώων.

70. www.eu2003.gr

71. www.europarl.eu.int

Το ίδιο ισχύει όσον αφορά την επεξεργασία των ζωικών αποβλήτων, την καταπολέμηση των ασθενειών των ζώων, την εισαγωγή ζώων και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας.

Στον φυτοϋγειονομικό τομέα, έχουν καταγραφεί ορισμένες πρόοδοι σε θέματα φυτοϋγειονομικής προστασίας και ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας ελέγχου. Ενόψει της προσχώρησης, οι προσπάθειες αυτές πρέπει να συνεχιστούν όσον αφορά τους ελέγχους στα σύνορα και την ευθυγράμμιση με τη οικεία νομοθεσία του κекτημένου.

Όσον αφορά την ασφάλεια των τροφίμων, έχει καταρτιστεί μια στρατηγική και οι μονάδες μεταποίησης και επεξεργασίας πρέπει να εκσυγχρονιστούν ώστε να είναι σύμφωνες με τους κοινοτικούς κανόνες.

Στον τομέα της αλιείας με τις εξαγωγές της Κοινότητας, η Σλοβακία δέχεται το 0,32% του συνόλου των εξαγωγών αλιευτικών προϊόντων της ΕΕ και 3,8% των εξαγωγών της Ένωσης προς τις υποψήφιες χώρες. Επίσης, η Σλοβακία οφείλει να εξασφαλίσει την τήρηση των κοινοτικών προτύπων στον τομέα της υγείας, της υγιεινής και του περιβάλλοντος.

Η Σλοβακία θα πρέπει να επισπεύσει τη σύσταση ανεξάρτητου οργανισμού, αρμόδιου για την έρευνα των ατυχημάτων, και παράλληλα να ενισχύσει την ασφάλεια των αερομεταφορών. Ο νέος νόμος για την πολιτική αεροπορία, που τέθηκε σε ισχύ το 2002, ορίζει τους όρους υπό τους οποίους διενεργούνται οι ανεξάρτητες έρευνες σε περίπτωση ατυχημάτων της πολιτικής αεροπορίας, τους όρους πρόσβασης στην αγορά υπηρεσιών εδάφους στους κοινοτικούς αερολιμένες και τους κοινούς κανόνες κατανομής του διαθέσιμου χρόνου χρήσης.

Όσον αφορά τις θαλάσσιες μεταφορές, αν και η Σλοβακία δεν έχει πρόσβαση στη θάλασσα, η σλοβακική νομοθεσία πρέπει να ευθυγραμμισθεί πλήρως με το κекτημένο στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών.

❖ Σλοβενία.

Ο τομέας των υπηρεσιών αντιπροσωπεύει το μέγιστο μερίδιο του ΑΕΠ (60%), ακολουθούμενος από τη βιομηχανία (35%) και τη γεωργία (4%). Οι εξαγωγές είναι η κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη, ενώ τα κύρια αγαθά είναι τα μηχανήματα, τα μεταφορικά εξαρτήματα, τα χημικά και τα τρόφιμα⁷². Επιπλέον, η χώρα συνέχισε να σημειώνει πρόοδο στους τομείς των ειδών διατροφής (υγειονομικές απαιτήσεις, υλικά σε επαφή με τα τρόφιμα οργανισμών που είναι αρμόδιοι για τον έλεγχο των τροφίμων ..) των χημικών ουσιών (θέση στην αγορά και χρήση, ταξινόμηση, συσκευασία, σήμανση, ορθές πρακτικές εργαστηρίου, μεταφορά ..), και των φαρμακευτικών προϊόντων (έγκριση της θέσης σε κυκλοφορία, ταξινόμηση των φαρμάκων, τοξικολογικές και φαρμακολογικές δοκιμές, κλινικές δοκιμές, χρωστικές ουσίες, χονδρικές τιμές, προστασία των δεδομένων που προέρχονται από κλινικές δοκιμές, παροχή αίματος, υγειονομικός έλεγχος ..)

72. www.eu2003.gr

Όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις σχετικά με την υιοθέτηση του κεκτημένου της τελωνειακής ένωσης, στον τομέα του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα, η Σλοβενία υιοθέτησε, τον Δεκέμβριο του 2000 και τον Απρίλιο του 2001, τρία διατάγματα που στηρίζονται στον νόμο για τους τελωνειακούς δασμούς. Η Σλοβενία έχει ήδη φθάσει σε ένα καλό επίπεδο όσον αφορά τον τελωνειακό τομέα⁷³.

Επίσης έχει θεσπίσει πολλούς φυτοϋγειονομικούς κανόνες σε θέματα υγείας των φυτών. Όσον αφορά την φυτοϋγειονομία και την προστασία των δικαιωμάτων επί φυτικών ποικιλιών, έχουν τεθεί οι βάσεις που θα επιτρέψουν την ευθυγράμμιση με το κοινοτικό κεκτημένο.

Στον τομέα της αλιείας, η Σλοβενία έχει προχωρήσει τις εργασίες της για τη νομοθετική εναρμόνιση, με τη θέσπιση, το Μάρτιο του 2001, του ναυτικού κώδικα. Έτσι, ο έλεγχος των αλιευτικών σκαφών και η δημιουργία ενός μητρώου του αλιευτικού στόλου έχουν μια αποκατεστημένη νομική βάση. Όσον αφορά τη διαχείριση, την επιθεώρηση και τον έλεγχο των πόρων, ιδρύθηκε, εντός του Υπουργείου Γεωργίας, Δασοκομίας και Τροφίμων, μια Διεύθυνση αλιείας εσωτερικών υδάτων, θαλάσσιας αλιείας και ιχθυοκαλλιέργειας. Στον τομέα των διεθνών σχέσεων, η Σλοβενία έχει υπογράψει αλιευτική συμφωνία με την Κροατία. Επιπλέον, είναι μέλος του γενικού συμβουλίου αλιείας στη Μεσόγειο.

Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Ευρωπαϊκής Κοινότητας και Σλοβενίας όσον αφορά την πολυμερή συμφωνία για τη διαμόρφωση ενός κοινού ευρωπαϊκού εναέριου χώρου ολοκληρώθηκαν και οδήγησαν στα τέλη του 1999 στην υπογραφή διμερούς πρωτοκόλλου. Το 2001, η Σλοβενία εξέδωσε το νόμο για τις αερομεταφορές ο οποίος καθορίζει τους όρους και τις προδιαγραφές, κυρίως, για τα αεροσκάφη, το ιπτάμενο προσωπικό, τα αεροδρόμια, τις υποδομές, κ.λπ. Παράλληλα, η Σλοβενία έγινε πλήρες μέλος του Συνδέσμου Αρχών Πολιτικής Αεροπορίας (JAA).

Το 2001, η Σλοβενία ενέκρινε το ναυτιλιακό κώδικα και τις συναφείς συμβάσεις του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (ΔΝΟ) στον τομέα της μόλυνσης από υδρογονάνθρακες. Το 2002 εγκρίθηκαν κανονιστικές διατάξεις σχετικά με τις συνθήκες ασφάλειας της λιμενικής κίνησης και την τήρηση της τάξης στους λιμένες

❖ Κύπρος.

Η Ε.Ε. είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Κύπρου, καλύπτοντας το 52,5% των εισαγωγών και το 39,5% των εξαγωγών. Από την 1^η Ιανουαρίου 1998 ορισμένα μόνο βιομηχανικά και γεωργικά προϊόντα εξαιρούνται της ελεύθερης κυκλοφορίας.

73. www.europa.eu.int

Το 1994, το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έθεσε ως προϋπόθεση για την πρόσβαση των κυπριακών προϊόντων στην Ένωση την παρουσίαση πιστοποιητικών που χορηγούνται από την Κυβέρνηση της Κύπρου, απαγορεύοντας, ορισμένες παράνομες πρακτικές που αφορούσαν προϊόντα από τα κατεχόμενα βόρεια εδάφη της νήσου⁷⁴.

Η Κύπρος αποτελεί ένα καθιερωμένο κέντρο επιχειρήσεων και υπηρεσιών για εταιρείες που ασχολούνται με τις τράπεζες και το εμπόριο. Έχει επίσης καταστεί σημαντικό ναυτιλιακό κέντρο και κατέχει την έκτη θέση παγκόσμια ως ναυτιλιακή δύναμη⁷⁵.

Στον τομέα των υπηρεσιών περιλαμβάνονται ο τουρισμός, οι μεταφορές και επικοινωνίες, το εμπόριο, οι τραπεζικές εργασίες, οι ασφάλειες, οι λογιστικές εργασίες, οι κτηματομεσιτικές εργασίες, τα εστιατόρια, η δημόσια διοίκηση, και οι επιχειρηματικές και νομικές υπηρεσίες⁷⁶.

Οι κύριες εισαγωγές είναι πρώτες ύλες, καταναλωτικά και κεφαλαιουχικά αγαθά, μεταφορικός εξοπλισμός και καύσιμα. Τα κύρια εξαγωγικά προϊόντα είναι είδη ένδυσης, υπόδησης, φάρμακα, τσιμέντο, τσιγάρα, έπιπλα, προϊόντα χάρτου, κρασιά, πατάτες και εσπεριδοειδή.

Η συμφωνία σύνδεσης που υπεγράφη μεταξύ της Κοινότητας και της Κύπρου (1972), καθώς και το πρωτόκολλο του 1987, προέβλεπαν τη δημιουργία τελωνειακής ένωσης⁷⁷. Η ένωση αυτή έγινε πραγματικότητα την 1η Ιανουαρίου 1998. Η δημιουργία τελωνειακής ένωσης προϋποθέτει την εναρμόνιση της νομοθεσίας. Όσον αφορά την υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου στον εν λόγω τομέα, η Κύπρος έχει εναρμονίσει σε μεγάλο βαθμό την νομοθεσία της με το κεκτημένο.

Στον φυτοϋγειονομικό τομέα, και ειδικότερα όσον αφορά τα φυτοφάρμακα, συνεχίζεται η ευθυγράμμιση με το κεκτημένο.

Στον τομέα της αλιείας η χορήγηση αδειών αλιείας είναι ήδη σύμφωνη με το κοινοτικό κεκτημένο. Οι δυνατότητες επιθεώρησης ενισχύθηκαν. Όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, η κυπριακή κυβέρνηση επιδοτεί τα σκάφη που αλιεύουν στα διεθνή ύδατα της Μεσογείου.

Στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών, στις αρχές του 2000, η κυβέρνηση θέσπισε πολιτική αυστηρότερων κριτηρίων σχετικά με την νηολόγηση των κυπριακών σκαφών, ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα των σκαφών υπό κυπριακή σημαία, καθώς και το επίπεδο ασφαλείας⁷⁸.

74. www.europarl.eu.int

75. www.eu2003.gr

76. www.cyprus.gov.cy/cyphome/govhome.nsf

77. www.europa.eu.int

78. www.mfa.gov.cy/

❖ Τσεχία.

Η χώρα εξάγει κατά κύριο λόγο μηχανήματα και εξοπλισμό μεταφορών και σε μικρότερο βαθμό ενδιάμεσα κατασκευασμένα αγαθά. Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Δημοκρατίας της Τσεχίας, με ποσοστό 68,9% στις εξαγωγές και 61,8% στις εισαγωγές το 2001⁷⁹.

Η εναρμόνιση με το κεκτημένο σχετικά με την τελωνειακή ένωση, έχει επιτευχθεί ένα υψηλό επίπεδο συμβατότητας μεταξύ της τελωνειακής νομοθεσίας της Τσεχικής δημοκρατίας και του κοινοτικού κεκτημένου. Το 2001 η Τσεχική δημοκρατία ανέλαβε μια σειρά πρωτοβουλιών στον τομέα των διοικητικών και επιχειρησιακών ικανοτήτων για την εφαρμογή του κεκτημένου⁸⁰.

Ο νόμος για την ασφάλεια των προϊόντων, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ τον Ιούλιο του 2001, επέτρεψε την περαιτέρω εναρμόνιση της τσεχικής νομοθεσίας με το κεκτημένο.

Όσον αφορά τα φυτοϋγειονομικά μέτρα, η τροποποίηση του νόμου για τη φυτοϋγειονομική προστασία, που αναφέρεται στην καταπολέμηση των επιβλαβών οργανισμών, πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2001.

Στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών τον Ιούνιο του 2000 τέθηκε σε ισχύ η τροποποίηση του νόμου σχετικά με την πολιτική αεροπορία, με την οποία επιδιώκεται η συμμόρφωση με τις κοινοτικές απαιτήσεις στο θέμα της αεροπορίας. Η αναδιοργάνωση της Αρχής Πολιτικής Αεροπορίας και του ελέγχου του εναέριου χώρου ξεκίνησαν τον Απρίλιο του 2000. Η ΕΕ και η Τσεχική Δημοκρατία ολοκλήρωσαν, τα τέλη του 1999, τις διαπραγματεύσεις τους σχετικά με πολυμερή συμφωνία για την καθιέρωση του Ευρωπαϊκού Κοινού Εναέριου Χώρου και υπέγραψαν διμερές πρωτόκολλο.

Ως προς τις θαλάσσιες μεταφορές, τον Ιούλιο του 2000, τέθηκε σε ισχύ νέος νόμος σχετικά με την ναυσιπλοΐα στην θάλασσα, που προβλέπει την αναβαθμισμένη εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο, ιδίως στα θέματα των ενδομεταφορών, των ερευνών των θαλάσσιων ατυχημάτων και των επαγγελματικών προσόντων των πληρωμάτων των σκαφών θαλάσσιας ναυσιπλοΐας.

❖ Λετονία.

Η Ε.Ε. αντιπροσωπεύει τα 2/3 των εισαγωγών και εξαγωγών της Λετονίας. Οι πιο σημαντικοί τομείς της βιομηχανίας της είναι τα ηλεκτρονικοί και μηχανολογικοί εξοπλισμοί, η χημική και φαρμακευτική βιομηχανία, η κατεργασία ξύλου, η επεξεργασία τροφίμων, η κλωστοϋφαντουργία και η τεχνολογία πληροφοριών⁸¹.

79. www.eu2003.gr

80. www.europa.eu.int

81. www.europarl.eu.int

Όσον αφορά την τελωνειακή ένωση, το τελωνειακό δίκαιο τροποποιήθηκε το 2001 προκειμένου να εξασφαλίσει την πλήρη συμφωνία με τον κοινοτικό τελωνειακό κώδικα και τις διατάξεις εφαρμογής του. Τον Μάιο του 2002, το Κοινοβούλιο ενέκρινε επίσης τις τροποποιήσεις στο τελωνειακό δίκαιο ⁸².

Στον φυτοϋγειονομικό τομέα έχουν διαπιστωθεί ορισμένες πρόοδοι στους τομείς των σπόρων προς σπορά, της φυτικής αναπαραγωγής και του υλικού που χρησιμοποιείται για πειραματικούς σκοπούς. Επίσης έχουν καταβληθεί ορισμένες προσπάθειες όσον αφορά τα φυτικά είδη και τα φυτικά προϊόντα, καθώς και τους αντίστοιχους ελέγχους.

Επίσης στις αερομεταφορές, η Λετονία καταβάλλει προσπάθειες ώστε να εξασφαλίσει την αποτελεσματική εναρμόνιση των τεχνικών της προτύπων και των διοικητικών της διαδικασιών με τις προδιαγραφές του Συνδέσμου Αρχών Πολιτικής Αεροπορίας. Στον τομέα της ασφάλειας της ναυσιπλοΐας, η Λετονία έχει ήδη ευθυγραμμίσει συνολικά ή εν μέρει τις διατάξεις σχετικά με τα πλοία μεταφοράς επικίνδυνων εμπορευμάτων, την ασφάλεια των επιβατικών πλοίων και τους ελέγχους από το κράτος ελλιμενισμού.

5.3. Η Διεύρυνση της Ε.Ε. με την ένταξη των νέων κρατών μελών στον τομέα της γεωργίας.

Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την ένταξη των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στην ευρωπαϊκή γεωργική πολιτική⁸³. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις σχετικά με τη γεωργία δρομολογήθηκαν τον Ιούνιο του 2000. Παράλληλα με τις ενταξιακές αυτές διαπραγματεύσεις, η Ευρωπαϊκή Ένωση διαπραγματεύτηκε σε διμερές επίπεδο με τις δέκα υποψήφιες χώρες εν όψει μιας προοδευτικής απελευθέρωσης του εμπορίου γεωργικών προϊόντων με στόχο: τη διασφάλιση της ετοιμότητας των υποψηφίων χωρών να εισέλθουν στην κοινή αγορά από τη στιγμή της ένταξής τους, χωρίς να απαιτηθεί μεταβατική περίοδος για το εμπόριο.

Τα δυσκολότερα σημεία των διαπραγματεύσεων είναι: τα επίπεδα των ποσοτώσεων στα βιομηχανικά προϊόντα, τα φυτοϋγειονομικά και κτηνιατρικά ζητήματα και τα ζητήματα που αφορούν την καλή κατάσταση των ζώων ζώων, καθώς και οι άμεσες ενισχύσεις που ζητούν όλες οι υποψήφιες χώρες.

Παράλληλα με τις διαπραγματεύσεις για την ένταξη της γεωργίας των δέκα χωρών ΚΑΕ στο κοινοτικό κεκτημένο της εσωτερικής αγοράς της Ε.Ε., συνήφθησαν συμφωνίες για την προοδευτική αύξηση της ελευθέρωσης των γεωργικών συναλλαγών με κάθε μία από τις υποψήφιες χώρες.

82. www.europa.eu.int

83. www.europarl.eu.int

Στόχος είναι να αποφευχθούν οι αρνητικές επιπτώσεις που θα μπορούσε να έχει ένα απότομο άνοιγμα των αγορών στα πλαίσια μιας ενιαίας αγοράς, στην οποία εξασφαλίζεται η πλήρης ελευθέρωση των συναλλαγών⁸⁴.

Μέχρι σήμερα, έχουν επιτευχθεί συμφωνίες με όλες τις υποψήφιες χώρες, εκτός από την Πολωνία, η οποία καθίσταται ειδική περίπτωση λόγω των καθυστερήσεων στη διαδικασία προετοιμασίας της. Οι συμφωνίες αυτές θα αποτελέσουν αντικείμενο συνεχών διαπραγματεύσεων μέχρι την ένταξη, ώστε να αρχίσει η προοδευτική απελευθέρωση του εμπορίου⁸⁵.

5.4. Οι τρίτες χώρες (ΑΚΕ). Η Συμφωνία του Κότονου.

Στόχος της Συμφωνίας του Κότονου είναι η δημιουργία ενός νέου πλαισίου για τη συνεργασία μεταξύ των μελών της ομάδας κράτη της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της. Το πλαίσιο αυτό θα προσαρμοσθεί στη νέα παγκόσμια κατάσταση για να προωθήσει και να επιταχύνει την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των κρατών ΑΚΕ, να συμβάλει στην ασφάλεια και να προωθήσει ένα σταθερό δημοκρατικό πολιτικό περιβάλλον⁸⁶. Το θέμα της ενσωμάτωσης της αιφόρου διαχείρισης του περιβάλλοντος προσεγγίζει πολλά θέματα όπως, τα τροπικά δάση, τους υδάτινους πόρους, τη χρησιμοποίηση ανανεώσιμων ενεργειών, κ.λπ. Επίσης κύριος στόχος της συμφωνίας είναι η μείωση και μακροπρόθεσμα εξάλειψη της φτώχειας.

Η επικέντρωση των τομέων της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα με στόχο την μείωση της φτώχειας των χωρών ΑΚΕ.

Ο τομέας της οικονομικής ανάπτυξης επικεντρώνεται :

- ❖ στις επενδύσεις και στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα όπως π.χ. η ενίσχυση των δραστηριοτήτων εξαγωγής.
- ❖ στις μακροοικονομικές και διαρθρωτικές πολιτικές και μεταρρυθμίσεις όπως π.χ. η ελευθέρωση του καθεστώτος εμπορίου.
- ❖ στις τομεακές πολιτικές όπως η ανάπτυξη του βιομηχανικού τομέα, του τομέα του εμπορίου και του τουρισμού.

Παράλληλα ο τομέας της κοινωνικής ανάπτυξης επικεντρώνεται κυρίως στην βελτίωση των συστημάτων υγείας και διατροφής.

84. www.minagric.gr/greek/

85. www.europarl.eu.int

86. www.europa.eu.int

Επίσης λόγω της φτώχειας, η οικονομική βοήθεια προς τις χώρες ΑΚΕ δίνεται κυρίως μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης, ένα μέρος της όμως παίρνει τη μορφή δανείων με ευνοϊκούς όρους από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Η τράπεζα θα μπορεί να επενδύει υπό τη μορφή δανείων, ιδίους πόρους και ίδια κεφάλαια. Θα μπορεί επίσης να χορηγεί εγγυήσεις για την υποστήριξη εσωτερικών και εξωτερικών ιδιωτικών επενδύσεων⁸⁷.

5.4.1 Η δημιουργία ενός νέου πλαισίου εμπορικής συνεργασίας

Το νέο πλαίσιο επιφέρει σημαντικές τροποποιήσεις στο υπάρχον σύστημα για να το καταστήσει σύμφωνο προς τους κανόνες του ΠΟΕ και να επιτρέψει στα κράτη ΑΚΕ να συμμετέχουν πλήρως στο διεθνές εμπόριο⁸⁸. Το νέο πλαίσιο εμπορικής συνεργασίας περιλαμβάνει:

1) Νέες εμπορικές συμφωνίες

Η συμφωνία προβλέπει την διαπραγμάτευση νέων εμπορικών συμφωνιών με στόχο την ελευθέρωση των συναλλαγών μεταξύ των χωρών ΑΚΕ και Ευρωπαϊκής Κοινότητας, θέτοντας τέλος στο καθεστώς των μη αμοιβαίων εμπορικών προτιμήσεων που απολαμβάνουν σήμερα τα κράτη ΑΚΕ. Ωστόσο, το σημερινό σύστημα παραμένει εν ισχύ κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, δηλαδή μέχρι το 2008 (προβλεπόμενη ημερομηνία έναρξης της ισχύος των νέων συμφωνιών) με μεταβατική περίοδο διάρκειας τουλάχιστον 12 ετών. Οι διαπραγματεύσεις των νέων συμφωνιών άρχισαν από το 2002.

2) Τομείς που συνδέονται με το εμπόριο

Η εμπορική συνεργασία δεν περιορίζεται στις παραδοσιακές εμπορικές δραστηριότητες αλλά καλύπτει επίσης και άλλους τομείς που συνδέονται με το εμπόριο, όπως είναι η προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, το εμπόριο και οι κανόνες εργασίας, κ.λπ.

3) Εμπορικές προβλέψεις για τα λιγότερο προηγμένα κράτη ΑΚΕ

Προβλέπεται η βελτίωση του εμπορικού καθεστώτος που χορηγείται από την ΕΚ στο σύνολο των λιγότερο προηγμένων χωρών (εκ των οποίων 39 αποτελούν μέρος της ομάδας ΑΚΕ). Η διαδικασία αυτή θα διαρκέσει μία πενταετία, κατά τρόπο ώστε, από σήμερα μέχρι το 2005, οι εξαγωγείς των λιγότερο προηγμένων χωρών να απολαμβάνουν πρόσβασης με απαλλαγή από δασμούς για το σύνολο σχεδόν των προϊόντων τους στην αγορά της ΕΚ.

87. Θ. Γεωργακόπουλος..., ό.π., σελ.: 288.

88. www.europa.eu.int

5.5. Κοινό καθεστώς που εφαρμόζεται στις εισαγωγές ορισμένων τρίτων χωρών

Στόχος είναι η καθιέρωση ενός κοινού καθεστώτος εισαγωγών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ), προέλευσης ορισμένων τρίτων χωρών κρατικού εμπορίου και ο καθορισμός των διαδικασιών που επιτρέπουν στην Κοινότητα να εφαρμόζει, σε περίπτωση ανάγκης, τα απαραίτητα μέτρα επιτήρησης ή διασφάλισης.

Η ύπαρξη ειδικού καθεστώτος εισαγωγών έναντι των πρώην κομμουνιστικών χωρών δικαιολογούταν από το μονοπώλιο που ασκούσε το κράτος στις χώρες αυτές στον τομέα του εξωτερικού εμπορίου. Οι χώρες αυτές από τη διάλυση του κομμουνιστικού μπλοκ και μετά γνώρισαν μία εξέλιξη προς την ελευθέρωση της οικονομίας τους και του εξωτερικού τους εμπορίου. Αυτό οδήγησε την Κοινότητα στο να αφαιρέσει την πλειοψηφία των χωρών αυτών από το πεδίο εφαρμογής της ρύθμισης που εφαρμόζεται στις χώρες κρατικού εμπορίου και να τις υπαγάγει στο καθεστώς κοινοτικού δικαίου. Παρ' όλα αυτά, μερικές από τις χώρες αυτές εξακολουθούν να υπάγονται σε αυτήν την ειδική νομοθεσία.

Πεδίο εφαρμογής

Ο παρών κανονισμός του Συμβουλίου της ΕΚ σχετικά με το κοινό καθεστώς που εφαρμόζεται στις εισαγωγές ορισμένων τρίτων χωρών, εφαρμόζεται στα προϊόντα καταγωγής Κοινότητας Ανεξάρτητων Κρατών (ΚΑΚ που είναι η Ρωσία, η Ουκρανία, Λευκορωσία, Μολδαβία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, κ.α.), Αλβανίας, Κίνας, Βιετνάμ, Βόρειας Κορέας και Μογγολίας.

Εξάλλου, ο κανονισμός αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής του τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα που υποβάλλονται σε ειδικό κοινό καθεστώς εισαγωγής.

Καθεστώς εισαγωγών

Η εισαγωγή προϊόντων που καλύπτονται από τον παρόντα κανονισμό είναι ελεύθερη και δεν υπάγεται σε κανέναν ποσοτικό περιορισμό, με την επιφύλαξη μέτρων διασφάλισης και ποσοστώσεων που εφαρμόζονται έναντι της Κίνας.

Μέτρα επιτήρησης

Οι προϋποθέσεις για την καθιέρωση μέτρων επιτήρησης είναι ανάλογες με εκείνες που εφαρμόζονται για άλλες τρίτες χώρες. Ωστόσο, όταν έχουν ληφθεί μέτρα επιτήρησης, οι προϋποθέσεις χρήσης ή χορήγησης των εντύπων εισαγωγής μπορούν να είναι αυστηρότερες από ό,τι για τις άλλες τρίτες χώρες. Ιδιαίτερα, όταν το απαιτούν τα συμφέροντα της Κοινότητας, η Επιτροπή μπορεί να περιορίσει την προθεσμία χρήσης του εγγράφου προηγούμενης εισαγωγής, να την υποβάλλει σε ορισμένους όρους ή ακόμα να προβλέψει την εισαγωγή ρήτρας ανάκλησης.

Μέτρα διασφάλισης

Οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για την καθιέρωση μέτρων διασφάλισης έναντι των σχετικών χωρών είναι ανάλογες με εκείνες που εφαρμόζονται για άλλες τρίτες χώρες: μεγαλύτερες εισαγωγές ή εξαγωγές που πραγματοποιούνται υπό συνθήκες οι οποίες προκαλούν ζημία στην κοινοτική βιομηχανία. Οι δύο αυτές προϋποθέσεις είναι εναλλακτικές στην περίπτωση των σχετικών χωρών ενώ μπορεί να είναι σωρευτικές στην περίπτωση άλλων τρίτων χωρών.

Ποσοτώσεις

Ορισμένος αριθμός προϊόντων υπόκειται σε ποσοτώσεις έναντι της Κίνας. Πρόκειται για τα ακόλουθα προϊόντα: ορισμένα υποδήματα, τα είδη για το σερβίρισμα του τραπέζιού ή την κουζίνα από πορσελάνη, ή για την κουζίνα άλλα εκτός από πορσελάνη. Η διαχείριση των ποσοτώσεων αυτών γίνεται από την Επιτροπή, σύμφωνα με τη διαδικασία διαχείρισης των ποσοτικών ποσοτώσεων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι προηγούμενες ρυθμίσεις της GATT, όπως διαμορφώθηκαν στη βάση της Γενικής Συμφωνίας για τους Δασμούς και το Εμπόριο του 1947, αποτελούσαν ένα σημαντικό νομικό πλαίσιο για την εμπέδωση ορισμένων «πειθαρχιών» στο διεθνές εμπορικό σύστημα. Οι αδυναμίες όμως που παρουσίασαν στην εφαρμογή τους και το γεγονός ότι κάλυπταν μόνο το πεδίο των εμπορευματικών συναλλαγών, και αυτό όχι εξ ολοκλήρου, κατέστησε επιτακτική τη σύναψη ενός νέου, αναθεωρημένου και ταυτόχρονα διευρυμένου, πλέγματος κανόνων, που θα ανταποκρίνεται αποτελεσματικότερα στις νέες διεθνείς οικονομικές σχέσεις. Έτσι πραγματοποιήθηκε ένας νέος Γύρος εμπορικών διαπραγματεύσεων με επίκεντρο τον τομέα των υπηρεσιών, όπου διέθεταν ισχυρά πλεονεκτήματα και καθορίστηκαν οι βασικοί στόχοι του νέου Γύρου της Ουρουγουάης, στόχοι που επαναλήφθηκαν με τη Διακήρυξη της Punta del Este (Ουρουγουάη) του 1986 με την οποία άρχισαν επισήμως οι πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις.

Η Διακήρυξη περιείχε δεκατέσσερα θέματα προς διαπραγμάτευση, που αφορούσαν τα εμπορεύματα και που έχουν αναλυθεί και εξετασθεί στις πιο πάνω σελίδες.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2000 ξεκίνησαν νέες διαπραγματεύσεις για τη γεωργία και για τις υπηρεσίες, οι οποίες εντάχθηκαν στο διευρυμένο πρόγραμμα της 4^{ης} Υπουργικής Διάσκεψης της Ντόχα (Κατάρ), το Νοέμβριο του 2001. Το πρόγραμμα αυτό προβλέπει, μεταξύ άλλων, διαπραγματεύσεις και άλλες δραστηριότητες σχετικά με τους τελωνειακούς δασμούς σε προϊόντα εκτός από τα γεωργικά, το εμπόριο και το περιβάλλον, τους κανόνες του ΠΟΕ σε διάφορους τομείς, όπως είναι τα μέτρα αντι-ντάμπινγκ και οι επιδοτήσεις, τις επενδύσεις, την πολιτική του ανταγωνισμού, τη διευκόλυνση των συναλλαγών, τη διαφάνεια των κρατικών αγορών, την πνευματική ιδιοκτησία και διάφορα ζητήματα σχετικά με τις δυσκολίες εφαρμογής των κανόνων του ΠΟΕ από τις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι διαπραγματεύσεις αυτές προβλέπεται να ολοκληρωθούν την 1^η.1.2005.

Όσον αφορά τα θέματα προστασίας της υγείας, της διατροφής, του περιβάλλοντος, κ.α. που συνδέονται άμεσα με το εμπόριο, για να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός πρέπει να τηρηθούν τα εξής:

1) Να εφαρμοστούν διάφορες στρατηγικές για την καταπολέμηση των ζωνοδόσων: εξάλειψη του παράγοντα προκλήσεως της ζωνοδόσου από τον ζωϊκό πληθυσμό ή το περιβάλλον, μείωση του επιπέδου μόλυνσης του ζωϊκού πληθυσμού, απομάκρυνση του παράγοντα προκλήσεως της ζωνοδόσου από την τροφική αλυσίδα με ειδική κατεργασία.

2) Όλες οι χώρες θα πρέπει να έχουν θεσπίσει αυστηρές διατάξεις ενσωματώνοντας στο εθνικό δίκαιο την υποχρέωση διασφάλισης αβλαβών και υγιεινών τροφίμων.

Έτσι οι επιχειρήσεις τροφίμων οφείλουν να εξασφαλίζουν τη διάθεση στην αγορά μόνο υγιεινών και καταλλήλων για κατανάλωση από τον άνθρωπο τροφίμων που δεν ενέχουν κίνδυνο για την υγεία του καταναλωτή.

3) Οι καταναλωτές για λόγους υγείας θα πρέπει πάντοτε να απαιτούν την αναγραφή της μεθόδου παρασκευής στην επισήμανση.

Επίσης η Ε.Ε. ως μία από τις σημαντικότερες περιοχές εμπορικών ανταλλαγών, διαδραματίζει ενεργό ρόλο στο έργο του ΠΟΕ. Η ενασχόληση με τις εμπορικές διαφορές είναι αφ' εαυτής μία σημαντική συμβολή στην ελευθέρωση του εμπορίου από κανονιστικές διατάξεις. Η Ε.Ε. έχει αναλάβει να διατηρήσει και να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία του Μηχανισμού Διευθέτησεως Διαφορών στον ΠΟΕ. Οι πολιτικές στις οποίες επιδίδεται η ΕΕ συνδέονται με τις επενδύσεις, με την κοινή εμπορική πολιτική που οι βασικές αρχές της είναι να συμβάλλει, προς το κοινό συμφέρον, στην αρμονική ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου, στην προοδευτική κατάργηση των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και στη μείωση των τελωνειακών φραγμών, με την κοινή γεωργική πολιτική που έχει καταστεί και εξακολουθεί να είναι η πιο ολοκληρωμένη πραγματικά κοινή πολιτική της ΕΚ, την αλιευτική πολιτική, την προστασία του περιβάλλοντος (βασική πτυχή του γενικότερου στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης) που συμφωνήθηκαν διαπραγματεύσεις με στόχο την μείωση ή κατάργηση των δασμολογικών και μη δασμολογικών εμποδίων στα αγαθά και υπηρεσίες.

Επίσης η διαπραγμάτευση και η επίτευξη συμφωνιών με τρίτες χώρες στον τομέα της εμπορικής πολιτικής εμπίπτει σε ένα μεγάλο βαθμό στην αρμοδιότητα της Ε.Ε. Πρόκειται κυρίως για τελωνειακές τροποποιήσεις, σύναψη τελωνειακών και εμπορικών συμφωνιών και προστατευτικά μέτρα. Ταυτόχρονα δίδεται οικονομική βοήθεια προς τις χώρες αυτές κυρίως μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης, όπου ένα μέρος της όμως παίρνει τη μορφή δανείων με ευνοϊκούς όρους από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

Παράλληλα με τις υπό ένταξη χώρες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην ετήσια έκθεση προόδου της ενταξιακής διαδικασίας, έκρινε ότι δέκα χώρες - Εσθονία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία, Τσεχία - πληρούν τα πολιτικά και οικονομικά κριτήρια και έχουν σημειώσει εξαιρετική πρόοδο στη διαδικασία υιοθέτησης του κοινοτικού κεκτημένου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης (Δεκέμβριος 2002) αποφάσισε την ένταξη των υποψήφιων χωρών στην ΕΕ την 1η Μαΐου 2004.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Α. Μπερδήμας, *Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο: Οι συμφωνίες των Πολυμερών Εμπορικών Διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάη*, τεύχος Β΄, Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1996.
- 2) Κ. Τσούντας «*Στοιχεία Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Δικαίου*», Διδακτικές σημειώσεις, 2003.
- 3) Θ. Γεωργακόπουλος, *Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεσμοί και πολιτικές*, Α. Σταμούλης, Αθήνα-Πειραιάς 1995.
- 4) www.europarl.eu.int, ημερ/νία εκτύπωσης 29/4/2003
- 5) www.europa.eu.int, ημερ/νία εκτύπωσης 28/4/2003
- 6) www.seve.gr/synedrio/_synedria/vlaxos.htm, ημερ. εκτύπ. 28/4/2003
- 7) www.eu2003.gr, ημερ. εκτύπ. 23/8/2003
- 8) www.wto.org/English, ημερ.εκτύπ. 3/6/2003
- 9) www.oie.int/eng/secu_sanitaire/eu_system.htm, ημερ.εκτύπ. 7/6/2003
- 10) www.minagric.gr/greek/, ημερ/νία εκτύπωσης 1/5/2003
- 11) www.acci.gr, ημερ/νία εκτύπ. 31/5/2003
- 12) «Γίνεται της τρελής.....αγελάδας», περ. *Οικο-Ενημέρωση*, τεύχος 32, Δεκέμβριος 2000 σελ: 12.
- 13) Κουράκης Τ.(καθηγ.ιατρικής), «Τα υπέρ και τα κατά των μεταλλαγμένων», εφήμ. *Καθημερινή*, 19 Μαΐου 2002, σελ: 5-6.
- 14) «Γενετικά Τροποποιημένα Τρόφιμα στην Ευρωπαϊκή Αγορά», περ. *Καταναλωτικά Βήματα*, τεύχος 3, Ιούνιος 1997, σελ: 8-11.
- 15) www.cyprus.gov.cy/cyphome/govhome.nsf, ημερ. εκτύπ. 4/6/2003
- 16) www.mfa.gov.cy/, ημερ. εκτύπ. 4/6/2003